

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
PEDAGOĢIJAS, PSIHOLOĢIJAS UN MĀKSLAS FAKULTĀTE
IZGLĪTĪBAS ZINĀTŅU UN PEDAGOĢISKO INOVĀCIJU
NODAĻA

**SPORTA TRENERU METODISKĀS KOMPETENCES IZPĒTE
PROFESIONĀLĀS PILNVEIDES IZGLĪTĪBAS PROGRAMMĀ**

MAGISTRA DARBS

Autore: **Dita Blumberga**

Studentu apliecības Nr.: db19061

Darba vadītājs: docente Dr. paed. Sanita Baranova

RĪGA 2021

ANOTĀCIJA

Maģistra darba mērķis ir izpētīt sporta treneru metodiskās kompetences pilnveides iespējas profesionālās pilnveides izglītības programmā. Darba autore ir Dita Blumberga, darba vadītāja ir docente, Dr. paed. Sanita Baranova.

Mērķa sasniegšanai, veikta normatīvo dokumentu, teorētiskās literatūras analīze; izstrādāta un veikta sporta treneru anketēšana, veikta profesionālo pilnveides izglītības programmu vadītāju intervēšana un veikta pašnovērtējumu ziņojumu analīze, apkopoti pētījuma rezultāti.

Izstrādāti ieteikumi metodiskās attīstības pilnveidei profesionālās pilnveides izglītības programmā.

Darba apjoms: 104. lpp. Tajā iekļauti 18 attēli, 11 tabulas, 8 pielikumi.

Atslēgvārdi: sporta treneris, profesionālās pilnveides izglītības programma, kompetence, metodiskā kompetence.

ABSTRACT

The aim of the Thesis is to research opportunities fo develop Metdodological competence in Professional Development Education Program. Author of The Thesis: Dita Blumberga. Scientific supervisor of the Thesis: Dr. paed. Sanita Baranova.

To achieve the aim, analysis of normative documents, theoretical literature has been performed, survey of sports' coaches has been developed and perfomed, and the self – assessment reports of professional development program has been performed and the results of study has been compiled.

Recommendations for founders of Professional development education program has been developed.

Length of the Thesis: 104 pages, 18 pictures, 11 tables, 69 literature units and 8 annexes.

Keywords: Sport Coach, Professional Development Education Program, Competence, Methodological Competence.

Satura rādītājs

APZĪMĒJUMU SARAKSTS.....	6
IEVADS.....	7
1. SPORTA TRENERU IZGLĪTĪBAS RAKSTUROJUMS LATVIJĀ.....	9
1.1. Sporta trenera profesionālās darbības būtība.....	12
1.2. Sporta trenera profesionālās pilnveides programmas saturs un organizācija.....	16
2. SPORTA TRENERA METODISKĀS KOMPETENCES RAKSTUROJUMS.....	19
2.1. Sporta trenera kompetences struktūra.....	21
2.2. Sporta trenera metodiskās kompetences attīstība.....	28
3. SPORTA TRENERU METODISKĀS KOMPETENCES PROFESIONĀLĀS PILNVEIDES PROGRAMMĀ EMPĪRISKĀ IZPĒTE.....	32
3.1. Pētījuma metodoloģijas, organizācijas un bāzes raksturojums.....	32
3.2. Pētījuma par sporta treneru metodisko kompetenci profesionālās pilnveides izglītības programmā rezultātu analīze.....	42
3.2.1. Anketēšanas iegūto datu apstrāde un analīze.....	42
3.2.2. Interviju iegūto datu apstrāde un analīze.....	66
3.2.3. Pašnovērtējuma ziņojumu analīze.....	71
NOBEIGUMS.....	75
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI.....	78
PIELIKUMI.....	85
1. pielikums.....	85
Aptaujas anketa sporta treneriem izmēģinājuma pētījuma ietvaros.....	85
2. pielikums.....	88
Anketa praktizējošiem treneriem ar C kategorijas treneru izglītību.....	88
3. pielikums.....	93
Sporta treneru anketas 30. jautājuma atbildes uz jautājumu:.....	93
4. pielikums.....	95
Intervijas jautājumi profesionālo pilnveides izglītību programmu vadītājiem.....	95
5. pielikums.....	96
Atbildes uz intervijas jautājumiem - Mācību iestāde "B".....	96
6. pielikums.....	97
Atbildes uz intervijas jautājumiem - mācību iestāde "C" (autores transkripcija).....	97
7. pielikums.....	99
Interviju kontentanalīze (7.1., 7.2., 7.3. tabula).....	99
7.1. tabula.....	99
Jautājuma: "Kādi mācību priekšmeti tiek vadīti, lai topošie treneri iegūtu C kategoriju?"kontentanalīze (autores konstrukcija).....	99
7.2. tabula.....	100
Jautājuma: "Kā tiek nodrošināta atgriezeniskā saite studentiem katrā mācību priekšmetā, katra konkrētā priekšmeta noslēgumā?" kontentanalīze.....	100
7.3. tabula.....	100
Jautājuma: "Kas, Jūsaprāt, ir trenerim nepieciešamā metodiskā kompetence?"kontentanalīze (autores konstrukcija).....	100
8. pielikums.....	101
Pašnovērtējuma ziņojumu kontentanalīze (8.1., 8.2., 8.3., 8.4. un 8.5. tabulas).....	101
8.1. tabula.....	101

Profesionālās pilnveides izglītības programmu pašnovērtējumu ziņojumu kontentanalīze “mācību saturs” kritērijam (autores konstrukcija).....	101
8.2. tabula.....	101
Profesionālās pilnveides izglītības programmu pašnovērtējumu ziņojumu kontentanalīze “mācīšanas kvalitāte” kritērijam (autores konstrukcija).....	101
8.3. tabula.....	102
Profesionālās pilnveides izglītības programmu pašnovērtējumu ziņojumu kontentanalīze “mācīšanās kvalitāte” kritērijam (autores konstrukcija).....	102
8.4. tabula.....	103
Profesionālās pilnveides izglītības programmu pašnovērtējumu ziņojumu kontentanalīze “atbalsts personības veidošanā” kritērijam (autores konstrukcija).....	103
8.5. tabula.....	103
Profesionālās pilnveides izglītības programmu pašnovērtējumu ziņojumu kontentanalīze “turpmākā attīstība” kritērijam (autores konstrukcija).....	103

APZĪMĒJUMU SARAKSTS

EKI – Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūra

IKT – Informāciju un komunikācijas tehnoloģijas

ISCED – starptautiskā standartizētā izglītības klasifikācija

IZM – Izglītības un zinātnes ministrija

LKI – Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra

LSFP – Latvijas Sporta federāciju padome

MK – Ministru kabinets

WHO – World Health Organization = Pasaules Veselības organizācija

IEVADS

Maģistra darbs “Sporta treneru metodiskās kompetences izpēte profesionālās pilnveides izglītības programmā” izstrādāts, lai sniegtu ieskatu jautājumos, kas ir saistīts ar sporta treneru metodiskās kompetences nodrošināšanu un attīstību profesionālās pilnveides izglītības programmās, pievēršoties detalizētai C kategorijas treneru izglītības programmas izpētei, metodiskās kompetences kvalitāte izpētei un kvalitāte ietekmējošo faktoru analīzei.

Pasaules Veselības organizācijas (*World Health Organization*, 2018) ziņojumā par fizisko aktivitāšu veicināšanu veselības sektorā tika minēts, ka viena no problēmām, kādēļ var būt nepilnīga fizisko aktivitāšu veicināšana sabiedrībā, ir pašpārliecinātības, zināšanu un prasmju trūkums speciālistiem.

Nepieciešamība pēc treneru izglītības kvalitātes pārskatīšanas un pilnveides apliecina arī 2017. gada “Profesionālās ievirzes sporta izglītības kvalitātes pilnveidi ietekmējošie faktori” veiktais pētījums (Pauliņa, 2017), kur, pētījuma rezultātā, tika rekomendēta normatīvo regulējumu pastiprinātas prasības tādos kritērijos, kā mācīšanas kvalitāte un mācību saturs treneriem. Līdz ar to, var teikt, ka minētajā pētījumā bija uzsvērtā nepieciešamība pēc treneru mācību programmu pārskatīšanas, uzlabošanas, un kontroles. Izglītības un zinātnes ministrijas Sporta departamenta direktora vietniece sporta izglītības un attīstības plānošanā, Anda Mičule, 2018. gadā rekomendēja pārskatīt un ieviest jaunas vadlīnijas treneru izglītības kvalitātē, respektīvi, pārklassificēt C kategorijas trenerus par trenera palīgiem, tādā veidā, nodrošinot, ka treneri, kuri ir ieguvuši C kategoriju, strādātu tikai A vai B kategorijas treneru klātbūtnē, līdz ar to, C kategorijas treneriem būtu iespēja praktizēties un pilnveidot savas zināšanas, prasmes un kompetences augstāk klasificētu treneru vadībā (LTV, “Rīta Panorāma”, Latvijas Radio, 2018). Sekojot rekomendācijai, IZM 2019. gadā izstrādāja projektu, kurā tika veikti uzlabojumi sporta speciālistu sertificēšanās kārtībā, taču uzlabojumi netika realizēti (2019). IZM ir izstrādājusi sporta politikas pamatnostādnes 2021. - 2027. gadam, kurā viens no uzdevumiem ir veicināt treneru tālākizglītības programmu īstenošanu un kvalifikācijas celšanu, pilnveidojot treneru sertifikācijas sistēmu un kontroles kārtību, kā arī tiek minēts, ka tiks domāts par administratīvās atbildības uzņemšanos treneriem, par sertifikācijas noteikumu neievērošanu (Izglītības un Zinātnes ministrija, 2021). Var secināt, ka pašreiz normatīvajos aktos nav noteikta atbildība par sertifikācijas neievērošanu. No iepriekšminētā var secināt, ka vēl joprojām, C trenera kategorija iegūstama profesionālās

pilnveides izglītības programmā, cilvēki iegūst C trenera kvalifikāciju un ir tiesīgi trenēt dažāda vecuma, dažāda līmeņa cilvēkus, neskatoties uz to, ka iepriekš tika plānota C kategorijas treneru pārklassificēšana par treneru palīgiem. Tā kā nepastāv vienota treneru kvalitātes nodrošināšanas sistēma, pēc C kategorijas trenera kvalifikācijas iegūšanas, treneru metodiskās darbības kvalitāte netiek vērtēta.

Šī maģistra darba autore ir saistīta ar veselības veicināšanu sabiedrībā un izglītības kvalitātes nodrošināšanu sporta speciālistiem, tādēļ raksturotā aktualitāte un problēma noteica pētījuma temata „Sporta treneru metodiskās kompetences izpēte profesionālās pilnveides izglītības programmā” izvēli.

Pētījuma mērķis: izpētīt sporta treneru metodiskās kompetences pilnveides iespējas profesionālās pilnveides izglītības programmā, iegūstot trenera C kategoriju.

Pētījuma objekts: Profesionālā pilnveides process.

Pētījuma priekšmets: Sporta treneru metodiskā kompetence.

Pētījuma jautājums: Kā tiek nodrošināta metodiskās kompetences attīstīšana sporta treneru C kategorijas profesionālās pilnveides programmā?

Pētījuma uzdevumi:

1. Analizēt literatūru un informācijas avotus par sporta treneru izglītības organizāciju un saturu.
2. Analizēt zinātnisko literatūru par sporta treneru metodisko kompetenci.
3. Raksturot normatīvo regulējumu sporta treneru izglītībai un tālākizglītībai Latvijā.
4. Analizēt sporta treneru programmas saturu un organizāciju.
5. Veikt sporta treneru metodiskās kompetences empīrisko izpēti profesionālās pilnveides izglītībā.
6. Izstrādāt rekomendācijas metodiskās kompetences pilnveidei profesionālās pilnveides izglītības programmai.

Pētījuma metodes:

- Teorētiskās – literatūras analīze un normatīvo aktu analīze;
- Empīriskās – triangulācijas jauktais pētījums, kur tika izveidota aptaujas anketas Google vidē sporta treneriem, kuri strādā savā profesijā, datu analīze ar Microsoft Pivot tabulām; strukturētas intervijas izveide profesionālās pilnveides izglītības vadītājiem, un atbilžu analīze aprakstoši un ar kontentanalīzi, kā arī profesionālās pilnveides izglītības programmas pašnovērtējumu ziņojumu kontentanalīze.

1. SPORTA TRENERU IZGLĪTĪBAS RAKSTUROJUMS LATVIJĀ

Latvijā, lai iegūtu treneru izglītību, var studēt gan profesionālā bakalaura programmā, gan 1. līmeņa augstākajā studiju programmā, gan apgūstot profesionālās pilnveides programmu. Ministru kabineta noteikumos Nr.77 ir noteikts, ka piecu gadu laikā, pēc diploma iegūšanas, ir jāveic sertifikācija, lai treneris būtu tiesīgs turpināt trenera darbu (Ministru kabinets, 2010). Tālāk tiks apskatīti trīs programmu veidi, kurus absolvējot, tiek iegūta trenera izglītība.

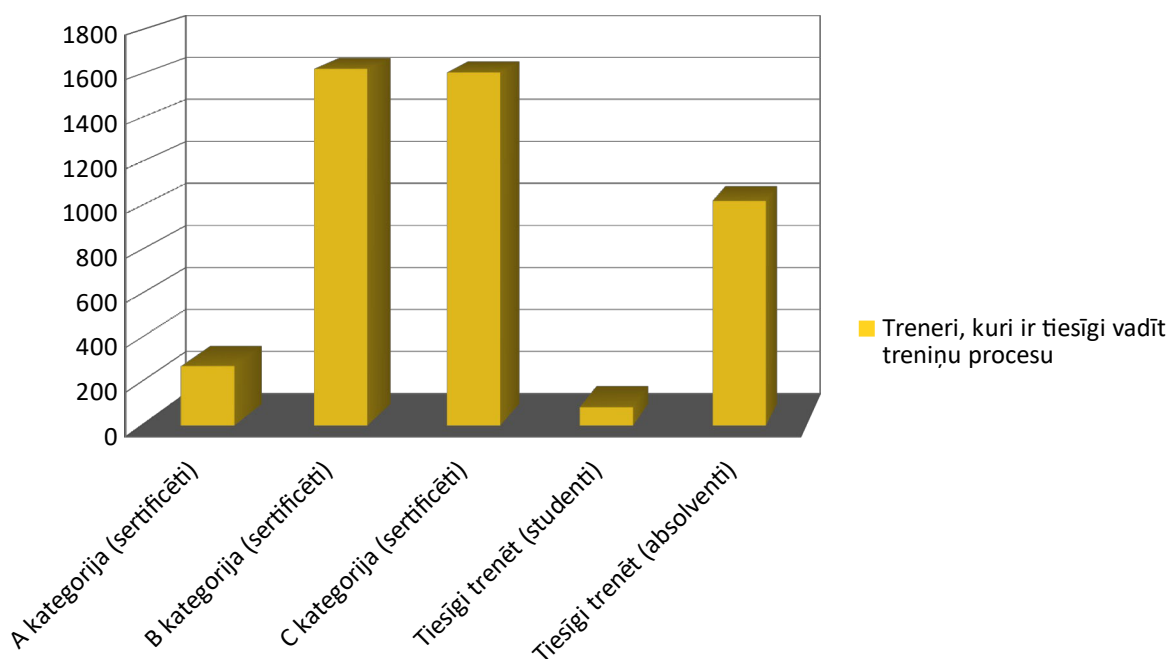
Pirmais veids ir profesionālā bakalaura programma, studējot 4 gadus klātienē vai arī 4.5 gadu neklātienē (160 kredītpunkti). Balstoties uz Nacionālās izglītības iespēju datubāzi, var teikt, ka Latvijā šādu izglītību var iegūt tikai Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmijā (Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija, n.d.). Students, absolvējot profesionālo bakalaura programmu, klasificējas kā A kategorijas treneris (visaugstākā kategorija).

Otrs veids, kā var iegūt tiesības kļūt par treneri, ir, studējot 1. līmeņa profesionālā studiju programmā. Balstoties uz Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmijas mājas lapā esošo informāciju, Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija realizē 1. līmeņa augstāko profesionālo studiju programmu (Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija, 2012). Kopš 2019. gada programmu realizē Latvijas Universitāte – gan Rīgā, gan tādās filiālēs, kā: Alūksne, Cēsis, Kuldīga, Madona un Tukums, kā arī programmu realizē Rīgas Stradiņa universitāte (Nacionālās izglītības iespēju datu bāze, 2019). 1. līmeņa augstākās profesionālās studiju programmas ilgums ir 2 gadi klātienē vai 2.5 gadi neklātienē (80 kredītpunkti). Absolvējot šo studiju programmu, tiek iegūta B trenera kategorija.

Trešais veids, kā var iegūt tiesības trenēt, ir, studējot profesionālās pilnveides izglītības programmā. Latvijā profesionālās pilnveides izglītības programma ir licencēta šādās izglītības iestādēs: Latvijas Treneru tālākizglītības centrs, Sporta izglītības aģentūra, Liepājas Universitāte (Mūžizglītības nodaļa), Latvijas Sporta deju federācijas izglītības centrs, Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija, profesionālās pilnveides un tālākizglītības iestāde "Fitnesa Mācību centrs" (Latvijas Sporta federācijas padome, n.d.). Jāatzīmē, ka Latvijā ir sporta federācijas, kuras organizē apmācības, lai treneri iegūtu C trenera kategoriju, līdz ar to, iegūtu tiesības strādāt par sava sporta veida treneriem - šādu iespēju nodrošina Latvijas futbola federācija (n.d.). Profesionālās pilnveides izglītības programmas apmācību ilgums ir no 320 līdz 340 stundām (vidēji ilgst 4-10 mēnešus). Pēc profesionālās pilnveides izglītības

programmas absolvēšanas, tiek iegūta C trenera kategorija. Balstoties uz iepriekšminēto, lai kļūtu par A kategorijas treneri, jāiegūst augstākā profesionālā izglītība 4 vai 4.5 gadu laikā, lai kļūtu par B kategorijas treneri, jāstudē 1. līmeņa profesionālā augstākajā izglītības programmā 2 vai 2.5 gadus, savukārt, lai kļūtu par C kategorijas treneri, jāstudē profesionālās pilnveides izglītības programmā 320-340 stundas, vidēji 4-10 mēnešus. Piecu gadu laikā, pēc kategorijas iegūšanas (neatkarīgi no tā, kāda kategorija ir iegūta), ir jāveic sertifikācija, lai treneris būtu tiesīgs turpināt darbu (Latvijas Sporta federācijas padome, n.d.). MK noteikumi Nr. 77 nosaka: “Persona, kura ir ieguvusi A, B vai C kategorijas sertifikātu, ir tiesīga īstenot profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu un sporta interešu izglītības programmu, vadīt sporta treniņus (nodarbības) vai veikt izglītojošo vai metodisko darbu sporta jomā” (2010). No tā izriet, ka, neatkarīgi no tā, vai studiju ilgums ir bijuši 4 gadi vai 6 mēneši, sertifikātam ir vienlīdzīgas tiesības visām trenera kategorijām.

Darba autore ir izveidojusi 1. attēlu kurā, balstoties uz LSFP izveidoto sporta speciālistu iegūto izglītību filtru atspoguļots sporta speciālistu jeb treneru reģistrs Latvijā (n.d.). Sporta reģistrā reģistrētie cilvēki ir tiesīgi patstāvīgi vadīt treniņu procesu.

1.attēls. Latvijā reģistrētie sporta speciālisti (autores konstrukcija)

Balstoties uz pieejamiem datiem LSFP mājas lapā un apkopotajā darba autores izveidotajā 1. attēlā, var secināt, ka B un C kategorijas sporta speciālistu jeb treneru izglītība ir visvairāk realizētākā un populārākā Latvijā. Tas, iespējams, ir izskaidrojams ar to, ka B un C treneru

kategorijas iegūšanai ir nepieciešams ieguldīt pat uz pusi mazāk mācību laika, nekā A treneru kategorijas iegūšanai. A kategorijas sertificēti treneri Latvijā ir 271, B kategorijas sertificēti treneri ir 1622, mazliet mazāk jeb 1606 ir C kategorijas sertificēto treneru. Tiesības strādāt par treneri bez sertifikāta, ir gadījumos, ja ir iegūta kāda no trenera kategorijām, tad treneris var strādāt 5 gadus pēc diploma iegūšanas bez sertifikāta. Pēc pieciem gadiem, lai varētu turpināt savu darbību, ir jāveic sertifikācija. Strādāt bez sertifikāta ir tiesības arī studentiem, kuri iegūst augstāko pedagoģisko izglītību un atbilst kādam no pamatnosacījumiem - students ir pabeidzis kādu no sporta skolām vai arī students ir ieguvis pirmā mācību gadam paredzēto kredītpunktu skaitu (Ministru kabineta noteikumi Nr. 77, 2010). Studentu skaits, kuri ir tiesīgi strādāt un vadīt treniņu procesu, ir 83, savukārt, absolventu skaits, kuri ir tiesīgi strādāt trenera profesijā, ir 1021. Diemžēl, nav pieejamu datu par to, kāda ir absolventu iegūtā treneru kategorija, kā arī - nav datu par to, kāds ir studentu izvēlētais treneru kategorijas virziens. Kopumā tiesības strādāt par treneri Latvijā ir 4603 cilvēkiem. Iespējams, ka trenera darbu turpina veikt treneri, kuriem ir beidzies sertifikācijas termiņš, kā arī cilvēki, kuri vada treniņu nodarbības, kuriem nav iegūta trenera izglītība. Balstoties uz iegūtajiem datiem par trenera proporcionālo sadalījumu ar tiesībām strādāt par treneri, var teikt, ka maz studentu izvēlas uzsākt savas pirmās trenera gaitas studiju procesa laikā, pēc autores domām, tas varētu būt saistīts ar to, ka studenti vēl nav pārliecināti par savām zināšanām, prasmēm un kompetencēm, kā arī studentiem nav nodrošināta atbalsta sistēma (piemēram, mentoringa programma uzsākot treniņa vadīšanu vai trenera asistenta loma darba sākumā), līdz ar to, studenti tiek pakļauti lielai slodzei un spriedzei, kas liedz izmantot šo likumā atbalstāmo studenta - darbinieka principu. Nepilnības un apšaubāmas trenera zināšanas, prasmes un kompetences ir aktualizētas Sporta politikas pamatnostādņēs 2021.-2027. gadam (Izglītības un zinātnes ministrija, 2021), kur tiek uzsvērtas nepilnības, kuras ir jānovērš, un jāmeklē risinājumi. Kā viens no nozīmīgākajiem izaicinājumiem tiek minēts sportistu sagatavošanas sistēmas nepilnības pēc profesionālās ievirzes sporta izglītības ieguves.

Darba autore secina, ka daudziem sporta treneriem Latvijā ir B vai C treneru kategorija, līdz ar to var teikt, ka būtu jāuzlabo minēto kategoriju mācīšanās kvalitāti, jo pastāv liela iespējamība, ka topošais audzēknis/ klients sāks trenēties pie trenera, kuram ir iegūta B vai C trenera kategorija. Darba autore uzsver, ka, iespējams, treneru metodiskā kompetence var būt viens no faktoriem, kādēļ ir aktualizētas sportistu sagatavošanas sistēmas nepilnības. Tādēļ

nākamajās apakšnodaļās tiks apskatītas sporta treneru profesionālās darbības būtība un sporta treneru profesionālās pilnveides programmas saturs un organizācija.

1.1. Sporta trenera profesionālās darbības būtība

Eiropas Komisijas izstrādātajā paziņojumā (COM 12, 18.01.2011.) akcentēta nepieciešamība pēc augstāk kvalificētiem darbiniekiem sporta nozarē. Savukārt, 2017. gada Eiropas Parlamenta rezolūcijā par integrētu pieeju politikai sporta jomā, tika akcentēta nepieciešamība pēc sporta treneru kompetences kvalitatīvu kontroli un kvalifikācijas un apmācības standartus, kā arī tika aicināts sporta treneru kvalifikācijas mācību programmās iekļaut integritāti sportā (OJ C252, 18.07.2018). Lai varētu noteikt, kā un vai tiek nodrošināti iepriekšminētie faktori sporta treneru profesionālās pilnveides izglītības programmās, sākumā jāapzina sporta pedagoģijas un sporta speciālistu jeb treneru jēdzieni.

“Sporta pedagoģija pēta sporta un veselības izglītības, mācību, audzināšanas, sportam specifiskas sagatavošanas un socializācijas likumsakarības” (Fernāte un Jansone, 2020). Lai varētu īstenot sporta pedagoģisko darbību, ir nepieciešami attiecīgi speciālisti, kas varētu īstenot sporta pedagoģijas pamatnostādnes. Savukārt, sporta speciālists, balstoties uz Saeimas izdoto Sporta likumu, ir sporta darbinieks, kas vada sporta treniņus (nodarbības), vai kā citādi ir tieši saistīts sporta treniņu (nodarbību) nodrošināšanā (Saeima, 2002). No iepriekšminētā var secināt, ka sporta speciālists ir treneris, kuram ir jānodrošina visi iepriekšminētie faktori, lai būtu tiesīgs praktizēt sporta pedagoģiju jeb patstāvīgi vadīt treniņa procesu; atbilstoši savām zināšanām, prasmēm un attieksmēm. Pēc studiju absolvēšanas, neatkarīgi no tā, vai ir iegūta A, B vai C treneru kategorija, trenerim ir iespēja sevi realizēt dažādos sporta virzienos. Sporta kustību virzienus iedala četrās jomās: augstu sasniegumu sports, sacensību sports, veselības sports un sports visiem (Ķīsis, 2002). Jaunajam trenerim ir ne tikai jāizlemj, kādā sporta kustību virzienā uzsākt savas darba gaitas, bet arī jāizlemj, kādā sfērā treneris vēlas strādāt, tas ir, būt treneris profesionālās ievirzes izglītības programmā (treneris sporta skolās), vadīt sporta interešu izglītības programmu, vadīt sporta treniņus (nodarbības) vai veikt izglītojošo vai metodisko darbu sporta jomā (Saeima, 2002).

Sporta treneriem ir jāpārzina ne tikai savs sporta veids, un audzināšanas metodika, bet arī daudz un dažādu citu aspektu. Par to liecina I. Ķīša grāmatā (2002) esošā atziņa, ka sportā ļoti svarīgas ir ne tikai kustību aktivitātes vai sacensību komponenti, bet arī citi komponenti,

kuri ir uzskaitīti zemāk esošajā tabulā. Arī Fernātes grāmatā (2002) ir izcelta treneru nepieciešamība pēc daudzpusīgām zināšanām, prasmēm un attieksmēm, darba autore ir izveidojusi tabulu (1.1. tabula), kurā tiek salīdzinātas abu grāmatu atziņas par to, kas ir jāpārzina trenerim.

1.1. tabula

Ķīša un Fernātes atziņu salīdzinājums par treneru profesionālās darbības būtību

(autores konstrukcija)

Ķīsis (2002)	Fernāte (2002)
<ul style="list-style-type: none"> - ētiskās, reglamentējošās normas - normatīvie pamati - informācija par sportu - zinātnes atziņas - kustību aktivitāšu komponenti - fizisko vingrinājumu lietošanas principi - fizisko vingrinājumu lietošanas metodika - mākslas un daiļliteratūras darbi ar sporta tematiku - materiāli tehniskie priekšnosacījumi - sacensību komponenti - pārvaldes un vadības sistēma 	<ul style="list-style-type: none"> - sanitāri higiēnisko un meteoroloģisko apstākļu pārzināšana - daudzpusīgas zināšanas, prasmes, attieksmes - fiziskās sagatavotības dozēšana, pārraudzība - iesildīšanās un tehnisko elementu izpildes pārzīņa un pārraudzība - Sportista vispārējā sagatavotība treniņiem, sacensībām - piemērotu sporta apģērbu un apavu pārzīņa - sporta inventāra un aizsarglīdzekļu pārzināšana - Sportista audzināšanas faktori - Pielāgota treniņu programmas izveide, atbilstoši sportista treniņu atsākšanai pēc rehabilitācijas - sacensību organizēšanas pamatnostādņu pārzināšana - Pretinieku pārzīņa

Gan Ķīša grāmatā, gan arī Fernātes grāmatā tiek akcentēta treneru nepieciešamība būt ne tikai sava sporta veida pārstāvim, kurš treniņus veido, balstoties uz sava kā spēlētāja pieredzi, bet arī jābūt pietiekami zinošam, prasmīgam un metodiski jāīsteno treniņa process. Darba autore vēlētos akcentēt, ka iepriekšminētās pamatnostādnes, kuras ir jāpārzina trenerim, varētu sadalīt tādās jomās, kā:

- Sporta veida pārzināšana, kurās trenerim ir jāpārzina sporta veida reglamentējošie dokumenti, Ministru kabineta noteikumi, jaunākie pētījumi, kas ir saistīti ar konkrēto sporta

veidu, reglamentējošās un ētiskās normas, un citi dokumenti, kas ir saistīti un var ietekmēt konkrētā sporta veida realizēšanu un trenēšanu konkrētā valstī, pilsētā un pašvaldībā;

- Sporta veida pārzināšana kā trenerim, kurā ir jāpārzina sporta trenerim nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes, proti, fizioloģiskā, emocionālā, psiholoģiskā trenējamā (bērns, jaunieša, pieauguša cilvēka, utt.) sagatavotība, pozitīva attīstības dinamika un noturība. Kā svarīgu aspektu treneru attīstībā tiek minētas zināšanas un zināšanu pielietošana praksē trenējamo traumu riska samazināšanai, kas ir saistīta ar adekvātu un dozētu iesildīšanās procesu. Pētījumā, kurš tika veikts 2019. gadā (*Voldby & Rasmus., 2019*), kurā piedalījās dažāda vecuma treneri, ar dažādu izglītības pamatbāzi, tika vērtēta treneru spēja teorētiskās zināšanas pielietot praksē uzreiz pēc teorijas apgūšanas. Pētījuma mērķis bija novērtēt izmaiņas sportistu traumu riskā starp futbola un basketbola spēlētājiem, kuru treneri piedalījās pirmssezonas specializētā (apmācības par pirmsiesildīšanos, tā dozējumu un precizitāti) izglītības seminārā (salīdzinot ar iepriekšējās sezonas vispārīnāto pirmssezonas semināru). Pētījuma gaitā treneri, semināra sākumā uzklusēja dažādu lekciju saturu par traumu rašanos patoģenēzi, riska novēršanu, utt. Otrā semināra daļa sastāvēja no iegūto zināšanu pielietošanas praksē, respektīvi, treneriem tika dots praktiskais uzdevums, kurā bija iesaistīti sportisti. Pētījuma rezultāti liecināja par to, ka, neatkarīgi no trenera izglītības, viena semināra ietvaros sportists uzlaboja savas tehniskās iemaņas. Tas apliecina, ka specializētais materiāls par iesildīšanās dozējumu un precizitāti, atkarībā no tā, ar kādām metodēm treneriem notiek apmācības konkrētā jautājumā, vērojama pozitīva un efektīva dinamika. Šī pētījuma rezultāti liecina par to, ka, iesaistot trenerus aktīvā darbībā uzreiz pēc teorijas apgūšanas, veicina treneru zināšanu un prasmju attīstību, un iemaņu veidošanos. Kā otru piemēru var minēt 2019. gadā veikto pētījumu (*Root, et al., 2019*) kura mērķis bija noskaidrot atbildes uz diviem jautājumiem: Kā treneri paši var attīstīt savu praksi un kā attīstīt treneru izglītību tā, lai tā atvieglotu treneru prakses attīstību. Tika veikts darbības pētījums, un tas tika pamatots ar to, ka mērķis ir nevis zināšanu papildināšana, bet uzlabot pašreizējās un turpmākās prakses iespējas un efektivitāti. Pētījuma gaitā tika secināts, ka viens no svarīgākajiem trenera pašizaugsmes vadlīnijām ir citu treneru refleksija par viņu darbu. Refleksijas palīdzēja izpētīt un saprast pašu treneru prakses aspektus. Piemēram, bija jāpamato trenera idejas un pamatojums konkrētām treneru darbībai un rīcībai. Treneriem radās pārdomas pēc tam, kad bija jāargumentē kāda konkrēta trenera rīcība, kā rezultātā treneris secināja, ka rīcību nevar argumentēt un pamatot, jo ir rīkojies saskaņā ar to, ko iepriekš ir redzējis no citiem treneriem,

pat neizdomājoties par to, kādēļ un vai konkrēta rīcība ir neaizstājama un nepieciešama trenera konkrētā darbā.

Balstoties uz iepriekš minēto, var secināt, ka viena no svarīgākajām trenera metodiskajām kompetencēm ir analītiska domāšana. Otrā pētījuma daļas ietvaros tika secināts, ka treneriem, kuri iegūst trenera izglītību ir svarīgi pirms izglītības iegūšanas uzsākt izskaidrot izglītības programmu struktūru, jo, topošie treneri, nesagaidot iecerēto, var pamest studijas. Topošie treneri, kuri tika iesaistīti pētījumā, akcentēja, viņuprāt, galvenās problēmas produktīvai izglītības kvalitātes nodrošināšanai, un tas ir, sadarbības veidošana ar dažādo sporta veidu pārstāvi, kā arī topošo treneru dažāda vecumposms. Tas liek secināt, ka treneru izglītības programmās būtu jānodrošina treneru attīstība kritiskajā domāšanā, problēmu risināšanā un refleksijā (reflektīvā domāšanā). Treneru kompetence samazināt traumu risku ir minēta arī Amerikas Savienotajās Valstīs 2014. gadā veiktajā pētījumā (*Kerr et al., 2014*), kur pētījuma mērķis bija salīdzināt bērnu un jauniešu (5-15 - g.v.) traumu līmeni un daudzumu atkarībā no tā, vai treniņu process notiek balstoties uz vispārējās treneru izglītības programmas vadlīnijām vai balstoties uz jaunizveidoto izglītības programmu, kurā viena no vadlīnijām ir ierobežots spēlētāju kontakts treniņu laikā. Pētījuma pamatā treneriem bija jādokumentē katra spēlētāja iegūtā trauma (sasitums, nobrāzums, sastiepums, savilkums, lūzums) vienas futbola sezonas garumā. Pētījuma rezultāti apliecina, ka vispārējo treneru izglītības programmu vadlīnijām ir jābūt konkrētākām un labāk argumentētākām, pamatotām, jo, šis pētījums pierāda to, ka, mainot treniņu struktūru, ievērojami samazinās spēlētāju traumu skaits. Kā arī 2007. gadā veiktais pētījums (*Hagglund, et al., 2007*) Zviedrijā, kur tika pētīta sporta trenera izstrādātās rehabilitācijas programmas lietderīgums saistībā ar sportista atgriešanos sportā pēc traumas gūšanas, iegūtie dati liecina par to, ka atkārtots ievainojuma risks spēlētājiem bija samazinājies pēc ieviestās un īstenotās treneru rehabilitācijas programmas.

Minētie pētījumi apliecina, ka trenerim ir jāseko līdzi jaunākajām vadlīnijām un izmaiņām normatīvajos aktos un sporta zinātnē, jo tiek meklēti jauni risinājumi un veidi, kā attīstīt trenera metodisko kompetenci. Bez sporta veida pārzināšanas, darba autore uzsver arī tādu jomu, kā:

- sporta veida pedagoģiskā sasaiste, ar to saprotot pedagoģisko darbu audzēknis - treneris. Trenerim ir nepieciešama metodiskā kompetence, lai nodrošinātu sportistu emocionālu un fizisku labsajūtu, pozitīvu attīstības dinamiku un vēlmi nepārtraukt trenēšanās procesu, kas

nebūtu saistīts ar trenera nekompetenci vai nespēju ieklausīties un saprast trenējamo - audzēkni.

- Sporta veida organizācijas pamatnostādņu pārzināšana – lai veicinātu sportista ieinteresētību konkrētā sporta veidā, trenerim ir svarīgi zināt, kādā līmenī sportists ir sagatavots valstiskā, pilsētu vai pašvaldību līmenī. Tādēļ trenerim arī būtu jāprot sadarboties ar citiem treneriem, atbildīgajām personām, lai spētu audzēkni aizvest uz sacensībām, vai arī, lai spētu, sadarbībā ar citiem treneriem, organizēt sacensību norisi.

Balstoties uz 1. nodaļas apskatu par treneru izglītības iespējām Latvijā un iepriekš aprakstīto šajā apakšnodaļā, darba autore aktualizē jautājumu, vai izejot sporta treneru mācības profesionālās pilnveides izglītības programmā C kategorijas trenera iegūšanai, ir iespējams realizēt topošo treneru metodisko kompetenču iemaņas visās sporta kustību virzienu jomās un attiecīgi visās iespējamās sfērās, atbilstoši darba specifikai? Darba autore secina, ka pašlaik nepastāv vienoti treneru kompetenču vērtēšanas standarti, uzsākot darba gaitas, līdz ar to, var teikt, ka, trenerim, kurš ir uzsācis darbu, nav izstrādātas vadlīnijas kompetenču pilnveidei, lai, nepieciešamības gadījumā, varētu pilnveidot trenera kompetences, balstoties uz kompetenču kvalitātes kontroles rezultātiem.

1.2. Sporta trenera profesionālās pilnveides programmas saturs un organizācija

Eiropas Savienības veiktajā pētījumā par sporta treneru kvalifikācijas sistēmu un trenera kompetenci (*Lara-Berical et al.*, 2016), tika secināts, ka trenerim vajadzētu būt apmācītam, atbilstoši trenera specifikai, līdz ar to, treneru izglītībai ir jābūt balstītai uz treneru kompetenču attīstību, treneru izglītības programmu pielietojamām mācību metodēm vajadzētu būt dažādām, treneru kompetencei jābalstās uz zināšanām, praktisko pieredzi, dzīves pieredzi, formālo treneru izglītības programmu apguvi un pašrefleksiju. Kā arī tika secināts, ka vajadzētu ieviest vienotu, pamatotu treneru kvalifikāciju sistēmu Eiropas Savienībā. Mūsdienās tiek aktualizēta metakognitīvo spēju attīstīšana mācību mērķu, stratēģiju un rezultātu apdomāšanai, jo tā var veicināt kompetenču nodošanu starp dažādām disciplīnām (*Fadels et al.*, n.d.). Darba autore uzskata, ka nepieciešamība nodrošināt metakognitīvās spējas treneru mācību procesā, ir ļoti svarīgas, jo ne visas iespējamās darba situācijas var paredzēt un ieplānot, ir svarīgi, lai neparedzamās situācijās, vai arī situācijās, kurās ir redzamas, ka iepriekš izstrādātā treneru darba taktika nestrādā un nenes plānotos darba

rezultātus, būtu trenera kompetence analizēt konkrēto situāciju un izstrādāt jaunus risinājumus, neskatoties uz sarežģījumiem un darba plāna maiņu, lai pielāgotos jaunizveidotajai situācijai.

Balstoties uz Nacionālās izglītības iespēju datubāzē esošās informācijas (Valsts izglītības attīstības aģentūra, n.d.), profesionālā pilnveides izglītības programma Latvijā tiek klasificēta kā pēc-vidējā izglītība jeb ISCED līmenis 4. Tas nozīmē, ka iepriekšminētā izglītības programma ir balstīta tikai uz profesionālo zināšanu un prasmju apguvi, bet ne uz attieksmju paušanu. Profesionālās pilnveides izglītības programmu Latvijā ir iespējams apgūt pēc vispārējās vidējās vai profesionālās vidējās izglītības iegūšanas, un profesionālās pilnveides programma, atbilstoši klasifikācijas līmenim atbilst LKI/EKI 4 (Ministru kabinets, 2017). LKI 4. līmenim atbilst tādas zināšanas, prasmes un attieksmes, kā, piemēram, sociālajā integrācija, spēja patstāvīgi strādāt profesijā, spēja uzņemties atbildību par mācību vai profesionālās darbības rezultātu kvalitāti un kvantitāti (Ministru kabinets, 2017). Apkopojot iepriekšminēto, darba autore vēlas izprast, kā tieši profesionālās pilnveides programmas apmācības treneriem nodrošina topošo treneru zināšanas un izpratni, kā palīdzēt iekļauties treniņu procesā tiem cilvēkiem, kuri ir nolēmuši sākt sporta nodarbības, neatkarīgi no iepriekšējās sporta pieredzes, kā arī, kā tiek pārbaudīta treneru kompetence uzņemties atbildību par sava darba kvalitāti un kvantitāti. Ņemot vērā iepriekš minēto, darba autore aktualizē jautājumu, vai trenerim pēc C kategorijas trenera iegūšanas, ir pietiekamas zināšanas, prasmes un kompetences, lai spētu strādāt patstāvīgi?

Profesionālās izglītības likums nosaka, ka profesionālā pilnveide ir profesionālās izglītības īpašs veids, kas personām, neatkarīgi no vecuma un iepriekšējās izglītības vai profesionālās kvalifikācijas, dod iespēju apgūt darba tirgus prasībām atbilstošas, sistematizētas profesionālās zināšanas un prasmes (Saeima, 1999). No iepriekšminētā izriet, ka C kategorijas treneru izglītībā tiek nodrošinātas zināšanu un prasmju apguve, taču ne likumā, ne Nacionālās izglītības iespēju datubāzē nav minētas attieksmes, kas, attiecīgi, nenodrošina kompetenču pieeju mācību saturā, un vēlāk – darba vidē. Sporta trenerim ir jābūt ar trenera izglītību, kurā tiek nodrošināts topošo treneru zināšanas, prasmes un attieksmes, to apliecina 2020. gadā veiktais pētījums (*Webb, 2020*), kurā tika novēroti un intervēti cilvēki Lielbritānijā, kuri ir ar trenera pieredzi, bet strādā bez trenera izglītības. Pētījumā tika secināts, ka cilvēki, kuri ir izgājuši treneru apmācību jeb 1. līmeņa trenera kursus, tika attīstītas sekojošās jomas: treneru prakses attīstīšanas iespējas, treneru uzskati, balstoties uz treniņu teorijām, kā arī kritiskās

domāšanas attīstība. Jāatzīmē, ka Lielbritānijā, izejot 1. līmeņa trenera apmācības, tiek iegūta trenera asistenta kvalifikācija, nevis tiesības strādāt par treneri (*Sports Coach UK*, 2020). Pēc darba autores domām, viens no veiksmīgas izglītības programmas satura komponentiem ir teorētisko zināšanu pielietojums praksē, līdz ar to, studiju procesu vajadzētu veidot tā, lai pēc teorētiskās apguves uzreiz būtu iespēja apgūtās zināšanas praktizēt, piemēram, praktiskajos uzdevumos, semināros.

Nepieciešamību pēc mācīšanās kvalitātes, mācību satura – izglītības programmu un iestādes vadības darba, personāla pārvaldības uzlabošanu profesionālās pilnveides programmas saturā un organizācijā apliecina Latvijas izglītības un valsts kvalitātes dienesta veiktais pētījums (2014), kurā tika novērtēti profesionālās izglītības iestāžu darbības un profesionālās izglītības programmu īstenošanas kvalitātes novērtēšana un rezultātu analizēšana par 2012.-2013. gadu. Balstoties uz pētījuma rezultātiem, kuros tika atspoguļotas jomas, kurās ir nepieciešami uzlabojumi, tika ieviestas rekomendācijas, tas ir, pilnveidot mācību saturu, lai tas balstītos uz nozaru ekspertu padomes lēmumiem, secīgi, veidojot kursus akreditācijas ekspertiem, kā arī veicināt ekspertu klātesamību un mācību satura, satura programmas kvalitātes izvērtēšanu izglītības iestādēs, piemēram, eksāmenu laikā esot novērotājiem un komisijas locekļiem.

Darba autore secina, ka normatīvajos aktos, kas ir attiecināmi uz profesionālās pilnveides izglītības programmu, nav vienotas definīcijas par to, kā būtu jāveido profesionālās pilnveides programma, jo, ir normatīvie akti, kuros ir minēta nepieciešamība attīstīt attieksmes, un ir normatīvie akti, kuros attieksmes nav minētas. Darba autore secina, ka vajadzētu konkrētāk un detalizētāk aprakstīt profesionālās pilnveides programmas veidošanas mērķus un uzdevumus, lai, balsoties uz normatīvajiem aktiem, profesionālās pilnveides programmas realizētājiem sporta treneru izglītības iegūšanā, būtu skaidri saprotams, kas un kā ir jānodrošina sporta treneriem, lai treneri, uzsāktu darba gaitas, būtu nodrošināti ar nepieciešamajām zināšanām, prasmēm un attieksmēm patstāvīga darba veikšanai.

2. SPORTA TRENERA METODISKĀS KOMPETENCES RAKSTUROJUMS

Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīcā jēdzienam kompetence ir divas nozīmes. Viena nozīme ir skaidrota kā: nepieciešamās zināšanas, profesionālā pieredze, izpratne kādā noteiktā jomā, jautājumā un prasme zināšanas un pieredzi izmantot konkrētā darbībā. Personas (darbinieka) kompetenci vērtē apkārtējie cilvēki, sadarbības partneri, sabiedrība (Beļickis u.c., 2000). Otra nozīme jēdzienam *kompetence* pedagoģijas terminu skaidrojošajā vārdnīcā ir: piekritība, tiesīgums (kādā jautājumā), pilnvaru kopums, sfēra, par ko ir uzdota atbildība, ņemot vērā personas izglītību, spējas, zināšanas un pieredzi attiecīgajā jomā (Beļickis u.c., 2000). Savukārt, latviešu literārās valodas vārdnīcā jēdziens *kompetence* ir raksturots divos virzienos. Pirmais skaidrojums vārdam *kompetence* ir: piekritība, tiesīgums (kādā jautājumā, jautājumu kopumā) (Latviešu literārās valodas vārdnīca, 2011). Kā otrs skaidrojums ir rakstīts: lietpratība, plašas zināšanas, profesionāla pieredze, izpratne (kādā jautājumā, jautājumu kopumā), speciālista darbības joma (Latviešu literārās valodas vārdnīca, 2011). Darba autore izveidoja 2. tabulu, lai secīgāk varētu salīdzināt abu vārdnīcu dotos skaidrojumus.

2. tabula

Jēdziena kompetence skaidrojuma salīdzinājums Pedagoģijas terminu skaidrojošo vārdnīcā un Latviešu literārās valodas vārdnīcā (autores konstrukcija)

Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca	Latviešu literārās valodas vārdnīca
<ul style="list-style-type: none">• nepieciešamās zināšanas;• profesionālā pieredze;• izpratne kādā noteiktā jomā, jautājumā;• prasmes zināšanas un pieredzi izmantot konkrētā darbībā;• piekritība;• tiesīgums (kādā jautājumā);• pilnvaru kopums;• sfēra, par ko ir uzdota atbildība, ņemot vērā personas izglītību, spējas, zināšanas un pieredzi attiecīgajā jomā.	<ul style="list-style-type: none">• piekritība;• tiesīgums (kādā jautājumā, jautājumu kopumā);• lietpratība;• plašas zināšanas;• profesionāla pieredze;• izpratne (kādā jautājumā, jautājumu kopumā);• speciālista darbības joma.

Kopīgas kategorijas abās vārdnīcās skaidrojumā vārda *kompetence* ir profesionālā pieredze, izpratne, piekritība, tiesīgums, zināšanas. Salīdzinot abu vārdnīcu skaidrojumus vārdam *kompetence*, var ievērot atšķirīgus vārda skaidrojumus, piemēram, pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīcā tiek minēti tādi skaidrojumi kā: prasmes zināšanas un pieredzi izmantot konkrētā darbībā, savukārt, latviešu literārās valodas vārdnīcā ir rakstīts skaidrojums: speciālista darbības joma. Abi skaidrojumi, kuri ir atrodami vārdnīcās ir savstarpēji līdzīgi, lai gan šie skaidrojumi nav definēti ar vienādiem vārdiem, pēc darba autores domām, skaidrojumu būtība ir līdzīga, jo, ja latviešu literārās valodas vārdnīcā ir teikts : speciālista darbības joma, tad ar speciālista darbības jomu darba autore saprot prasmi zināšanas un pieredzi izmantot konkrētā darbībā. Atšķirīgi vārdu skaidrojumi ir pedagoģijas terminu skaidrojošās vārdnīcas skaidrojumam, ka kompetence ir sfēra, par ko ir uzdota atbildība, ņemot vērā personas izglītību, spējas, zināšanas un pieredzi, savukārt, latviešu literārās valodas vārdnīcā ir rakstīts tāds skaidrojums kā lietpratība. Pēc darba autores domām, arī šie jēdzieni ir savstarpēji saistīti, jo darba autore ar jēdzienu *lietpratība* saprot pedagoģijas terminu skaidrojošās vārdnīcas skaidrojumu: sfēra, par ko ir uzdota atbildība, ņemot vērā personas izglītību, spējas, zināšanas un pieredzi attiecīgajā jomā. Kā atsevišķs jēdziens pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīcā tika minēts pilnvaru kopums. Salīdzinot ar latviešu literārās valodas vārdnīcu, darba autore nesaskatīja līdzību ar dotajiem skaidrojumiem.

Latvijas pedagoģijas zinātnes sistēmā bieži ir dzirdami trīs savā starpā saistīti jēdzieni. Tie ir: zināšanas, prasmes un kompetences (Saeima, 1998; Saeima, 1995; Ministru kabinets, 2014; Ministru kabinets, 2016; Izglītības kvalitātes valsts dienests, 2017). Sporta likumā (Saeima, 2002) vārds *kompetence* ir attiecināms uz Izglītības un zinātnes ministrijas darbību sporta jomā, Labklājības, Iekšlietu, Aizsardzības, Tieslietu un Veselības ministriju darbību sporta jomā.

2001. gada analizētajā pētījumā par kompetencēm izglītībā (*Westera*, 2001), tika secināts, ka kompetence ir saprotama kā prasme veiksmīgi darboties nestandarta situācijās.

Metodiskā darba kompetence ir prasme veidot, radīt un sadalīt gan mācību saturu, gan formas atbilstoši didaktikas un audzināšanas likumsakarībām (Kazāka un Šteinberga, 2018). Metodiskā kompetence ir saistīta ar informācijas apmaiņas nodrošināšanu izglītojamiem, kā arī atbilstoša metodika un tās izmantošana (Ievads pedagoģijā un ieskats kompetenču izglītībā, n.d). No tā izriet, ka metodiskās kompetences pielietošanai praksē ir nepieciešamas zināšanas mācību satura veidošanā, mācību formu veidošanā, jāpārzina audzināšanas un

didaktikas likumsakarības, kā arī jāprot veikt pedagoģisko darbu, nodrošinot informācijas apmaiņu un pārlicinoties, ka informācija ir pareizi saprasta, kā arī ir jāpārzina mācību metodika, atbilstoši sportista vecumposmam, vēlamajam sasniedzamajam rezultātam un iespējām to realizēt. Kā arī jānodrošina katram indivīdam atbilstoša metodika, balstoties uz katra indivīda rakstura, audzināšanas un kultūras aspektiem. Var teikt, ka, realizējot visus iepriekšminētos aspektus, sporta treneris darba procesā realizē metodisko kompetenci.

Darba autore secina, ka metodiskā kompetence ir saistīta ar informācijas apmaiņas nodošanu izglītojamiem, kā arī atbilstoša mācību metodikas izmantošana mērķa sasniegšanai. Kā arī darba autore secina, ka metodiskās kompetences pielietošanai praksē ir nepieciešamas zināšanas mācību satura veidošanā, mācību formu veidošanā, jāpārzina audzināšanas un didaktikas likumsakarības, jāprot veikt pedagoģisko darbu, nodrošinot informācijas apmaiņu un pārlicinoties, ka informācija ir pareizi saprasta, jeb jānodrošina atgriezeniskās saites veidošana. Pirms tiek analizēta metodiskās kompetences attīstības faktori sporta treneriem (2.2. apakšnodaļa), 2.1. apakšnodaļā tiks izvērtēta un analizēta sporta trenera kompetences struktūra.

2.1. Sporta trenera kompetences struktūra

Trenera darbs nav tikai saistīts ar sportistu trenēšanu noteiktam mērķim, trenerim vienlaicīgi ir jāpilda gan skolotāja loma, gan instruktora, iedvesmotāja, menedžera, administratora, sabiedrisko attiecību speciālista, sociālā darbinieka, drauga, zinātnieka un līdera loma (*Thompson, 2009*). Vācu autori (*Erpenbeck & Scharnhorst, 2005*) izveidojuši kompetenču modeļu struktūru, kas sastāv no 4 nepieciešamajām kompetencēm, un tās ir:

- personības kompetences;
- vadības kompetences;
- profesionālās kompetences;-
- saskarsmes kompetences.

Balstoties uz minētajām kompetencēm, darba autore ir izveidojusi 2.1. tabulu, kurā tiek salīdzinātas autoru - Maslo (2006) un Namsones, u.c., (2018) – grāmatās paustās atziņas par to, kādas ir nepieciešamās kompetences mūsdienu speciālistiem. Tabula tika izveidota tā, lai varētu salīdzināt vācu autoru četru kompetenču pielāgojamību mūsdienu speciālistiem.

Autoru salīdzinājums par nepieciešamajām kompetencēm mūsdienu speciālistiem
(autores konstrukcija)

<i>Erpenbeck & Scharnhorst,</i> 2005	Maslo, 2006	Namsone u.c., 2018
Personības kompetences	Patstāvība; Pašiniciatīva; Pašorganizācijas spēja.	Izaugsmes veidošana; Pašvadīta mācīšanās.
Vadības kompetences	Spēja risināt problēmas; Atbildības uzņemšanās spēja.	Kolēģu refleksija.
Profesionālās kompetences	Darbības pieredze; Kritiskās domāšanas spēja.	Prasme izvēlēties mācību paņēmienu un metodes; Prasme jēgpilni izmantot IKT rīkus; Prasme analizēt datus.
Saskarsmes kompetences	Komunikācijas spēja; Darbošanās komandā spēja.	Dalīšanās pieredzē.

Salīdzinot personības kompetences nozīmību 2006. un 2018. gadā - var secināt, ka spēja pašattīstīties, pielāgoties un mainīties, ir nepieciešama nepārtraukti. Kopīgas iezīmes ir paša indivīda vēlme izzināt, atklāt un veidot jaunas attīstības prasmes, atbilstoši mūsdienu laikmeta attīstības iezīmēm. Salīdzinot vajadzību pēc vadības kompetences, gan pirms 15 gadiem, gan arī pašreiz ir vajadzīga atbildības uzņemšanās spēja. Lai gan, pēc autores domām, atbildības uzņemšanās ir bijusi nozīmīga visos laika posmos, šo iezīmi, un tās ietekmi uz indivīda darbu, ietekme vēl aizvien ir būtiska un nemainīga. Salīdzinoši jauns jēdziens ir vajadzība pēc kolēģu refleksijas. Ja agrāk (balsoties uz 2.1. tabulu) ar vadības kompetenci varēja saprast spēju risināt problēmas un atbildības uzņemšanās spēja, tad pašreiz arī aktuāla ir kolēģu refleksija savā nozarē. Pēc autores domām, kolēģu refleksijas nepieciešamība un spēja risināt problēmas, ir savstarpēji saistoši jēdzieni, jo tie viens otru papildina. Vienmēr aktuālas ir bijušas profesionālās kompetences nepieciešamība speciālistiem, un, mūsdienās, profesionālā

kompetence tiek aprakstīta ne tikai ar darbības pieredzi un kritiskās domāšanas spēju, bet arī ar prasmi izvēlēties mācību paņēmienus un metodes, prasmi izmantot jēgpilni IKT rīkus, kā arī prasme analizēt datus. Pēc darba autores domām, prasme izvēlēties mācību paņēmienus un metodes ir aktuāla, jo kādreiz, iespējams, nebija pieejamu daudz un dažādu materiālu par to, izvēlēties mācību paņēmienus un metodes, kā arī, iespējams, ka agrāk bija vienādas un standartizētas vadlīnijas par to, kādiem ir jābūt mācību paņēmieniem un metodēm. Savukārt, pašreiz, ir ļoti daudz pieejamu materiālu par to, kā var mācīt, izmantojot mācību paņēmienus un metodes, un katram audzēknim ir jāpielāgo mācību paņēmieni un metodes, lai mācību process būtu veiksmīgs un tendēts uz pozitīvu attīstības dinamiku. Bez mācību paņēmieniem un metodēm, aktuāla arī ir jēgpilnu IKT rīku izmantošana. Līdzīgi, kā mācību paņēmieni un metožu pielietošanai, arī IKT rīki ir daudzveidīgi un pieejami dažādos veidos, tādēļ ir jāakcentē IKT rīku jēgpilna izmantošana. Vēl tiek aktualizēta datu analīze. Pēc darba autores domām, šī spēja tiek aizmirsta un ne līdz galam izmantota, jo speciālistu aizņemtības dēļ, šī prasme netiek izvirzīta kā viena no prioritātēm. Kā pēdējā kompetence tiek minēta saskarsmes kompetence, ar to saprotot komunikācijas prasmes, gan sadarbojoties ar audzēkņiem, gan sadarbojoties ar kolēģiem, veidojot un apvienojot prasmi ne tikai uzklaut un sadzirdēt citu kolēģu pieredzi un viedokļus par sava un kolēģa veikuma, bet arī prasmi izmantot gūto informāciju, lai attīstītu savas darbības jomas specifiku. Jāatzīmē, ka trenera saskarsmes mijiedarbības nozīmību ar trenējamo apliecina A. Ābeles (2018) grāmatā paustā atziņa, ka gan treneriem, gan sportistiem dažreiz ir jāatceras pamatprasmes efektīvai komunikācijai, kā, piemēram, prasme klausīties, būt pacietīgam, respektēt sarunu partneri, izteikties skaidri un saprotami, argumentēt savus uzskatus, kā arī citas komunikācijas pamatprasmes.

Lai gan autores apraksta skolotājam nepieciešamās kompetences, darba autore uzskata, ka minētās prasmes ir nepieciešamas arī treneriem. Un to arī apliecina izstrādātais projekts 2012. gadā, kur tika izstrādātas pieaugušo izglītības treneru pedagoģiskās kompetences novērtējuma un validācijas rokasgrāmata (*Duvektos, Gērts et al., 2012*), bez iepriekš minētajām nepieciešamajām kompetencēm, tiek aprakstītas arī tādas nepieciešamās treneru kompetences kā: uzmanība un sapratne, ētika un godīgums, treneris kā līderis un padomdevējs.

Lai varētu salīdzināt citu autoru izpratni par to, kādām ir jābūt trenera kompetencēm, tiks salīdzinātas trīs autoru atziņas par treneriem nepieciešamajām kompetencēm.

Kā pirmā autora izpratni par trenerim nepieciešamajām kompetencēm tiek apskatīts 2006. gadā veiktais pētījums (*Myers et al., 2006*), kurā tika pētīts sportistu novērtējums treneru kompetencēm, tika secināts, ka galvenās kompetences, kuras ir nepieciešamas, lai treneris būtu novērtēts, ir motivācijas kompetence, spēļu stratēģijas kompetence, tehniskā kompetence un rakstura veidošanas kompetence.

Kā otrais avots tiek apskatīts Eiropas komitejas izstrādātās vadlīnijas par minimālajām prasmju un kompetences prasībām treneriem (Čujko u.c., 2020), kur tiek aprakstītas šādas jomas, kuras ir jāpārvalda un ir nepieciešamas treneriem: sporta norise - ar to saprot konkrētā sporta veida noteikumus, vingrinājumu tehniku un taktikas pārvaldi, sporta terminoloģiju, dažāda vecumposma treniņu vadīšanu, atkarībā no indivīda vispārējā veselības stāvokļa, psihiskās, fiziskās un garīgās sagatavotības, kā arī no treniņa mērķiem un uzdevumiem. Kā nākamā joma tiek minēta aizsardzība, labklājība un godīgums, ar to saprotot katra indivīda drošības nodrošināšanu, drošības draudu identificēšanu un novēršanu, pirmās palīdzības sniegšanu, izglītošana par godīgas spēles principiem. Kā nākamā joma tiek minēta pozitīva, ētiska un attīstoša attiecību veidošana un pārvaldīšana, ar to saprotot treneri kā motivējošu personību, kurš iedvesmo turpināt iesākto, kā arī savstarpēja cieņa un respekts pret dažādību, piemēram, dažādu viedokļu uzklaušīšana, cieņa pret citu kultūru un tradīcijām, kā arī uzskatiem. Bez iepriekšminētajām jomām, vēl ir izveidotas tādas jomas, kā: uzraudzība un izvērtēšana, kā arī vispārīgā organizācija. Ar uzraudzību un izvērtēšanu tiek saprasts indivīda vai komandas darba ieguldījums, iegūtais rezultāts, rezultātu analīze, sintēze un rīcība/darbība tālākai attīstībai, balstoties uz iepriekš analizētajiem rezultātiem. Savukārt, vispārīgā organizācija tiek raksturota kā spēja plānot un analizēt sacensību norisi, plānot budžetu un nodrošināt treniņa plānu visas sezonas garumā.

Savukārt, kā trešais avots treneru nepieciešamo kompetenču atspoguļojumam, tiek apskatīts 2019. gadā veiktais pētījums (*Strauch et al., 2019*), kurā tika noskaidrotas treneru vēlamās kompetences, lai sportists vēlētos trenēties un būtu pozitīvi noskaņots treniņu procesam. Pētījumā tika secināts, ka galvenās ir četras treneru kompetences :

- atbilstība kontekstam – ar to saprotot trenera darba kompetenci, respektīvi, trenera spēja vadīt treniņus, atbilstoši trenējamo vecumposmam, dzimumam, veselības, sociālajiem (piem. reliģija) un fizioloģiskajiem faktoriem, kā arī komunikācijas spējas, atbilstoši cilvēka vecumam un dzimumam;

- sociāli – emocionālās kompetences – ar to saprotot attiecību pārvaldību, empātijas spējas un pašpārvaldi, kā arī līderības spējas;
- ar uzvedību saistītas kompetences – ar to saprotot spēju radīt un vadīt pielāgotu treniņa programmu, kura iever sevī trīs komponentus: motivācijas kompetenci, pielāgotības spēju kompetenci un organizatorisko kompetenci;
- profesionālā kompetence – šeit iekļaujot divas savstarpēji saistītas kompetences, kas ir, motorā kompetence, ar to saprotot trenera spēju parādīt kādas konkrētas darbības piemēru, kā arī profesionālās zināšanas, ar to saprotot konkrētā sporta veida specifiskās prasmju zināšanas. Darba autore, lai varētu analizēt nepieciešamās kompetences, balstoties uz iepriekš minēto autoru atziņām, ir izveidojusi 2.2. tabulu, kura veidota, lai salīdzinātu un analizētu treneru nepieciešamās kompetences.

2.1.2. tabula

Treneriem nepieciešamās kompetences dažādu autoru aspektos (autores konstrukcija)

N.p.k.	<i>Myers et al., 2006</i>	<i>Strauch et al., 2019</i>	<i>Čujko et al., 2020</i>
1.	Spēļu stratēģijas kompetence; tehniskā kompetence;	Profesionālā kompetence;	Sporta norise;
2.	Motivācijas kompetence;	Sociāli – emocionālā kompetence;	Pozitīva, ētiska, attīstoša attiecību veidošana un pārvaldīšana;
3.	Rakstura veidošanas kompetence	Atbilstība kontekstam	Aizsardzība, labklājība, godīgums
4.	-	Ar uzvedību saistītā kompetence	Uzraudzība un izvērtēšana

Darba autore tabulā minēto autoru kompetenču raksturojumu strukturēja, balstoties uz līdzīgām kompetenču izpratnēm, līdz ar to, kolonnas tika numurētas. Darba autore ar pirmo numurēto kolonnu 2.2. tabulā saprot trenera kompetenci pārzināt savu sporta veidu, tehniskos aspektus, līdz ar to, var teikt, ka treneris, kurš iepriekš ir bijis sportists konkrētā sporta veidā,

kuru, pēc izglītības iegūšanas, arī trenē, labāk izprot tehniskos un konkrētā sporta veida sporta norises aspektus. Nepieciešamību pēc šīm kompetencēm apliecina arī Portugālē veiktais pētījums (*Santos et al.*, 2010), kurā tika pētīts strādājošu treneru esošās kompetences, atbilstoši profesionālajai pieredzei un akadēmiskai izglītībai, kur tika secināts, ka treneriem ir nepieciešams papildināt savas kompetences tādās jomās, kā:

- kompetences, kas ir saistītas ar gada un daudzgadu ciklu treniņu plānošanu;
- kompetences, kas ir saistītas ar treniņa vadīšanu, uz sacensību orientētas, kā arī kompetences, kas ir saistītas ar pedagoģisko darbu treniņu vadīšanā.

Pedagoģiskā darba būtiskā nozīme trenera darbā ir aprakstīta 2.2. tabulas 2. kolonnā, kur darba autore saprot spēju veidot tādu treniņu mikroklimatu, kurā gan treneris, gan sportists vai sportisti gūst prieku un gandarījumu treniņu laikā, kā arī jūt pienākuma un atbildības apziņu, neveiksmes brīžos. 2.2. tabulas 2. kolonna akcentē trenera nepieciešamību pēc sociālām, komunikācijas un psiholoģijas un pedagoģijas zināšanām, prasmēm un kompetencēm, lai nodrošinātu treniņu pozitīvu attīstības dinamiku.

Ar 3. kolonnas kārtas numuru tiek saprasta trenera spēja būt pozitīvam paraugam, būt līderim. Darba autore ar to saprot, ka trenerim ir jāprot sevi pozicionēt tā, lai sportistam nebūtu bail kļūdīties, lai sportists justos droši trenera klātbūtnē un spētu uzticēties un dalīties ar neveiksmīgām situācijām. Kā arī, caur sporta veida trenēšanu, trenerim ir jāaudzina sportistos tikumi un vērtības, veicinot patstāvības un atbildības sajūtu sportistos. Trenera kā līdera loma ir pētīta 2017. gada pētījumā (*Kao et al.*, 2017), kurā tika pētīta saistība ar atlētu uzticību treneriem, kuri treniņu procesā pielietoja četru dimensiju (motivācija, spēļu stratēģija, tehnika, sportista rakstura attīstība-) kompetences. Pētījuma rezultāti liecināja par to, ka spēlētāji kritiskāk izvērtēja trenera darbības, līdz ar to var teikt, ka atlēti ievēroja un novērtēja trenera darba specifiku. Savukārt, 2014. gada veiktajā pētījumā Malaizijā (*Chiu et al.*, 2014), kurā tika pētīts atlētu treneru kompetences novērtējums un sporta sasniegumu motivācija, tika secināts, ka komandas sporta veidu pārstāvju sportisti, trenera kompetenci novērtēja augstāk, nekā individuālo sporta veidu sportisti. Tas nozīmē, ka komandu sporta veidu treneri ir vairāk kompetenti, piemēram, izstrādājot spēļu taktiku, motivējot komandu un veidojot gan komandas, gan indivīda attieksmi. Pētījuma rezultāti liecina par to, ka komandas sporta veidu treneriem ir nepieciešamas vairāk vadīšanas prasmes, nekā individuālo sporta veidu treneriem.

Ar tabulas 4. kolonnas numuru darba autore saprot trenera spēju rīkoties adekvāti un atbilstoši situācijai, neparedzētos apstākļos. Svarīgs aspekts ir 2020. gada akcentētā

kompetence- izvērtēšana. Pēc darba autores domām, gan treniņu, gan sacensību, gan sportistu tehniskā, fiziskā un emocionālā izvērtēšana ir svarīgs aspekts, lai turpmāko treniņu vadīšanas procesu varētu pielāgot vai mainīt, atbilstoši situācijas apstākļiem. Salīdzinot autoru kompetences, jāsecina, ka 2006. gadā ar uzvedību un tās izvērtēšanu saistītās kompetences netika minētas, tas varētu būt saistīts ar to, ka trenera loma 2006. gadā un mūsdienās ir mainījusies, mainoties dzīves, sadzīves un savstarpējās komunikācijas apstākļiem.

Salīdzinot 2.1. un 2.2. tabulu, kur 2.1. tabulā ir aprakstītas speciālistam nepieciešamās kompetences, un 2.2. tabulā aprakstītas sporta trenera nepieciešamās kompetences, jāsecina, ka sporta trenerim ir jābūt profesionālajai kompetencei, un tā atspoguļojas 2.2. tabulas pirmajā kolonnā. Kā arī nepieciešama ir personības kompetence, kas ir aprakstīta 2.2. tabulas otrajā kolonnā. Nenoliedzami, trenerim arī ir jābūt saskarsmes kompetencei, jo trenera darbs ir saistīts ar nepārtrauktu sadarbošanos ar apkārt iesaistītajiem cilvēkiem. Saskarsmes kompetence ir redzama 2.2. tabulas 4. kolonnā. Ja pie kvalificētu speciālistu kompetencēm tika minēta vadības kompetence, tad ir saskatāma atšķirīgas nianšes sporta trenera darbā. Darba autore 2.2. tabulas 3. kolonnu raksturo nevis kā vadības kompetenci, bet vairāk kā trenera kā līdera kompetenci.

Savukārt, vadības kompetenci apvienojot ar profesionālo kompetenci, kur trenera profesionālajā darbībā ir nepieciešamība pēc vadības kompetences. Līdz ar to var secināt, ka sporta trenerim ir nepieciešamas šādas kompetences:

- profesionālā kompetence (kurā ir iekļauta vadības kompetence);
- personības kompetence;
- trenera kā līdera kompetence;
- saskarsmes kompetence.

Balstoties uz 2. nodaļā analizēto par sporta trenera metodiskās kompetences raksturojumu un šajā nodaļas analizēto par treneriem nepieciešamajām kompetencēm, darba autore secina, ka sporta trenerim ir nepieciešamas profesionālās, personības, trenera kā līdera un saskarsmes metodiskās kompetences, veiksmīgai un kvalitatīvai darba izpildei. Darba autore uzskata, ka apvienojot šīs četras kompetences, treneris var sev nodrošināt metodiskās kompetences attīstību savā darbības sfērā.

2.2. Sporta trenera metodiskās kompetences attīstība

Sporta treneriem pēc izglītības iegūšanas ir nepieciešamība attīstīt savas kompetences profesionālajā pilnveidē, to apliecina Lielbritānijā veiktais pētījums (*Nash et al.*, 2016), kurā treneri atzina, ka viņi nejūtas pietiekami kompetenti, strādājot savā darba vietā, un pētījumā tika rekomendēts, ka treneru profesionālā pilnveide būtu jāattīsta uzreiz, bet pakāpeniski, pēc izglītības iegūšanas. Nepieciešamību pēc trenera nepārtrauktas attīstības un pilnveides apliecina R. Telveļa (*Thelwell*, 2018) grāmatā paustais, ka pašreiz tiek izmantotas dažādas tehnoloģijas, lai veicinātu trenera attīstību. Piemēram, pašreiz ir iespēja veidot tiešsaistes individuālos, kā arī grupu treniņus, trenerim vēlāk pārskatot video materiālus. Līdz ar to var teikt, ka trenerim ir jābūt informētam un kompetentam, lai varētu vadīt treniņus, pielāgojoties novitātēm un jaunākajiem pētījumiem. Savukārt, sporta treneru grāmatā (*Trudel et al.*, 2012) paustais apliecina, ka trenera vēlme attīstīt savu profesionālo pilnveidi, ir atkarīga no paša trenera iepriekšējo zināšanu, prasmju, emociju līmeņiem, kā arī no tā, vai treneris uzskata, ka viņš jau zina to, ko citi uzskata par jaunu mācību materiālu, vai arī uzskata to par nelietderīgu, vai arī uzskata, ka tā ir lieka laika tērēšana. Kā arī pētījumā par tālākizglītības aspektiem sporta speciālistu kompetences pilnveidē (*Jakovļeva*, 2012), tiek akcentēta savstarpēja sakarība starp treneru viedokli par pilnveidotu fizisko un garīgo attīstību un tālākizglītībā iegūstamām radošām kompetencēm. Latvijā treneru profesionālās pilnveides attīstību nodrošina Latvijas Sporta pedagogijas akadēmijas profesionālās pilnveides un mūžizglītības centrs (Latvijas Sporta pedagogijas akadēmija, 2013).

Bez formālās izglītības, svarīga ir arī neformālā izglītība, un viena no metodēm treneru kompetenču attīstībai ir treneru refleksija par savu darbu, un Zviedrijā veiktais pētījums, kurā tika pētīta treneru profesionālā attīstība organizētos treneru sanāksmēs, tika secināts, ka attīstoties diskusijām, treneri bija gatavi dalīties savā pieredzē. Par cik pētījumā piedalījās treneri, kuri ikdienā trenē atlētus augstu sasniegumu sportam, bija novērojams, ka ar dalīšanos pieredzē par savu darbu vairāk runāja tie treneri, kuru atlētu sasniegumi bija augstāki (*Dohlsten et al.*, 2021). Vēl viens veids, kā attīstīt trenera kompetenci pēc izglītības iegūšanas, ir trenera – mentora atbalsts. Lielbritānijā veiktais pētījums (*Leeder & Sawiuk*, 2020) apliecina, ka darba vietā jaunajam trenerim, sadarbojoties ar treneri - mentoru, sava darba

pienākumi kļūst daudz vairāk konceptualizētāki un saprotamāki. Nepieciešamību pēc praktiskām nodarbībām uzsver arī sporta treneru grāmatā (*Langer & Keller, 2019*) rakstiskā atziņa, ka viens no veidiem, kā attīstīt treneros metodisko kompetenci, ir, novadot treniņu klientam, kurš ir treneris, kur klients vēlāk dod refleksiju par treniņa struktūru. Bez praktiskās iesaistīšanās, tiek akcentēta mentora, supervizora vai eksperta klātbūtne treniņa procesā, kur pēc treniņa novadīšanas, tiek dota atgriezeniskā saite par treniņa procesu.

Izvērtējot Jakovļevas veidotās rekomendācijas promocijas darba pētījumā “Treneru profesionālās didaktiskās kompetences pilnveide tālākizglītībā” (2013), kurā ir teikts, ka ieteicams treneru tālākizglītības programmās iekļaut zināšanu, prasmju un attieksmju integrēšanu mācīšanās situācijās, sekmējot prasmju transformāciju spējā plānot, organizēt, veidot programmas, vērtēt audzēkņu un savas profesionālās darbības nezināmās situācijās, darba autore secina, ka svarīgi ir divi aspekti, lai sekmētu treneru kompetences profesionālās pilnveides tālākizglītībā. Pirmais aspekts ir nepieciešamība veidot profesionālās pilnveides kursus treneriem tā, lai kursa ietvaros tā formas un metodes būtu atbilstošs nepieciešamo kompetenču attīstībai treneriem. Nepieciešamību pēc pasniedzēju prasmēm vadīt resursus apliecina pētījums, kurā tika pētīta inovāciju loma izglītības un sporta speciālistu profesionālās kompetences veidošanā un attīstībā, tika secināts, ka sporta izglītības kvalitātei un sekmīgai studentu profesionālās kompetences attīstībai, nepieciešams apgūt jaunus mācīšanās stilus, metodes, kā arī nepieciešams materiāli tehniskās un informatīvās bāzes uzlabošana (*Kuznecova, 2010*). Mūsdienās ir pieejami dažādi veidi, kā veikt trenera darbu: var trenēt klātienē individuāli vai veidot grupu nodarbības, kā arī var veidot attālinātus treniņus, kas ir, tiešsaistē, vai ierakstot treniņu plānu video formātā (*Langer & Keller, 2019*). Līdz ar to, var teikt, ka, lai veicinātu topošo treneru kompetenci, treneru izglītības programmām ir jābūt inovatīvām, balstītām uz jaunākajiem pētījumiem, kā arī pasniedzējiem mācību organizāciju formām jābūt veidotām tā, lai tās saturs atbilstu jaunākajām mūsdienu attīstības tendencēm un lai notiktu informācijas apmaiņa ar pozitīvu atgriezenisko saiti. Otrs aspekts ir veidot profesionālās pilnveides kursu saturu tā, lai tiktu veicināta treneru kompetenču attīstība. Balstoties uz iepriekšminēto, darba autore ir izveidojusi 2.2. tabulu, kurā ir atspoguļots trenerim nepieciešamās metodiskās kompetences attīstības virzieni,- pēc trenera izglītības iegūšanas.

Sporta treneru metodiskās kompetences attīstības virzieni (autores konstrukcija)

	Treniņu formāts	Treniņu mērķis	Trenera kompetences attīstība	Trenējamo vecumposms (Pontaga, 2012)
Metodiskās kompetences attīstības struktūra profesionālās pilnveidesursos	<p>Klātiene: -individuālie treniņi; -grupu treniņi.</p> <p>Attālināti: - tiešsaistes treniņi (individuāli vai grupu); - ierakstīts video formāts (individuāli vai grupu).</p>	<p>-Augstu sasniegumu sports; -sacensību sports; -veselības sports: - sports visiem.</p>	<p>- Profesionālā; - personības; - līdera; - saskarsmes.</p>	<p>- Agrā bērnība; - pirmā bērnība; - otrā bērnība; -pusaudžu periods; - jaunieši; - brieduma gadi; -paveci cilvēki; - veci cilvēki; - ilgdzīvotāji.</p>

Balstoties uz 2. nodaļā aprakstīto par treneru nepieciešamību profesionāli pilnveidoties, darba autore secina, ka trenerim ir jāpārziņa:

- jaunākās tehnoloģijas, ar kuru palīdzību veiksmīgi var realizēt treniņu procesu attālināti, kā arī jāpārziņa dažādas treniņu metodes, lai klātienē nodrošinātu kvalitatīvus treniņus gan iekštelpās, gan ārtelpās, atbilstoši laikapstākļiem, izvēloties piemērotu treniņu zonu;
- treniņa gada plāns un daudzgadu cikla plāns, lai realizētu sasniedzamos treniņa mērķus;
- trenējamo vecumposmu īpašības (fiziskās un garīgās), lai varētu nodrošināt sekmīgu informācijas apmaiņu un veiksmīgu treniņa procesa norisi – vecumposma fizioloģiskās atšķirības un to pārziņāšana veiksmīgam treniņu un sacensību procesam atzīmē sporta medicīnas nozare, kurā teikts, ka trenera zināšanas ir noteicošais faktors bērnu traumu riska samazināšanā, jo nesabalansēts treniņš var veicināt šo patoloģiju veidošanos (Mustafins, 2003). Treneru zināšanu nozīmei vecumposmu īpašību atšķirībās minēts arī treneru rokasgrāmatā (Pontaga un Ūdre 2008), kurā teikts, ka

pieejai bērnu slodžu testu un kritēriju izvēlē ir jābūt atšķirīgai nekā pieaugušajiem, novērtējot bērnu fizioloģiskās atbildes reakcijas uz sporta treniņiem.

- Kompetences,- un to attīstība, lai attīstot vienu kompetenci, nesamazinātu citu (piemēram, motivējot audzēkņus ar negatīvu piemēru, mazināt saskarsmes un sadarbības spējas, līdz ar to demotivējot audzēkni sasniegt treniņā uzstādītos mērķus).

Darba autore secina, ka, lai treneris varētu attīstīt iepriekšminētās metodiskās kompetences komponentes un kompetenci kopumā, ir nepieciešama realizēt kvalitatīvu profesionālās pilnveides programmu. Lai varētu veikt kvalitatīvu treneru izglītošanas procesu, profesionālai pilnveides programmas saturam ir jābūt, atbilstoši trenera vajadzībām. Kā arī, programma ir jāveido tā, lai trenerim veidotos pozitīva atgriezeniskā saite un lai viņš vēlētos turpināt apmeklēt kursus, izmēģinot apgūto savā praksē. Viens no veidiem, kā veicināt trenera ieinteresētību, ir veidot programmu tā, lai treneris pats praktiski varētu piedalīties un analizēt dažādas situācijas, tādā veidā attīstot savu metodisko kompetenci.

Balstoties uz teorijā gūtajām atziņām, darba autore secina, ka:

1. Sporta treneru profesionālās pilnveides izglītības programmas mācību saturam ir jābūt aktualizētam, strauji mainoties tirgus prasībām trenera darba specifikai un nozīmei;
2. Sporta treneru profesionālās pilnveides izglītības programmas saturu nosaka Latvijas normatīvie akti, līdz ar to var teikt, ka profesionālo pilnveides izglītības programmas mācību satura uzlabošana ir ierobežota.
3. Metodiskās kompetences attīstībai profesionālās pilnveides izglītības programmā ir jābūt balstītai uz daudzpusīgām mācību metodēm un mācību materiāliem, veicinot izglītojamo kritiskās domāšanas un atgriezeniskās saites nodrošināšanu un attīstīšanu;
4. Treneriem nepieciešamās kompetences mainās, attīstoties informācijas un komunikācijas tehnoloģijām.

3. SPORTA TRENERU METODISKĀS KOMPETENCES PROFESIONĀLĀS PILNVEIDES PROGRAMMĀ EMPĪRISKĀ IZPĒTE

3.1. Pētījuma metodoloģijas, organizācijas un bāzes raksturojums

Maģistra darba izstrādes ietvaros tika veikts paralēlais triangulācijas jauktais pētījums, kur, kvantitatīva pētījuma ietvaros tika veikts neeksperimentāls aprakstošs pētījums, izvēloties aptaujas metodi – anketēšanu, un kvalitatīva pētījuma ietvaros tika veikta strukturēto interviju kontentanalīze dokumentu kontentanalīze. Pirms pētījuma veikšanas, tika veikts izmēģinājuma pētījums, lai iegūtu papildus informāciju par pētāmo priekšmetu un objektu, precizētu un koriģētu pētījuma jautājumu, kā arī instrumentāriju (aptauju – anketēšanu) (Kristapsons, 2008).

Darba autore maģistra studiju procesa ietvaros vispirms veica izmēģinājuma pētījumu, kurā ar aptauju tika anketēti Latvijā strādājošie treneri. Izmēģinājuma pētījuma instrumentārijs palīdzēja precizēt pētījuma jautājumu un instrumentāriju.

Lai darbā varētu apstiprināt un ar faktiem pamatot atklājumus pētījuma ietvaros, darba autore izmantoja divas metodoloģiskās pieejas: kvalitatīvu un kvantitatīvu pētījuma veikšanu. Datu vākšana notika paralēli, līdz ar to, pētījumā tika izmantots paralēlais triangulācijas jauktais pētījums. Darba autore veica paralēlo triangulācijas jaukto pētījumu, lai atbildētu uz vienu pētījuma jautājumu, lai apstiprinātu, savstarpēji salīdzinātu un ar faktiem pamatotu atklājumus pētījuma ietvaros (Mārtinsone u.c. 2006).

Darba autore kvantitatīva pētījuma ietvaros veica kvantitatīvu neeksperimentālu pētījumu, jo šī pētījuma plāna ietvaros vienā izlasē tiek ievākti dati par vienu vai vairākiem mainīgajiem, lai veidotu kāda indivīda, grupas vai situāciju aprakstu (Mārtinsone u.c, 2016). Maģistra darba ietvaros tika veikta anketēšana treneriem, kuri ir ieguvuši C trenera kategoriju un kuri ir strādājuši vai strādā par treneriem.

Darba autore kvalitatīva pētījuma ietvaros veica strukturētas, attālinātas, individuālas intervijas ar ko, jo mērķis intervijām bija nodrošināt visiem intervējamiem identisku intervijas kontekstu un intervijas stimulus (Mārtinsone u.c. 2006).

Darba autore kvalitatīva pētījuma ietvaros veica empīrisku kvalitatīvu pētījumu, analizējot dokumentus (Kristapsons, 2020) - C kategorijas treneru programmu

pašnovērtējuma ziņojumus, veidojot kvalitatīvo kontentanalīzi. Ņemot vērā to, ka tematiskā analīze ir vairāk datus aprakstošā (Mārtinsone, u.c. 2006), kurā tika veikta tematiskā analīze, darba autore izvēlējās šo datu apstrādes metodi.

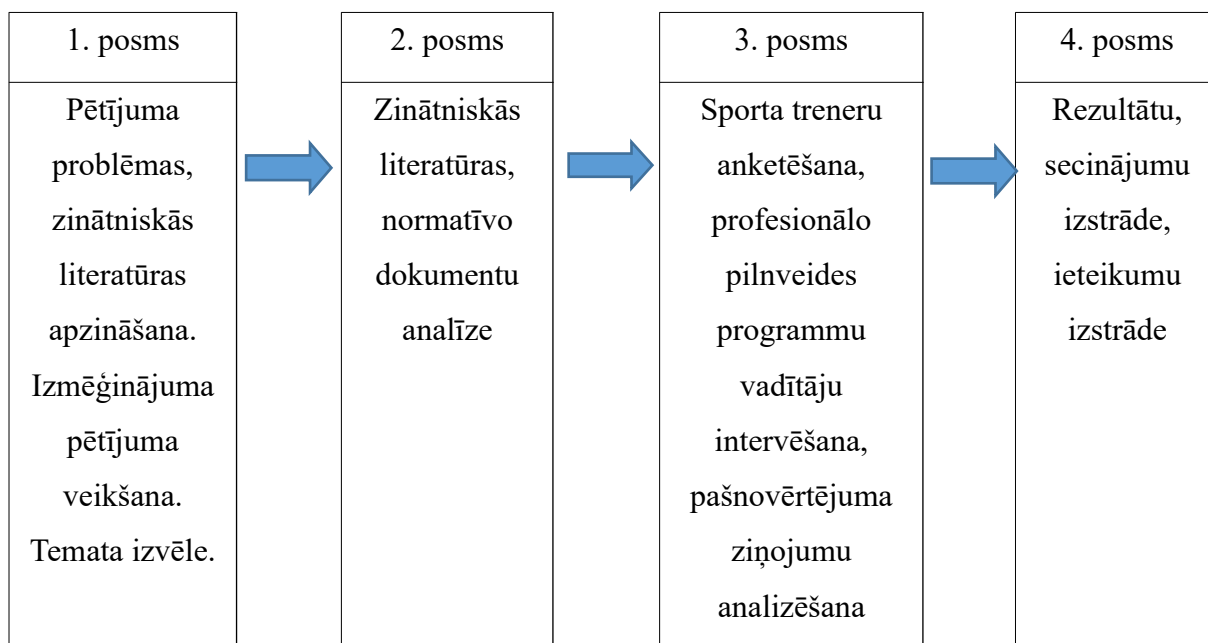
Dati tika ievākti, balstoties uz maģistra darba pētāmo jautājumu. Tā ietvaros anketēšana ietvēra Likerta gan skalu, gan daļēji atvērtus jautājumus, kur, pētniecības nolūkiem, bija nepieciešami statistikas dati, gan respondentu viedokļu sniegšana. Likerta skala tika izmantota, lai varētu vērtēt pazīmju vēlamību, raksturojumu, piekrišanu apgalvojumam (Mārtinsone, 2006)

Pētījuma bāze – kopumā aptaujas anketu aizpildīju 32 respondenti, tika veiktas divas intervijas profesionālās pilnveides izglītības programmu vadītājiem un tika analizētas četri profesionālās pilnveides izglītības programmas pašnovērtējuma ziņojumi.

Pētījuma organizācija – pētījumā tika iesaistīti sporta treneri, kuri ir pabeiguši profesionālās pilnveides izglītības programmu un ieguvuši C trenera kategoriju, kā arī strādā par treneriem. Tika veidota šāda izlase, jo, lai varētu pētīt metodiskās kompetences attīstīšanu profesionālās pilnveides izglītības programmās, bija svarīgi uzzināt to respondentu atbildes, kuri ir mācījušies profesionālās pilnveides izglītības programmā, kā arī pašlaik strādā par treneriem, lai varētu novērtēt metodiskās kompetences treneru izpratni un pielietošanu praksē. Aptauja tika izplatīta mērķgrupai pieejamā vidē (sociālajos tīklos). Pētījuma bāzi ierobežoja valstī esošais epidemioloģiskais stāvoklis, jo, aptaujas anketas pildīšanai bija nepieciešami C kategorijas treneri, kuri pašlaik strādā, savukārt, sakarā ar epidemioloģisko stāvokli valstī, daudzi treneri esošajā laikā nestrādāja, tas, līdz ar to, ierobežoja respondentu atsauču un skaitu. Lai izprastu profesionālās pilnveides izglītības programmu metodisko kompetenču nodrošinājumu un attīstības iespējas, tika intervēti profesionālo pilnveides izglītības programmu vadītāji. Attālinātās intervijas caur e-pastu tika nosūtītas Latvijas profesionālām pilnveides izglītības programmu mācību iestādēm, kur, e-vidē bija pieejama informācija par kontaktinformāciju, ar e-pastu. 2021. gada 13. aprīlī (skat. 4. pielikumu), ar lūgumu paziņot par vēlmi vai nevēlēšanos aizpildīt intervijas jautājumus, tika nosūtīta e-pasta vēstule ar intervijas jautājumiem pielikumā Microsoft Word formāta dokumentā. Kā arī, lai varētu salīdzināt profesionālo pilnveides izglītības programmu vadītāju teikto ar esošo nodrošinājumu profesionālās pilnveides izglītības programmās, tika veikta profesionālo pilnveides izglītības programmu pašnovērtējumu ziņojumu analīze. Pašnovērtējuma ziņojumi

tika atlasīti, balstoties uz pieejamo informāciju profesionālo pilnveides izglītības programmu mājas lapās (e-vidē).

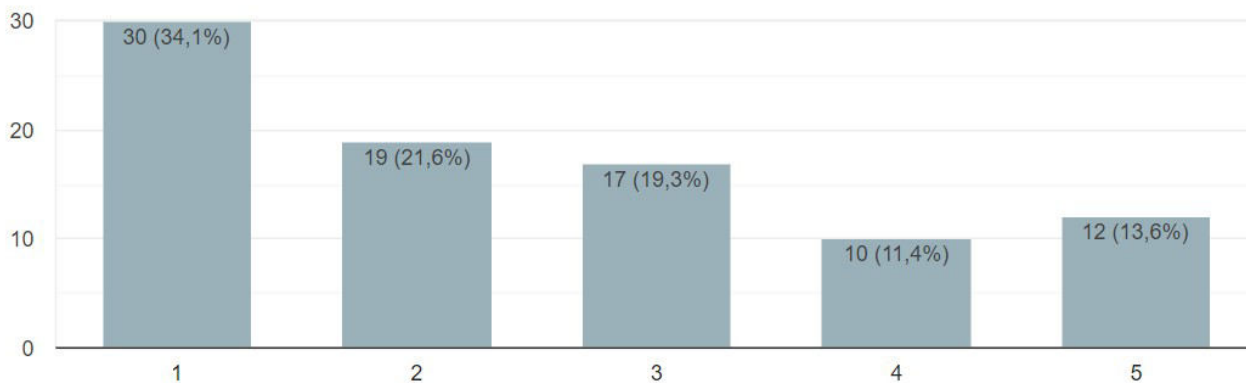
Darba autores veikto pētījumu iespējams sadalīt četros posmos (skat. 3.1.1. attēlu), kuri ilga no 2019. gada decembra līdz 2021. gada maijam.

3.1.1. attēls. Pētījumu metodoloģija (autores konstrukcija)

Laika posmā no 2019. gada decembra līdz 2020. gada oktobrim norisinājās pētījuma sagatavošanās posms (1. posms), kuras laikā tika veikta temata izvēle, balstoties uz tēmas globālo, vietējo un personisko aktualitāti un pētījuma problēmu. Tika veikta gan Latvijas mēroga, gan starptautiskas zinātniskās literatūras apzināšana. Lai varētu identificēt pētījuma problēmu un apzināt vispiemērotāko instrumentāriju pētījuma veikšanai, 2020. gada maijā tika veikts izmēģinājuma pētījums, kur tika izveidota aptaujas metode – anketēšana treneriem, kuri ir ieguvuši trenera izglītību un kuri strādā par treneriem (skat. 1. pielikumu), lai varētu aprobēt pētījuma instrumentāriju (3.1.2. attēls un 3.1.1. tabula). Balstoties uz aptauju rezultātiem, kurā piedalījās 88 respondenti, tika vērots, ka uz 8. jautājumu: “Vai piekrītat apgalvojumam, ka C kategoriju treneru izglītība ir pietiekama, lai varētu strādāt par treneri?”, kur, atbildot respondents (Y ass) izvēlējās skaitli pēc Likerta skalas, kur 5= noteikti piekrītu, 4=drīzāk piekrītu, 3=grūti teikt, 2=drīzāk nepiekrītu, 1=galīgi nepiekrītu (X ass) 55,7%

respondentu jeb 49 respondentu nepiekrīta šim apgalvojumam, 19,3% jeb 17 respondentu nevarēja novērtēt šo apgalvojumu, un tikai 25% jeb 22 respondentu uzskata, ka C treneru kategorijas iegūšana ir pietiekama, lai varētu pilntiesīgi strādāt trenera darbā (skatīt 3.1.2. attēlu).

3.1.2. attēls. “Vai piekrītat apgalvojumam, ka C kategoriju treneru izglītība ir pietiekama, lai varētu strādāt par treneri?” (autores konstrukcija)

Ņemot vērā respondentu atbildes uz šo jautājumu, darba autore uzskata, ka, papildinot šī jautājuma rezultātus ar nākamo jautājumu rezultātiem, un salīdzinot savstarpējo korelāciju, ir iespējams identificēt respondentu ieteikumus profesionālās pilnveides programmas saturā pilnveidei. Savukārt, uz jautājumu: “Kādus tematus Jūs ieteiktu iekļaut treneru sagatavošanas programmās?” Šis jautājums bija brīvās izvēles jautājums, līdz ar atbildes uz šo jautājumu sniedza 42 respondentu. Darba autore veica kontentanalīzi (skatīt 3.1.1. tabula), lai varētu identificēt sporta treneru ieteikumus sporta treneru sagatavošanas programmas pilnveidei.

3.1.1. tabula

Jautājuma “Kādus tematus Jūs ieteiktu iekļaut treneru sagatavošanas programmās?” kontentanalīze (autores konstrukcija)

Respondents	Satura vienības	Kategorija	Jēdziens
1	“Fizioterapiju”		
2	“Vecumposmu pedagoģiju un psiholoģiju,		

3	strādājot ar bērniem, uzturmācību”	Zināšanas	Kompetence	
4	“Obligātu pirmās palīdzības kursu”			
5	“Dinamisko anatomiju, praktiskās darbošanās, apskatot sporta psiholoģiju”			
6	“Fizioterapija, traumatoloģija, fizioloģija”			
7	“Dinamiskā anatomija”			
8	“Vairāk anatomiju un psiholoģiju”			
9	“Mobilitāte, rehabilitācija, treniņu programmu priekš dažādām atlētu vajadzībām”			
10	“Muskuļu disbalansa novērošana, rehabilitācijas pamati”			
11	“Prakses piemērus”			
12	“Reālu prakses situāciju analīzi”			
13	“Vairāk kontaktstundas, kā praktiski strādāt”			Prasmes
14	“Vairāk brīvās izvēles kursus, jo katram ir savi sporta veidi”			
15	“Priekšmetus, kuri būtu vairāk praktiski un saistīti ar sportu, nevis komercdarbība vai projektu izstrāde”			
16	“Vairāk praktiskas stundas fitnesa treneru kvalifikācijā”			
17	“Vairāk praktiskās nodarbības specializācijā”			
18	“Praktiskās metodikas apmācības”			
19	“Vairāk prakses un praktikas”			
20	“Ātrāk sākt praksi”			
21	“Specifika un jaunākās tendences izvēlētajam sporta veidam”			
22	“Vairāk iekļaut konkrētā sporta veida specifiku, nevis vispārināt”			
23	“Izturību”			
24	“Tehnika, piemēram, fitnesā tā ir viena no svarīgākajām lietām, bet to, piemēram, nemāca C kategorijas kursā”			
25	“Vairāk prakses”			Mācību programmas saturs
26	“Vairāk par tēmu, nevis grāmatvedības un citus mazāk svarīgus priekšmetus”			
27	“Jauna klienta psiholoģiskie aspekti; slodze, nevis pārslodze”			
28	“Sporta zinātne, atjaunošanās un pasaules novitātes”			
29	“Sporta zinātne, atjaunošanās un pasaules novitātes”			
30	“Treniņu programmu plānošana, sastādīšana”			
31	“Vispārējā fiziskā sagatavošana”			
32	“Uzsvaru liktu uz parastiem vidusmēra”			

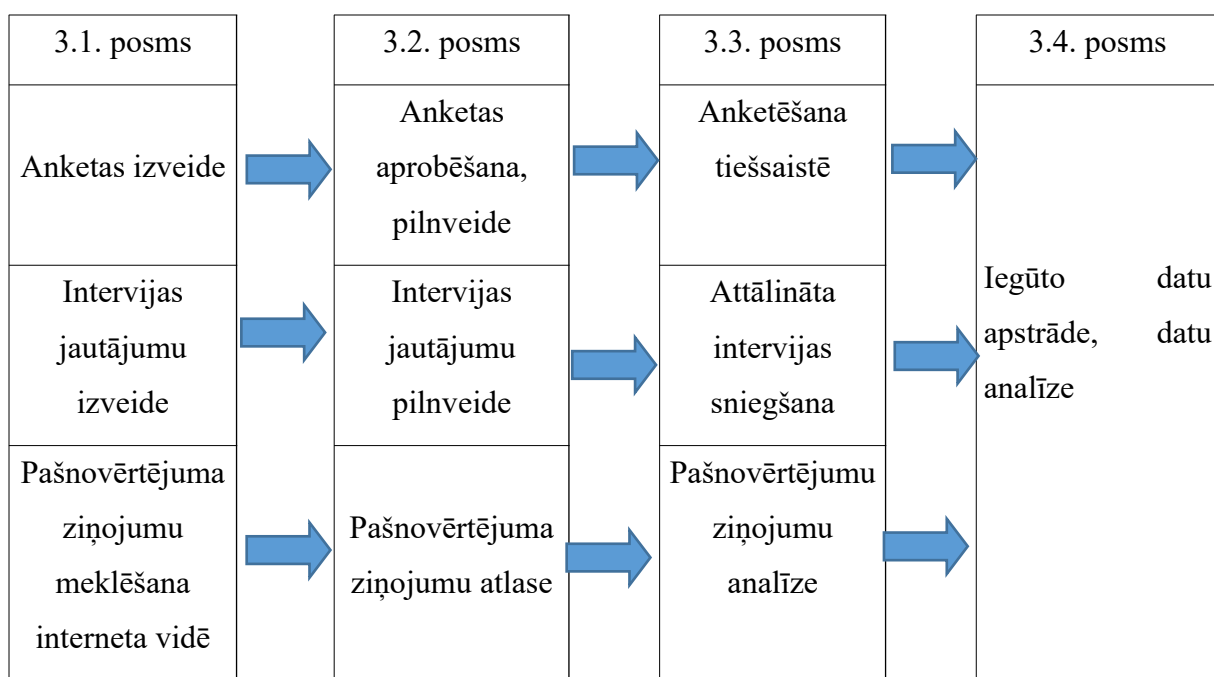
	cilvēkiem ar vidēju vai nepietiekamu sagatavotību”		Metodika
31	“Modernizēt saturu”		
32	“Secību un shēmu vispārējā fiziskajā sagatavotībā”	Mācību satura atlase	
33	“Treniņu plānošana”		
34	“Psiholoģija jauniešu vecumā”		
35	“Treniņu teorija”		
36	“Treniņu plānu modelēšana, trenera lietvedība, pielāgotas fiziskās aktivitātes (no treneru skata punkta, pašlaik ir no sporta skolotāju skata punkta)”		
37	“Vairāk par pašu treniņu plānošanu un vadīšanu, kā strādāt ar dažāda tipa cilvēkiem, kā strādāt ar cilvēkiem, kuriem ir veselības problēmas”		
38	“Sporta uzturs un tā nepieciešamība sportā”		
39	“Uzturmācība. Komunikācija ar vecākiem”		
40	“Uzturs”		
41	“Veselīgs uzturs”		
42	“Uzturs”		

Izvērtējot gan kontentanalīzē iegūtos rezultātus (3.1.1. tabula), gan izmēģinājuma pētījuma aptauju atbilžu rezultātus (skat. 3.1.2. att.), darba autore secināja, ka sporta treneriem, uzsākot treniņu vadīšanu, pēc treneru kategorijas iegūšanas, iegūtās zināšanas programmu apguves laikā nav pietiekamas, kā arī, - kā vienu no mācību satura pilnveides iespējām treneri uzsver nepieciešamību pēc zināšanām, prasmēm, attieksmēm un metodikas, līdz ar to, darba autore izvēlējās veikt sporta trenera metodiskās kompetences izpēti profesionālās pilnveides izglītības programmās.

Ņemot vērā to, ka šajā aptaujā varēja piedalīties visu veidu treneru kategoriju pārstāvji, kā arī aptaujā nepiedalījās profesionālo pilnveides programmu vadītāji, darba autore secināja, ka pētījuma veikšanai ir nepieciešams tieši profesionālo pilnveides programmu absolventu viedoklis aptauju veikšanai, ir nepieciešams profesionālo pilnveides programmu vadītāju viedoklis sporta treneru profesionālās pilnveides programmas apzināšanu, kā arī darba autore secināja, ka ir nepieciešama sporta treneru profesionālo pilnveides izglītības dokumentu analīze, lai varētu analizēt C treneru kategoriju ieguvušo metodiskās kompetences būtību un attīstību un salīdzināt to ar sporta treneru uzskatiem, uzsākot darbu trenera amatā pēc profesionālo pilnveides programmas absolvēšanas.

Teorētiskā pamatojuma izstrāde, apkopojot un analizējot normatīvos dokumentus, zinātnisko literatūru par sporta treneru profesionālās darbības būtību, sporta trenera profesionālās pilnveides programmas saturu un organizāciju, sporta treneru kompetences struktūru, sporta trenera metodiskās kompetences attīstību, ilga no 2020. gada oktobra līdz 2021. gada martam (2. posms).

Pēc teorētiskā pamatojuma daļējas izstrādes, laika posmā no 2021. gada marta līdz 2021. gada maijam, balstoties uz teorijā iegūtajām atziņām, tika izstrādāta anketa un veikta sporta treneru, kuri strādā treneru profesijā pēc profesionālās pilnveides izglītības programmas iegūšanas, anketēšana, tika izstrādāta intervija un veikta sporta treneru profesionālās pilnveides izglītības programmu vadītāju intervēšana, kā arī tika veikta interneta vidē pieejamo sporta treneru profesionālo pilnveides izglītību programmu pašnovērtējuma ziņojumu analīze jeb 3 pētījuma posms (skat. 3.1.3. attēlu).

3.1.3. attēls. 3. pētījuma posma apskats (autores konstrukcija)

Anketēšana, intervēšana un pašnovērtējumu ziņojumu izpēte veido empīriskā pētījuma 4 posmu (3.1., 3.2., 3.3. un 3.4. posms):

3.1. Anketas izveide Google veidlapās (skat. 2. pielikumu), intervijas jautājumu izveide, pašnovērtējumu ziņojumu meklēšana interneta vidē

Anketas bija paredzētas sporta treneriem, kuri ir izgājuši profesionālās pilnveides izglītības programmas kursu sporta treneru kvalifikācijas iegūšanai, un kuri strādā par sporta treneriem. Anketa sastāv no 18 slēgta tipa jautājumiem (no kuriem 12 ir Likerta skalas jautājumi ar piecu atbilžu izvēlēm) un 12 atvērta tipa jautājumiem. Anketas jautājumi tika izstrādāti, balstoties uz teorētiskajā daļā gūtajām atziņām. Kā arī tika izveidoti intervijas jautājumi strukturētai intervijai, jo, ņemot vērā epidemioloģisko situāciju valstī, nebija iespējams nodrošināt intervēšanu klātienē. Ne visu mācību iestāžu e-resursos, bija iespējams atrast visu Nacionālās iespēju datu bāzes mācību iestāžu, kuri nodrošina profesionālās izglītības pilnveides programmas sporta treneriem, C kategorijas iegūšanai, pašnovērtējuma ziņojumus. E-vidē tika atrasti 4 mācību iestāžu pašnovērtējuma ziņojumi.

3.2. Anketas aprobēšana un pilnveide, intervijas jautājumu pilnveide, pašnovērtējumu ziņojumu atlase

Pēc anketas, to aizpildīja divi treneri, kuri ir ieguvuši C trenera kategoriju. Treneri pēc anketas darba autorei mutiski sniedza ieteikumus anketas pilnveidošanai. Ieteikumi bija saistīti ar jautājumu formulēšanu un piedāvāto atbilžu variantu izvēles iespējām. Darba autore izvērtēja saņemtos ieteikumus un pilnveidoja anketu. Intervijas jautājumi tika pārrunāti ar nozares speciālistu, pēc tam pielāgojot jautājumus tā, lai saņemtu pēc iespējas kvalitatīvāku informāciju (ņemot vērā to, ka intervijas bija plānotas veikt attālinātā veidā) un izveidojot intervijas jautājumus mācību iestāžu vadītājiem (skat. 4. pielikumu). Pašnovērtējuma ziņojumos tika atlasīti kritēriji, pēc kuriem tālāk pētīt dokumentu analīzi. Kritēriji bija balstīti uz 1.2. pētījuma teorijas nodaļas balstītajiem secinājumiem, kurā, atskatoties uz Eiropas Savienības veikto pētījumu par sporta treneru kvalifikācijas sistēmu un trenera kompetenci (*Lara-Berical, North, Petrovic, et.al. 2016*), darba autore secināja, ka trenerim ir jābūt apmācītam, atbilstoši trenera specifikai, tas ir, treneru izglītībai ir jābūt balstītai uz treneru kompetenču attīstību, mācību metodēm ir jābūt dažādām, un treneru kompetencei ir jābalstās uz zināšanām, praktisko pieredzi, dzīves pieredzi un pašrefleksiju. Līdz ar to dokumentu jeb pašnovērtējuma ziņojuma analīzei tika izvirzīti sekojoši kritēriji: mācību saturs, mācīšanas kvalitāte, mācīšanās kvalitāte, atbalsts personības veidošanā un turpmākā attīstība.

3.3. Anketēšana tiešsaistē, interviju veikšana attālināti, pašnovērtējumu ziņojumu analīze

Darba autore izveidoto anketu Google veidlapā publicēja mērķgrupai pieejamā vidē, 2021. gada 16. aprīlī publicējot to sociālajos tīklos. 2021. gada maijā anketa tika slēgta, kopumā aptaujājot 32 respondentus. Respondentu daudzumu ietekmēja vairāki faktori, kā viens no tiem ir anketu nosacījumi (anketu drīkstēja aizpildīt tikai tie treneri, kuri ir pabeiguši profesionālās izglītības pilnveides programmu, un kuri strādā par treneriem). Kā otrs ietekmējošais faktors tiek minēts valstī esošais stāvoklis, kuras laikā daudziem treneriem nebija darbs, jo bija uzstādīts aizliegums trenēties iekštelpās. Savukārt, treneriem, kuri pielāgojās jaunajiem apstākļiem, organizējot treniņus ārtelpās, bija papildus slodze pārdomājot treniņu plānus un organizēšanu, līdz ar to, treneru aktivitāte nebija liela. Attālinātās intervijas caur e-pastu tika nosūtītas Latvijas profesionālām pilnveides izglītības programmu mācību iestādēm, kur, e-vidē bija informācija par kontaktinformāciju, ar e-pastu. 2021. gada 13. aprīlī (skat. 4. pielikumu), ar lūgumu paziņot par vēlmi vai nevēlēšanos aizpildīt intervijas jautājumus, tika nosūtīta e-pasta vēstule ar intervijas jautājumiem pielikumā Microsoft Word formāta dokumentā. Pēc tam, kad Latvijas profesionālās pilnveides izglītības programmas mācību iestāžu vadības nebija devušas atgriezenisko saiti apmēram 3 nedēļas, tika nosūtīta atkārtots lūgums atbildēt ar vēlmi vai nevēlēšanos piedalīties attālinātā intervijā. Piekrišanu veikt attālinātu interviju piekrita divu profesionālo pilnveidžu izglītības programmu vadītāji, līdz ar to, tika iegūtas atbildes uz intervijas jautājumiem. Viena mācību iestāde atbildes uz intervijas jautājumiem sniedza, atsūtot uz darba autores e-pastu Microsoft Word dokumentu (5. pielikums), otras intervijas atbildes uz jautājumiem tika sniegtas, izmantojot "Skype". Darba autore "Skype" intervijas transkripciju ir pievienojusi pielikumā nr. 6. Savukārt, pašnovērtējuma ziņojumu analīzei darba autore izveidoja kontentanalīzi (8. pielikuma 8.1., 8.2., 8.3., 8.4. un 8.5. tabula).

3.4. Iegūto datu apstrāde un kodēšana Microsoft Excel programmā, datu analīze

Iegūtie dati no anketām, kurus aizpildīja treneri, tika kodēti, piešķirot iespējamām atbildēm kodu atbilžu vietā. Piemēram, 1 – galīgi nepiekrītu, 2 – drīzāk nepiekrītu, 3 – grūti teikt, 4 – drīzāk piekrītu, 5 – noteikti piekrītu. Datu analīze notika Microsoft Excel programmā, veidojot Pivot tabulas, analizējot datus, un veidojot datu rezultātiem atbilstošas diagrammas un attēlus Microsoft Word programmā. Savukārt, vienā intervijā iegūtās atbildes tika atsūtītas

Microsoft Word formātā (5. pielikums) un otras intervijas iegūtās atbildes darba autore transkribēja, izveidojot Microsoft Word dokumentu (6. pielikums). Dati tika analizēti gan aprakstoši, gan veidojot kontentanalīzi. Dokumentu analīzei darba autore aprakstoši analizēja izveidotās kontentanalīzes jeb mācību iestāžu pašnovērtējuma ziņojumus.

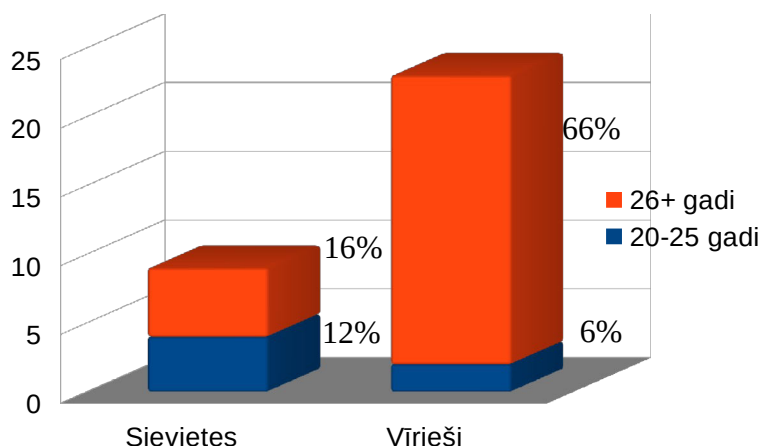
4. Pēc anketēšanā iegūto datu apstrādes un analīzes, laika posmā no 2020. gada aprīļa līdz 2021. gada maijam, tika pilnveidota teorētiskā daļa, apkopoti pētījuma rezultāti, izstrādāti secinājumi un ieteikumi metodiskās kompetences tālākattīstības iespējām treneru profesionālās pilnveides izglītības programmās.

3.2. Pētījuma par sporta treneru metodisko kompetenci profesionālās pilnveides izglītības programmā rezultātu analīze

3.2.1. Anketēšanas iegūto datu apstrāde un analīze

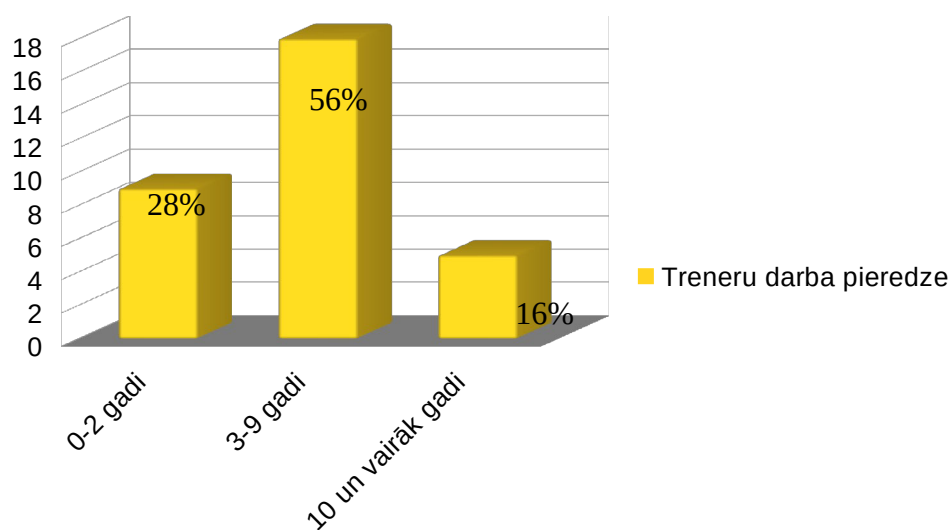
Pētījuma ietvaros tika anketēti treneri (respondenti), kuri ir pabeiguši profesionālās pilnveides izglītības programmu un kuri strādā par treneriem, lai atbildētu uz pētījuma jautājumu: Kā tiek nodrošināta metodiskās kompetences attīstīšana profesionālās pilnveides programmā?

Kopumā anketu aizpildīja 32 respondenti, no kuriem 23 jeb 72% bija vīrieši un 9 jeb 28% bija sievietes (skat. 3.2.1. attēlu). No respondentiem, 12% jeb 4 sievietes bija vecumposmā no 20 līdz 25 gadiem, savukārt, vīriešiem tikai 6% jeb 2 bija vecumā no 20 līdz 25 gadiem. Lielākā daļa respondentu bija vīrieši, vecumā, sākot ar 26 gadiem jeb 21 respondents (66%), kur tikai 16% jeb 5 sievietes bija vecumposmā no 26 gadiem.

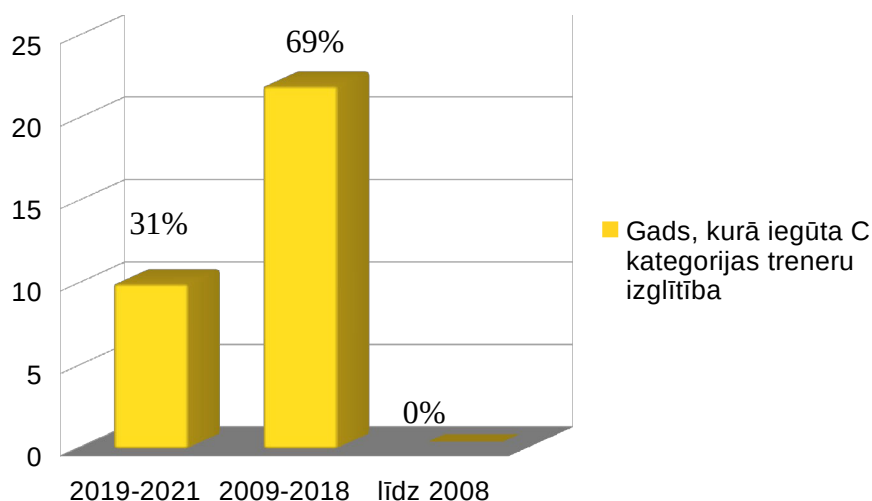
3.2.1. attēls. Sporta treneru jeb respondentu sadalījums pēc vecuma un dzimuma (autores konstrukcija)

Tika noteikta respondentu izglītība, gads, kurā iegūta C treneru kategorija, darba pieredze trenera amatā, kā arī sporta veids, ar kuru sporta treneris strādā ikdienā. Respondentu darba pieredze ir vidēji 3-9 gadi jeb 18 respondentu jeb 56% ir darba pieredz 3-9 gadi (3.2.2. attēls). Mazāk ir tādu respondentu, kuru darba pieredze ir 10 gadi un vairāk, tie ir 5 respondenti jeb 16%. Savukārt, 9 respondentiem jeb 28% aptaujāto darba pieredze ir tikai 0-2 gadi.

3.2.2. attēls. Respondentu darba pieredze trenera amatā (autores konstrukcija)

3.2.3. attēlā attēlots tas, kurā gadā respondenti ir ieguvuši C treneru kategorijas izglītību. Salīdzinot ar 3.2.2. attēlu, 16 respondenti ir atbildējuši, ka darba pieredze ir 10 un vairāk gadu, līdz ar to var teikt, ka daļai aptaujāto ir bijušas situācijas, kad viņi ir strādājuši par treneriem, bez trenera izglītības vai arī laikā, kad ir tikusi iegūta profesionālās pilnveides izglītības programma, bet nav veikta sertifikācija, kas ar likumu ir atļauta.

3.2.3. attēls. Respondentu atbilde uz jautājumu par to, kurā gadā ir tikusi iegūta C treneru kategorijas izglītība (autores konstrukcija)

Darba autore aptaujas anketā ievietoja jautājumu par to, kāda ir sporta treneru izglītība (skat. 3.2.1. tabulu). Šī jautājuma mērķis bija noskaidrot, vai pastāv savstarpēja saistība starp sporta trenera ikdienas darbā pielietotajām zināšanām, prasmēm, kompetencēm ar sporta trenera iepriekš iegūto izglītību. Kā attēlots 3.2.1. tabulā, 6 jeb 19% aptaujāto ir iegūta augstākā izglītība, tāpat arī 6 jeb 19% aptaujāto ir iegūta 1. līmeņa augstākā izglītība, savukārt, lielākajai daļai respondentu, jeb 20 (62%) aptaujāto ir iegūta vidējā izglītība, kas nozīmē to, ka lielākajai daļai respondentu profesionālās pilnveides izglītības programmas pabeigšana ir vienīgā formālā izglītība, ko ir ieguvis sporta treneris.

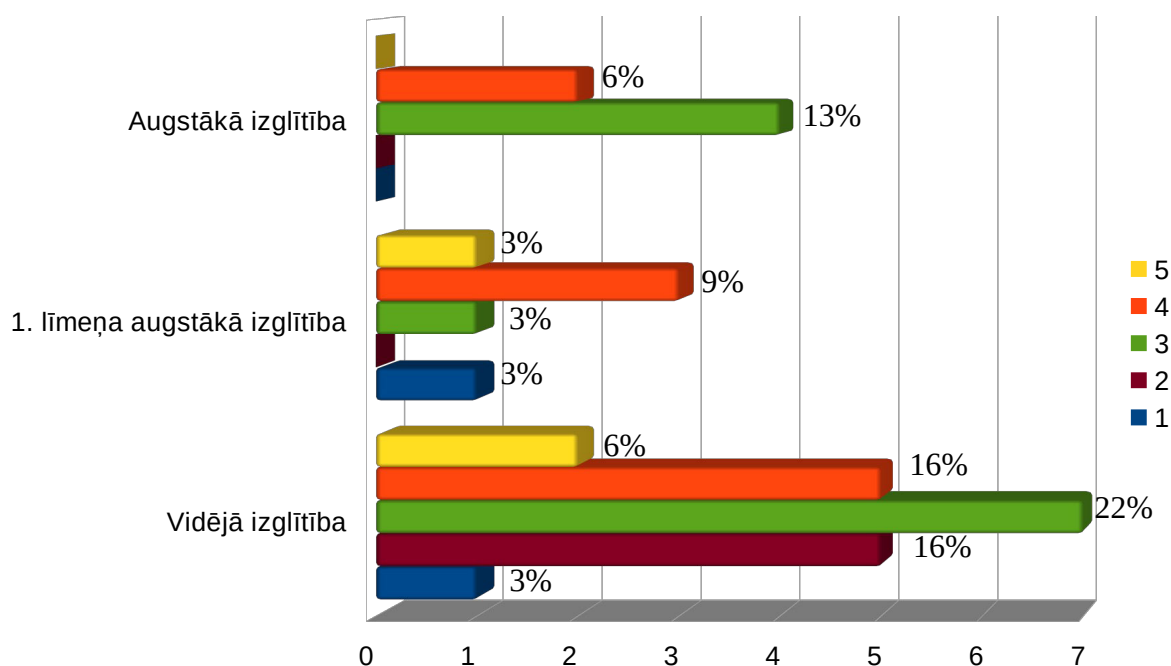
3.2.1. tabula

Atbildes uz jautājumu par respondentu izglītību (autores konstrukcija)

Izglītība	Respondentu skaits
Augstākā	6
1. līmeņa augstākā	6
Vidējā	20

Lai salīdzinātu iegūto respondentu izglītību ar jautājumu par to, vai aptaujāto uzskata, ka būtu nepieciešami uzlabojumi sporta treneru C kategorijas programmā, jo, uzsākot patstāvīgu treniņu vadīšanu, respondents ir sapratis, ka nav pietiekami gatavs, lai vadītu treniņu procesu, tika analizēts 3.2.4. attēls. Jautājums par uzskatu, ka būtu nepieciešami uzlabojumi sporta treneru C kategorijas programmā, jo, uzsākot patstāvīgu treniņu vadīšanu, tika veidots tā, lai atbildot respondents izvēlētos skaitli pēc Likerta skalas, kur 5= noteikti piekrītu, 4=drīzāk piekrītu, 3=grūti teikt, 2=drīzāk nepiekrītu, 1=galīgi nepiekrītu. Salīdzinot iegūtās atbildes, 3.2.4. attēlā redzams, ka respondentu viedoklis ir atšķirīgs, atkarībā no iepriekš iegūtās izglītības. Respondenti ar vidējo izglītību, lielākoties nepiekrīt apgalvojamam, ka būtu nepieciešami papildus uzlabojumi profesionālās pilnveides programmā, tikai 22% aptaujāto piekrīt apgalvojumam, ka, uzsākot darba gaitas, treneri nejūtas pietiekami droši un pārliecināti, patstāvīgi uzsākot vadīt treniņu procesu. 1. līmeņa augstāko izglītību ieguvušie treneri uzskata, ka ir nepieciešama papildus apmācība, jo nepietiek ar C treneru kategoriju kursu iziešanu, tā uzskata 9% aptaujāto. 3% respondentu noteikti piekrīt, ka ir nepieciešami papildus uzlabojumi profesionālās izglītības pilnveides programmā, savukārt, tikpat daudz respondentu jeb 3% no aptaujātajiem uzskata, ka nav nepieciešami papildus uzlabojumi profesionālās pilnveides izglītības programmā. Neviennyozīmīgs ir arī to respondentu atbildes, kur

aptaujātajiem ir iegūta augstākā izglītība. 13% aptaujāto nav konkrēts viedoklis par šo jautājumu, un 6% no aptaujātajiem pārliecinoši piekrīt apgalvojumam, ka ir nepieciešami uzlabojumi profesionālās izglītības pilnveides programmā. Aprakstot 3.2.4. attēlā iegūtos rezultātus, var secināt, ka treneru viedoklis par nepieciešamību pēc papildus kursiem ir dažāds. 40% respondentu piekrīt, ka ir nepieciešami papildus uzlabojumi profesionālās pilnveides izglītības programmā, kas, pēc darba autores domām, ir pietiekoši liels respondentu skaits, lai vērtētu, kas tieši ir nepieciešams profesionālās izglītības programmas pilnveidei, lai sporta treneri, iegūdami tiesības strādāt par treneriem, spētu apgalvot, ka mācību procesa laikā tiek nodrošināts viss nepieciešamais, kas ir vajadzīgs, uzsākot darbu trenera amatā. Balstoties uz teorijas atziņām (Webb, 2020, Pauliņa, 2017) un sporta treneru viedokli par nepieciešamību uzlabot profesionālās pilnveides izglītības programmu (3.2.4. attēls), var teikt, ka profesionālās pilnveides izglītības programmās ir jānodrošina mācību satura pilnveide, pielāgošana jaunākajām un aktuālākajām tendencēm, kvalitatīva sporta trenera izglītības nodrošināšanai.

3.2.4. attēls. Jautājumu salīdzinājums par respondentu iegūto izglītību un uzskatu, ka C treneru kategorijas programmā būtu nepieciešami uzlabojumi (autores konstrukcija)

3.2.2. tabulā redzamas atbildes uz jautājumiem par to, kādu sporta veidu treneris trenē, kā arī atbildes uz jautājumu par to, ar kādām grūtībām treneris ir saskāries, uzsākot darbu trenera amatā. Sporta veidi ir šifrēti, ar burtu “B” apzīmējot basketbolu, ar “VF” vispārējo fizisko

sagatavotību, “F” ir futbols, “FN” ir fitness, “H” ir hokejs, “K” ir kīkbokss, “P” ir peldēšana, “S” ir smaiļošana, “KA” ir kanoe airēšana, “R” ir regbija, “T” ir teniss, “VL” ir vieglatlētika. Balstoties uz 3.2.2. tabulas datiem, var teikt, ka nepastāv būtisku atšķirību starp to, kādu sporta veidu trenē treneris un kādas ir pirmās grūtības, uzsākot darbu. Tiek novērotas līdzīgas grūtības, kas ir saistītas ar trenera profesionālo kompetenci, saskarsmes kompetenci, personības kompetenci. Mazāk, bet tiek minēta arī problēma, kas saistāma ar trenera kā līdera kompetenci. Līdz ar to var teikt, ka, balstoties uz teorijā gūtajām atziņām par to, ka ir jāuzlabo sporta treneru kompetences kvalitatīvu kontroli, un sportistu sagatavošanas sistēmas nepilnības (*World Health Organization, 2018, Sporta politikas pamatnostādnes, 2021, COM 12, 18.01.2011., OJ C252, 18.07.2018.*) un salīdzinot 3.2.2. tabulu ar 3.2.4. attēlā attēloto treneru viedokli par nepieciešamajiem uzlabojumiem profesionālās izglītības pilnveides programmā, var teikt, ka C kategorijas treneru izglītībā ir nepieciešama metodiskā kompetence trenera profesionālās, personiskās, saskarsmes un trenera kā līdera kompetenču attīstībā, kā arī jāmaina mācību metodes, lai tiktu nodrošināta metodisko kompetenču attīstīšana sporta treneriem.

3.2.2. tabula

Jautājumu salīdzinājums par sporta trenera izvēlēto sporta veidu un pirmajām grūtībām, uzsākot darbu (autores konstrukcija)

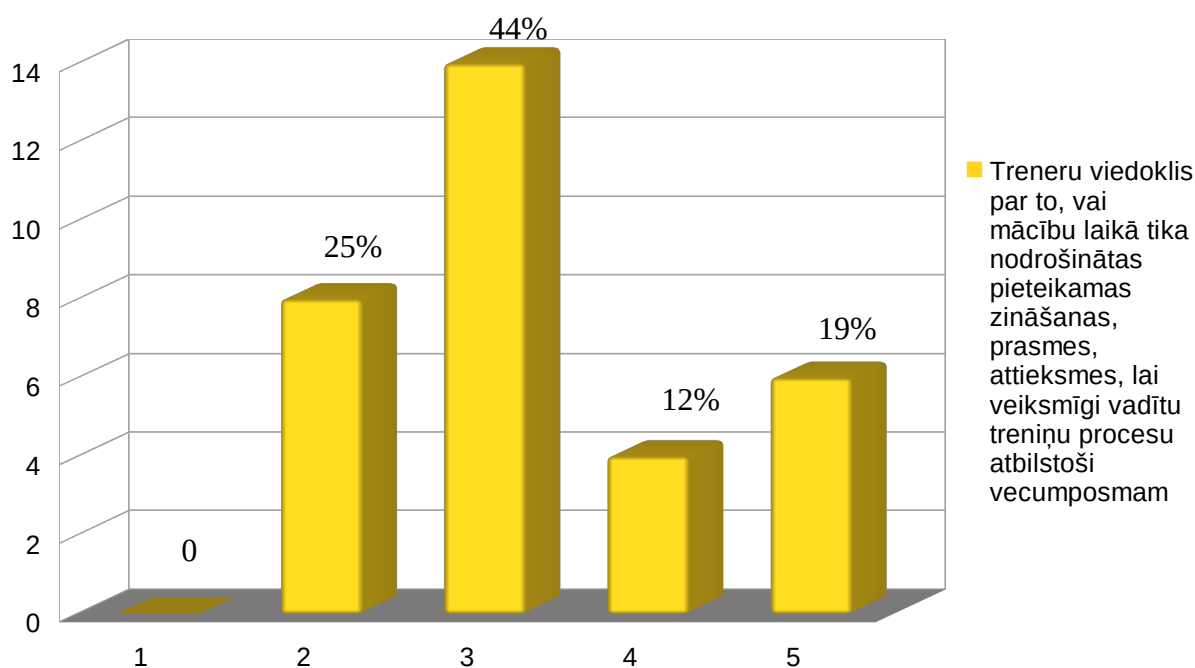
Sporta veids	Pirmās grūtības, uzsākot darbu	Respondentu skaits
B	-Grūtību nebija; - Iemantot respektu, būt pārliecinātam par sevi; -kā organizēt treniņus, lai visi attīstītos un treniņu uzdevumi nebūtu par grūtu; -nebija grūtību, jo visu var pats izanalizēt, pajautāt kolēģiem; - sadarbība ar vecākiem; - treniņu plānošana, pielāgošana sacensībām; - treniņu plāns gada ietvaros;	1 1 1 1 1 1 1
B, VF, K, FN	- nebija tādu.	4
F	- ar vecākiem. Vecāku neizpratne par treneru darbu un pienākumiem; - cilvēku uzticības veidošana, motivēt atnākt uz treniņiem; - datorprasmes un svešvalodas prasmes;	1 1 1

	- gada plāns; - nepārlicinātība, ka man ir visas zināšanas, lai varētu pilnvērtīgi trenēt klientus; - organizēšana, plānošana, psiholoģija, kompetence; - plānošana; - saskarsmes īpatnības, atkarībā no vecumposma; - treniņu plānošana atbilstoši vecumam un sacensību grafikam.	2 1 1 1 1 1
FV	- atrast laiku trenēšanai; - komunikācijas dažādās iespējas; - saprast klienta vēlmes un necensties uzspiest savus uzskatus.	1 1 1
H	- neliels stress pirms treniņiem.	1
P, S, KA	- pierast pie grafika; - sportistu pilnu grupu komplektācija	1 1
R	- par maz prakses.	1
T	- pirms "C" kategorijas iegūšanas bija bijusi 4 gadu pieredze par treneri un iegūta starptautiska treneru sertifikācija	1
VF	- kā vajag mācīties.	1
VL	- bērni neklausa; - dažādā iepriekšējā treniņu pieredze, kura jāpielāgo jauniem apstākļiem.	1 1

Turpinot anketu analīzi, darba autore sadalīja aptaujas jautājumus 3 kategorijās. Pirmajā kategorijā tika analizēta treneru darba pieredze, kurā tika analizēti treneru viedoklis par pirmajām grūtībām, ar ko treneris ir saskāries, uzsākot darba gaitas, otrajā kategorijā tika analizēta mācību saturs un metode, un trešajā kategorijā tika analizēta treneru iegūtās metodiskās kompetences attīstība.

Līdz ar to, treneriem tika uzdots jautājums par to, vai viņi uzskata, ka mācību laikā iegūtās zināšanas, prasmes un attieksmes ir pietiekamas, lai veiksmīgi vadītu treniņu procesu, atbilstoši trenējamo vecumposmam. Atbildes tika vizualizētas 3.2.5. attēlā. Jautājums tika uzdots ar Likerta skalas atbilžu variantiem, kur 5= noteikti piekrītu, 4=drīzāk piekrītu, 3=grūti teikt, 2=drīzāk nepiekrītu, 1=galīgi nepiekrītu. Kā redzams 3.2.5. attēlā treneri nav vienāds uzskats par to, vai mācību procesa laikā tika nodrošinātas pietiekamas zināšanas, prasmes, attieksmes, lai veiksmīgi vadītu treniņu procesu, atbilstoši vecumposmam. Lielākajai daļai respondentu jeb 44% (14 respondenti) nav konkrēts viedoklis, lai saprastu, vai zināšanas,

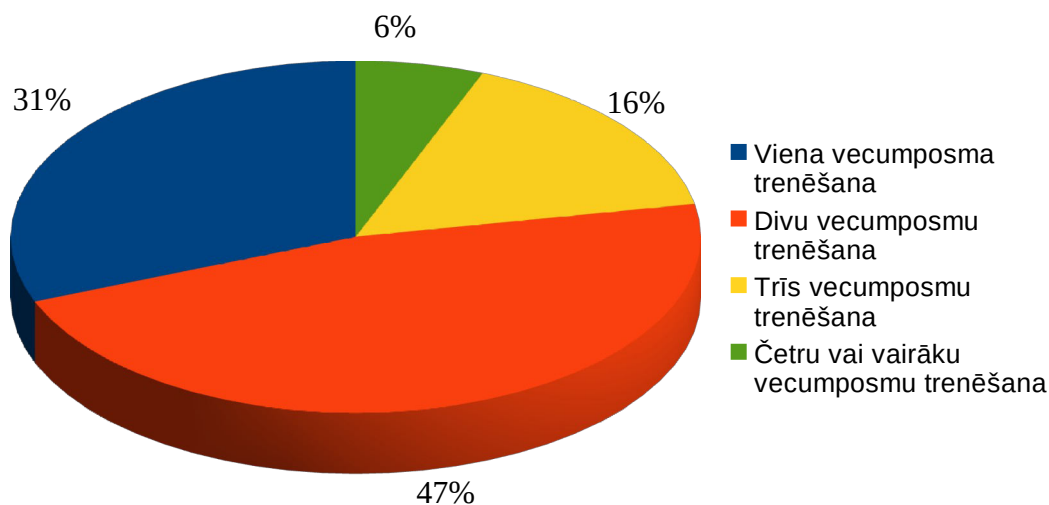
prasmes un attieksmes, kuras tiek pielietotas darbā, strādājot ar dažādiem vecumposmiem, ir atkarīgs no mācību laikā apgūtā. 10 respondentu jeb 31% aptaujāto pozitīvi vērtē mācību laikā iegūtās zināšanas, prasmes un attieksmes, lai trenētu audzēkņus, atbilstoši to vecumposmam, savukārt, tikai mazliet mazāk jeb 25% (8 respondenti) atzīst, ka mācību procesa laikā iegūtās zināšanas, prasmes un attieksmes nebija pietiekamas, lai, uzsākot patstāvīgus treniņus, sporta treneris būtu gatavs trenēt dažāda vecumposma audzēkņus. Balstoties uz teorijā balstītajām atziņām par to, ka trenerim ir nepieciešamas zināšanas, prasmes un attieksmes, lai, treniņu laikā, samazinātu traumu risku, slodzi dozējot atbilstoši vecumposma īpašībām (Mustafins, 2003; Pontaga, Ūdre, 2008), var teikt, ka treneru viedoklis nav viennozīmīgs (3.2.5. attēls), līdz ar to, darba autore uzskata, ka būtu nepieciešams pārskatīt profesionālo pilnveides izglītības programmas mācību saturu, iekļaujot vairāk stundu tieši treniņu vadīšanas nodarbībām, atbilstoši vecumposmam.-

3.2.5. attēls. Treneru viedoklis par to, vai mācību laikā tika nodrošinātas pietiekamas zināšanas, prasmes, attieksmes, lai veiksmīgi vadītu treniņu procesu atbilstoši vecumposmam (autores konstrukcija)

Aptaujātie sporta treneri jeb respondenti ikdienā trenē vairākus vecumposmus, to apliecina pētījumā atbildētais jautājums par to, ar kādu vecumposmu ikdienā strādā treneri (skat. 3.2.6. attēlu). Līdz ar to var secināt, ka katra mācību iestāde piedāvā iespēju apgūt nepieciešamās

zināšanas, prasmes, attieksmes, metodisko kompetenci, lai nodrošinātu trenera spēju vadīt savu darbu, atbilstoši audzēkņu/ klientu vecumposmam. 3.2.6. attēls parāda to, ka treneri ikdienā nestrādā tikai ar vienu vecumposmu, treneriem ir darbs ar dažādām vecumgrupām, līdz ar to trenerim ir jābūt spējīgām veidot treniņu tā, lai tas labvēlīgi ietekmētu klienta pašsajūtu un treniņā noteiktos mērķus. Salīdzinot 3.2.5. attēlu atbildes ar 3.2.6. attēla atbildēm, var teikt, ka ikdienā treneriem ir jānodrošina dažāda treniņa metodika, jo tikai 31% no aptaujātajiem trenē vienu vecumposmu. 69% no aptaujātajiem, ikdienā trenē divus vai vairāk vecumposmus, respektīvi, 47% aptaujāto trenē divas dažādas audzēkņu/klientu grupas, kurām ir atšķirīgi vecumposmi, un 32% aptaujāto trenē vismaz trīs vai pat četras audzēkņu grupas/klientus, līdz ar to var teikt, ka trenerim ir jābūt ar pietiekami profesionālai kompetentam, lai nodrošinātu kvalitatīvu treniņa procesu visām iesaistītajām vecuma grupām. Savukārt, 3.2.5. attēls uzskatāmi parāda, ka tikai 31% aptaujāto uzskata, ka viņu zināšanas, prasmes un attieksmes ir pietiekamas, lai kvalitatīvi nodrošinātu treniņa procesu audzēkņiem/ klientiem, atbilstoši viņu vecumposmam.

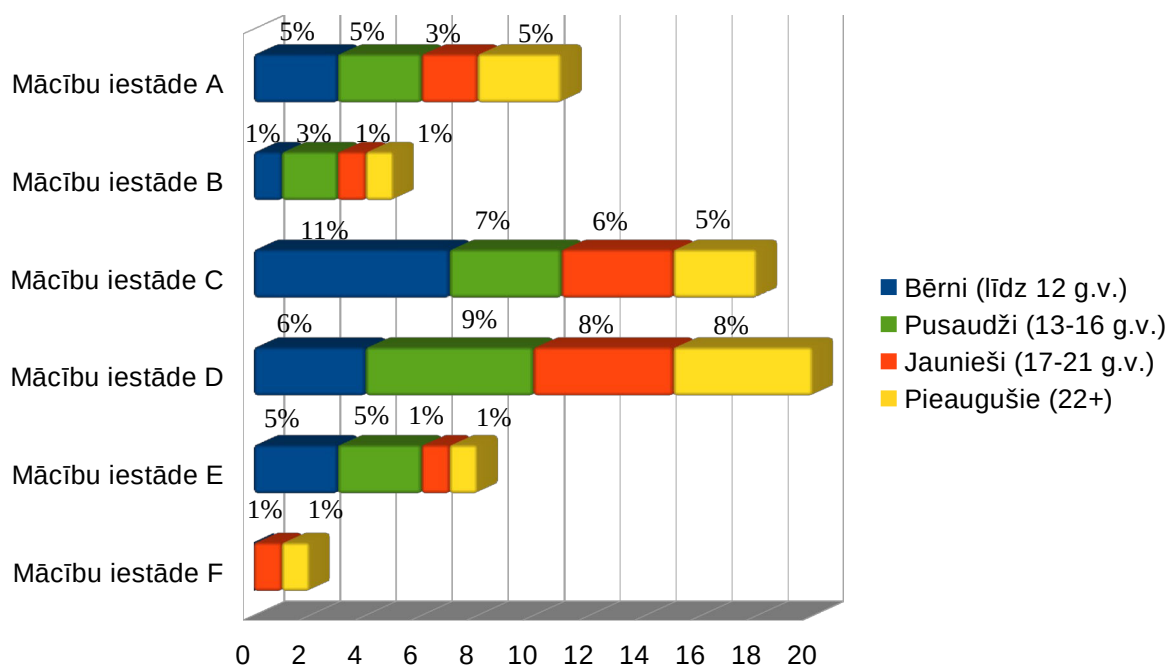
3.2.6. attēls. Sporta treneru darbā trenējamo klientu/audzēkņu vecumposms (autores konstrukcija)

Tikai 31% no respondentiem ikdienā trenē vienu vecumposmu, savukārt pārējie respondenti jeb 69% procentu ikdienā trenē vairākus vecumposmus. Pētījuma teorijas daļā noskaidrojot

būtiskās atšķirības vecumposmu trenēšanā un saskarsmes atšķirības, un to nozīmi veiksmīgai un kvalitatīvai treniņa norisei, darba autore izstrādāja 3.2.7. attēlu, kurā ir redzamas mācību iestādes, kuras nodrošina profesionālās pilnveides izglītības programmu sporta treneriem, un to, kādus vecumposmus trenē sporta treneri, kuri pabeiguši mācību kursu izglītības iestādē.

Ņemot vērā faktu, ka Latvijā profesionālās pilnveides izglītības programmu sporta treneriem nodrošina tikai dažas mācību iestādes, balstoties uz anketu rezultātiem, lai nodrošinātu anonimitāti, mācību iestādes tika kodētas ar burtiem (no A līdz F).

Lai saprastu, kādu mācību iestādi sporta treneris ir pabeidzis un ar kādu vecumposmu ikdienā treneris strādā, darba autore izveidoja 3.2.7. attēlu. Visu mācību iestāžu izglītojamie, pabeidzot mācības, trenē dažādus vecumposmus (3.2.7. attēls). Taču 3.2.5. attēlā iegūtie aptaujas rezultāti liecina, ka ne visi treneri ir gatavi nodrošināt kvalitatīvu treniņu procesu, jo treneriem nav nodrošinātas zināšanas, prasmes un attieksmes dažāda vecumposma trenēšanai.

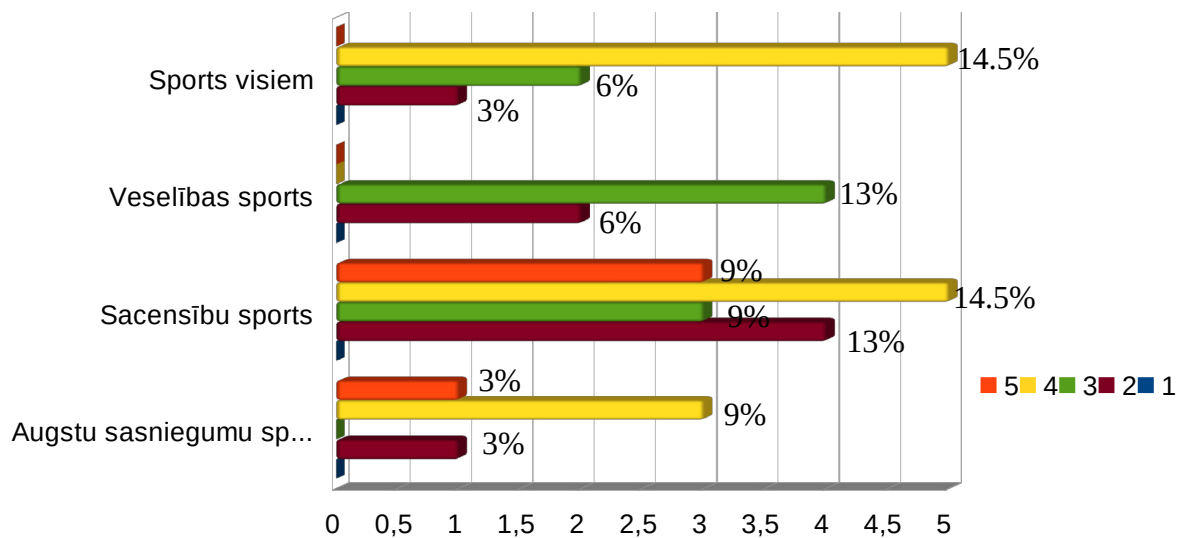

3.2.7. attēls. Sporta treneru mācību iestāde un darbā trenējamais vecumposms (autore konstrukcija)

3.2.8. attēlā redzama savstarpēja saistība starp treneru darbu, kas ir saistīts ar treniņu mērķi (vai sportists trenējas augstu sasniegumu sportam, sacensību sportam, veselības sportam vai sports visiem), kā arī treneru viedoklis par to, vai mācību laikā tika nodrošinātas pietiekamas zināšanas, prasmes, attieksmes, lai vadītu treniņu procesu, atbilstoši treniņa mērķim. Tika

iegūtas 35 atbildes par to, kādā klasifikācijā sporta treneris trenē audzēkņus/klientus, jo viens respondents atzīmēja, ka trenē divu veida audzēkņus klientus (gan sports visiem, gan veselības sports), kā arī otrs respondents atzina, ka vada treniņus, atbilstoši visiem treniņa mērķiem (gan augstu sasniegumu sports, gan sacensību sports, gan sports visiem, gan veselības sports. Līdz ar to, tika iegūtas 35 atbildes, kuras darba autore attēloja 3.2.8. attēlā. Uz jautājumu par to, vai treneri uzskata, ka mācības C kategorijas treneru programmā man nodrošināja pietiekamas un vērtīgas zināšanas, prasmes un attieksmes, lai veiksmīgi vadītu treniņu procesu, atbilstoši treniņa mērķim, respondenti atbildēja ar Likerta skalu, kur 5=noteikti piekrītu, 4=drīzāk piekrītu, 3=grūti teikt, 2=drīzāk nepiekrītu, 1=galīgi nepiekrītu.

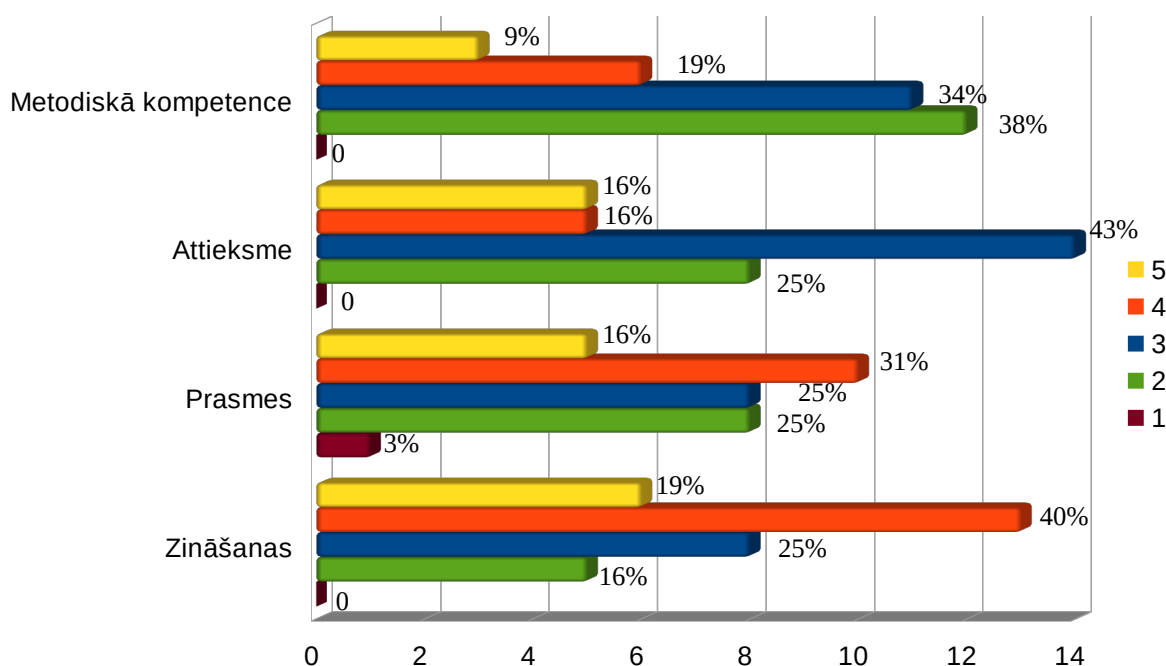
Kā redzams 3.2.8. attēlā, nav būtisku atšķirību starp trenera pieredzi trenējot dažādus sportistus, dažādiem treniņa mērķiem. Kopēja tendence ir tāda, ka visi sporta klasifikatori ir minēti ar rādītāju virs vidējo, respektīvi, treneri, kuri trenē sportistus augstu sasniegumu sportam, uzskata, ka uzsākot darbu trenera amatā, viņu zināšanas, prasmes un attieksmes ir vērtējamā optimālā līmenī (pēc Likerta skalas treneri uzskata, ka viņu zināšanas, prasmes un attieksmes, trenējot sportistus augstu sasniegumu sportam, ir pietiekamas). Līdzīgi domā arī treneri, kuri trenē sportistus sacensību sportam un sports visiem. Treneru vidējais aritmētiskais rādītājs sacensību sportam ir 3,46, savukārt, sports visiem vidējais aritmētiskais rādītājs ir 3,4. Līdz ar to var teikt, ka treneri uzskata, ka viņu zināšanas, prasmes un attieksmes ir pietiekamas, lai prastu novadīt treniņu, atbilstoši treniņa mērķim. Savukārt, tikai ar 3 punktiem ir novērtēts veselības sports, tas nozīmē to, ka, iespējams, mācību procesa laikā uzmanība tiek veltīta citām sporta kategorijām.

3.2.8. attēls. Salīdzinājums starp treneru ikdienas darba treniņu plāna izstrādi un mācību iestādē nodrošinātajām zināšanām, prasmēm un attieksmēm, treniņu plāna izstrādei, atbilstoši treniņa mērķim (autores konstrukcija)

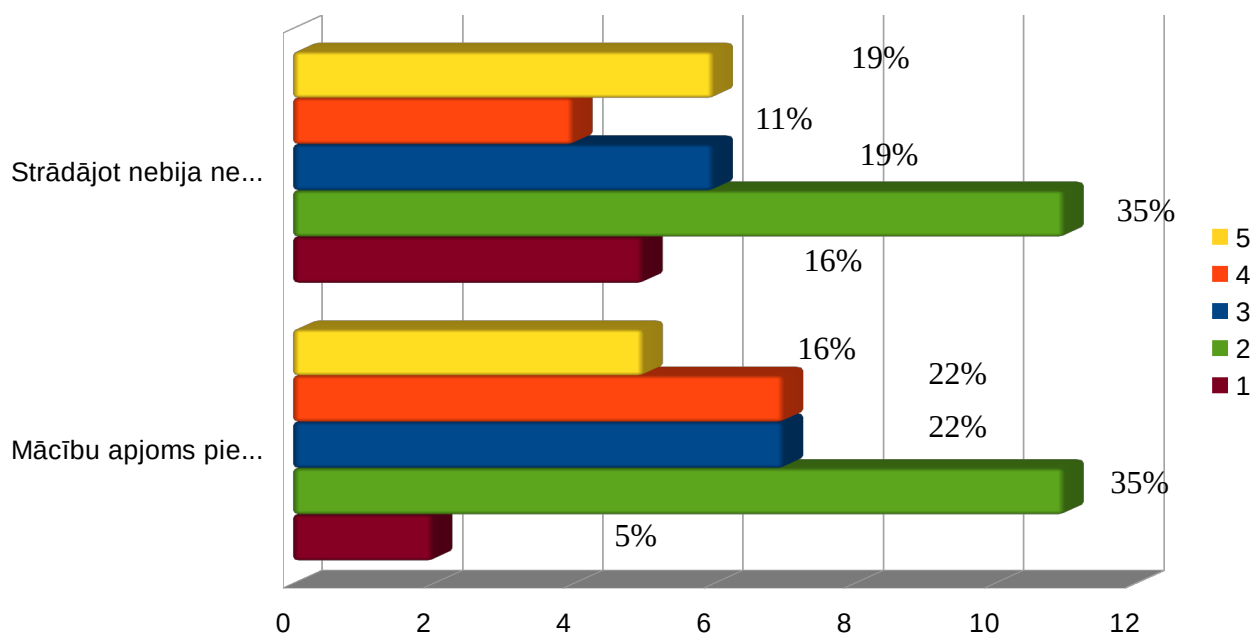
Uz jautājumu par zināšanu, prasmju, attieksmju, metodisko kompetenču iegūto mācību laikā un noderīgumu darbā, atbildes respondenti sniedza Likerta skalas veidā. Darba autore četru jautājumu atbildes attēloja 3.2.9. attēlā, kur X ass atzīmē Likerta skalas atbilžu biežumu (kur 5= noteikti piekrītu, 4=drīzāk piekrītu, 3=grūti teikt, 2=drīzāk nepiekrītu, 1=galīgi nepiekrītu), un uz Y ass ir atzīmēts jautājums par to, vai C kategorijas treneru mācību laikā iegūtās zināšanas, prasmes, attieksmes, metodiskā kompetence noder praktiski (2. pielikuma jautājumi Nr, 11, 12, 13 un 14). Kā redzams 3.2.9. attēlā, zināšanu iegūvi mācību procesā un zināšanu noderīgumu, uzsākot darba gaitas, pozitīvi vērtē 19 respondentu jeb 59% no respondentiem. Savukārt, nepieciešamību pēc lielākas zināšanu bāzes pēc mācību beigām, uzsver 16% jeb 5 respondentu, savukārt, 25% aptaujāto jeb 8 respondentiem nav izteikts viedoklis par to vai zināšanas, kuras ir iegūtas mācību laikā, ir vai nav pietiekamas, uzsākot darba gaitas. Līdzīgs sadalījums ir arī pie prasmju apguves un pielietošanas pēc mācībām, respektīvi, apmierinātību ar nodrošināto prasmju apguvi mācību laikā, apstiprina 15 jeb 47% respondentu, kur pretēju viedokli izsaka 9 respondentu jeb 28% aptaujāto. 8 respondentiem

jeb 25% aptaujāto nav izteikts viedoklis par šo jautājumu. Analizējot attieksmju un metodiskās kompetences attīstību mācību laikā un pielietošanu darbā, rodas pretējs respondentu vērtējums, salīdzinot respondentu viedokli par zināšanu un prasmju attīstību un pielietošanu praksē. Kā pietiekamu attieksmes nodrošināšanu mācību laikā, kuru pēc tam pielietot praksē, ar pozitīvu vērtējumu novērtē tikai 10 respondentu jeb 31% aptaujāto, savukārt, nepietiekamu attieksmju mācīšanu atzīmē 8 jeb 25% no aptaujātajiem. Lielākajai daļai respondentu jeb 43% no aptaujāto (14 respondenti), nav pārliecinošs viedoklis par attieksmju attīstīšanu mācību procesa laikā un to pielietošanu, uzsākot darba gaitas. Līdzīgi kā jautājumā par attieksmes nodrošināšanu, arī metodiskās kompetences nodrošināšanu mācību laikā un spēju to pielietot, uzsākot darba gaitas, pārliecinošu viedokļu nav 11 respondentiem jeb 34% aptaujāto. Tikai 9 aptaujāto jeb 28% respondentu uzskata, ka mācību laikā tiek nodrošināta pietiekama metodiskās kompetences attīstība, lai šo prasmi spētu patstāvīgi pielietot, uzsākot darba gaitas. Atšķirībā no pārējiem jautājumiem par zināšanu, prasmju un attieksmju nodrošināšanu mācību procesa laikā, liela daļa respondentu jeb 12 (38%) aptaujāto uzskata, ka mācību procesa laikā metodiskās kompetences prasme nav pietiekami attīstīta, lai , uzsākot darba gaitas, treneris spētu pielietot metodisko kompetenci darbā.

3.2.9. attēls. Sporta treneru viedoklis par mācību laikā iegūto zināšanu, prasmju, attieksmju un metodisko kompetenču noderīgumu darbā. (Autores konstrukcija)

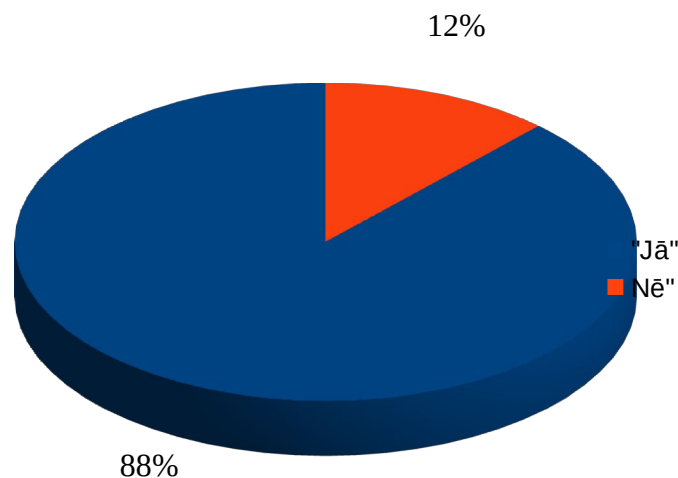
Balstoties uz teorijā gūto informāciju, profesionālās pilnveides izglītības programmas ilgums nav ilgs (Nacionālā iespēju datu bāze, 2019), tādēļ respondentiem tika uzdoti sekojoši jautājumi: “ Mācību apjoms C kategoriju apmācību laikā bija pietiekams, lai pēc C treneru kategorijas iegūšanas, es strādātu par treneri”, kā arī otrs jautājums bija: “ Strādājot par treneri pēc C kategorijas iegūšanas, man nebija nepieciešami papildus mācību materiāli.” Abi jautājumi bija Likerta skalas jautājumi, kur: 5=noteikti piekrītu, 4=drīzāk piekrītu, 3=grūti teikt, 2=drīzāk nepiekrītu, 1=galīgi nepiekrītu). Lai salīdzinātu abus jautājumus, darba autore izveidoja 3.2.10. attēlu. Uz abiem jautājumiem par mācību apjomu mācību laikā un pēc mācībām, ar viedokli, “grūti novērtēt” ir atzīmējuši 7 jeb 22% un 6 jeb 19% respondentu. Savukārt, 13 jeb 38% respondentu uzskata, ka mācību apjoms ir pietiekams, lai nodrošinātu patstāvīgu treniņu procesa vadīšanu pēc mācību beigām. Savukārt, 10 respondentu jeb tikai 31% aptaujāto uzskata, ka mācību apjoms bija pietiekams, lai pastāvīgi vadītu un organizētu treniņu procesu. Līdz ar to var teikt, ka par 7% ir samazinājies to respondentu skaits, kuri sākotnēji uzskatīja, ka mācību apjoms ir pietiekams, lai patstāvīgi vadītu treniņu procesu. Par nepietiekamu mācību apjomu profesionālās pilnveides izglītības programmā uzskata 13 jeb 40% aptaujāto, savukārt, 16 jeb 50%, kas ir puse no aptaujātajiem, ir saskārušies ar situācijām, ka, lai veidotu kvalitatīvu treniņu procesu, ir bijuši nepieciešami papildus materiāli kvalitatīvai treniņu procesa vadīšanai. Balstoties uz abu jautājumu salīdzināšanu, var teikt, ka treneriem ir nepieciešams ilgāks laiks mācību materiālu apguvei, kā arī mācību materiāliem ir jābūt daudzveidīgiem.

3.2.10. attēls. Divu jautājumu salīdzinājums par mācību apjoma pietiekamību trenera profesijai un par papildus mācību materiālu nepieciešamību strādājot trenera profesijā (autores konstrukcija)

Lai varētu izprast, kurā darbībā treneriem ir nepieciešami papildus materiāli/informācija, respondentiem tika uzdotas brīvās atbildes jautājums, kur treneriem bija jāsniedz savs viedoklis, pēc viņu domām, mācību programmā nepieciešamie papildus mācību kursi, lai iegūstot tiesības strādāt par treneri, viņš varētu patstāvīgi vadīt treniņu procesu. Kopumā 32 respondenti sniedza atbildes, kur respondentiem bija dota iespēja rakstīt garās atbildes tekstu, līdz ar to, kopumā tika minēti ieteikumi dažādās kategorijās. Darba autore izveidoja tabulu, lai sastrukturētu respondentu atbildes lielākajās kategorijās (3. pielikums). Darba autore, balstoties uz pētījuma 2.1. teorijas apakšnodaļas gūtajām atziņām, atbildes tika strukturētas četrās kategorijās, kas ir: profesionālā kompetence, personības kompetence, trenera kā līdera kompetence, saskarsmes kompetence un tika pievienota piektā kategorija, kas bija nosaukta ar virsrakstu "Cits". Pie "Cits" tika ievietotas četras atbildes, kur respondenti atbildēja, ka, viņuprāt, viss mācību laikā tiek nodrošināts un papildus kursi nav nepieciešami, un trīs atbildēs nebija ne apstiprinošu, ne noliedzošu viedokļu par nepieciešamību kaut ko uzlabot vai neuzlabot profesionālās pilnveides izglītības programmā. Līdz ar to, pārējās atbildes, tika sastrukturētas iepriekš minētajās kategorijās, kuras tika sastrukturētas pēc treneru nepieciešamajām kompetencēm, kas tika secināts pētījuma teorijas daļā. Lielākā daļa

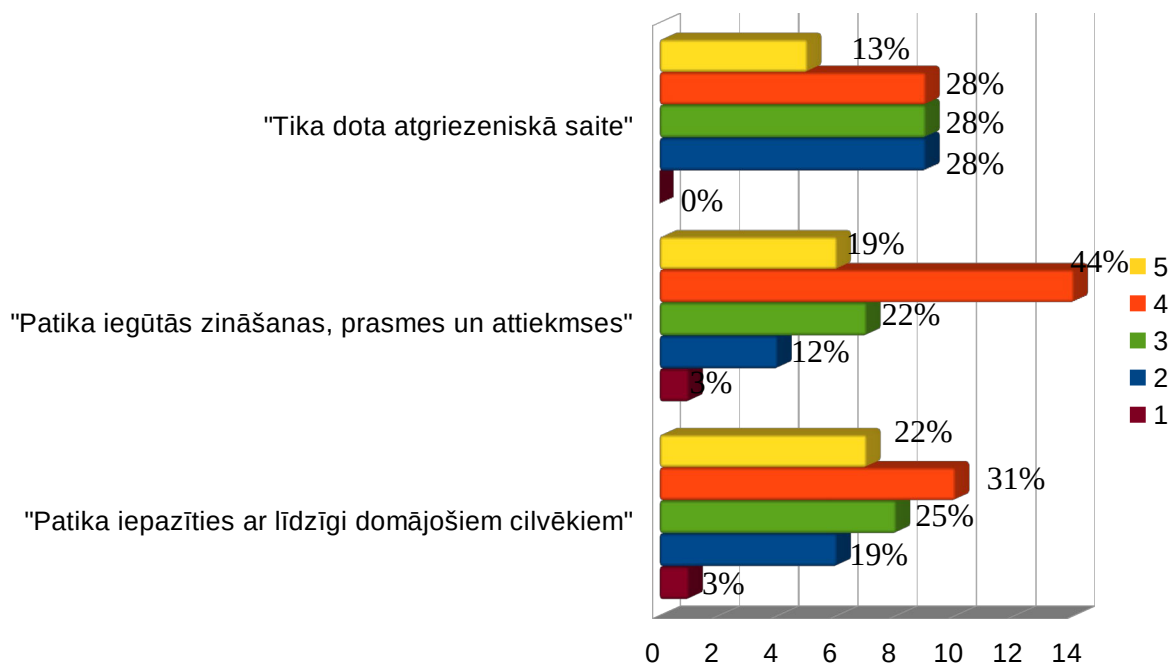
aptaujāto vislielāko neapmierinātību ar iegūtajām zināšanām, prasmēm un kompetencēm puda tieši profesionālās kompetences ietvaros, kur aptaujātie izteica neapmierinātību ar mācību priekšmetiem, kuri ir saistīti ar profesionālās kompetences attīstību. Respondenti minēja arī tādas vienības, kas atbilst trenera kā līdera kompetencei, piemēram, nepieciešamību pēc atgriezeniskās saites nodrošināšanas no vairāku treneru skata punkta, kā arī līderību un motivācijas trenēšanu. Pie saskarsmes kompetences tika minētas tādas vienības, kā “ dalīšanās pieredzē”, “svešvalodas kursi”, “komunikācijas, saskarsmes īpatnības”. Tikai viena vienība atbilda personības kompetences attīstībai, kas bija definēta kā “mentorings”. No iepriekšminētā var secināt, ka profesionālās pilnveides izglītības programmu saturs būtu jāpārskata saturiski, jo mācību priekšmeti, kuri tiek nodrošināti profesionālās pilnveides izglītības programmā tiek pasniegti, bet, iespējams, mācību metodes vai veltītais laika daudzums nav pietiekams, lai treneris, pabeidzot profesionālās pilnveides izglītības programmu, varētu būt pietiekami nodrošināts ar zināšanām, prasmēm un attieksmēm, savas profesionālās kompetences attīstībai. Pēc respondentu sniegtajām atbildēm var secināt, ka vismazāk nepieciešamību pēc papildus mācībām, ir personības kompetences attīstībai, darba autore uzskata, ka šī sakarība ir saistīta ar to, ka treneris, iespējams, strādā vietā, kur ir vairāki treneri, un šo kompetenču attīstība tiek nodrošināta darba vietā, līdz ar to, nav nepieciešami papildus mācību materiāli mācību procesa ietvaros. Lai noskaidrotu, vai viens no iemesliem treneru nepieciešamībai pēc profesionālās kompetences attīstības mācību procesa laikā ir sava sporta veida nepārziņāšana, darba autore respondentiem uzdeva jautājumu, vai respondents vada to sporta veida treniņu, ar kuru viņš kādreiz vai pašreiz ir nodarbojies vai nodarbojas. Respondentu atbildes ir iespējams redzēt 3.2.11. attēlā. Atbildes uz jautājumu ar apstiprinošu jeb “Jā” atbildi ir snieguši 88% aptaujāto jeb 28 sporta treneru, savukārt, 4 jeb 12% treneru vada tās sporta nodarbības, ar kurām treneri iepriekš nav nodarbojušies. Līdz ar to var teikt, ka, balstoties uz iepriekšējā jautājuma izpēti, trenerim nepietiek tikai ar sava sporta veida pārziņāšanu, lai būtu treneris, ir nepieciešamas arī apmācības, lai treneris spētu patstāvīgi vadīt kvalitatīvu treniņa procesu.

3.2.11. attēls. Sporta treneru atbildes uz jautājumu, vai tiek vadīts tas sporta veids, ar kuru pats treneris agrāk ir nodarbojies (autores konstrukcija)

3.2.12. attēlā salīdzināts divu jautājumu atbildes par sporta treneru viedokli par mācību laikā iegūtajām zināšanām, prasmēm un attieksmēm, kā arī atbildes par sporta treneru viedokli par līdzīgi domājošu cilvēku iepazīšanu mācību procesa laikā. Trešais jautājums bija uzdots, lai noskaidrotu sporta treneru uzskatu par to, vai mācību procesa laikā tika dota pietiekama atgriezeniskā saite, ar kļūdu skaidrojumiem un ieteikumiem. Jautājumu atbildes bija Likerta skalas veidā, kur 5=noteikti piekrītu, 4=drīzāk piekrītu, 3=grūti teikt, 2=drīzāk nepiekrītu, 1=galīgi nepiekrītu. Atbilžu korelācija jautājumos par mācību laikā iegūtajām zināšanām, prasmēm un attieksmēm, kā arī atbildes par sporta treneru viedokli par līdzīgi domājošu cilvēku iepazīšanu mācību procesa laikā ir līdzīgas, līdz ar to var teikt, ka respondentiem mācību procesa laikā ir apmierinājusi mācību vide, gan tā, kas ir saistīta ar mācību saturu un metodēm, gan arī neformālā vide, ko veidoja pārējie kolēģi. Lielākajai daļai jeb 63% respondentu patika iegūtās zināšanas, prasmes un attieksmes, kā arī 53% aptaujāto atzina, ka mācību procesa laikā viņiem patika iepazīties ar līdzīgi domājošiem cilvēkiem. Jautājumā par sporta treneru viedokli par to, vai tika nodrošināta atgriezeniskā saite par kļūdām, un ieteikumu rekomendēšanu, balstoties uz Likerta skalas atbildēm, respondentu viedoklis nav krasi atšķirīgs. 41% aptaujāto uzskata, ka atgriezeniskā saite ir bijusi pietiekami nodrošināta, 28% aptaujāto nav pārliecināto viedokļu par šo jautājumu, un tika pat daudz respondentiem, jeb 28% aptaujāto uzskata, ka atgriezeniskā saite nav bijusi pietiekami nodrošināta. Darba autore secina, ka, lai arī respondentiem mācību vide likās saistoša un interesanta, respondentu

viedoklis par iegūtajām zināšanām, prasmēm un attieksmēm mainās, uzsākot patstāvīgu treniņa procesa vadīšanu un plānošanu.

3.2.12. attēls. Jautājumu salīdzinājums par sporta treneru viedokli, mācību laikā iegūtajām zināšanām, prasmēm un kompetencēm, un viedoklis par līdzīgi domājošu cilvēku iepazīšanu mācību procesa laikā (autores konstrukcija)

Lai noskaidrotu profesionālās pilnveides izglītības programmu mācību metožu nodrošinājumu, respondentiem tika uzdots jautājums, kurā viņiem bija jāuzraksta mācību laikā pielietotās mācību metodes, kā arī nākamajā jautājumā respondentiem bija jāuzraksta atbildes uz jautājumu, kādas mācību metodes sporta treneri būtu vēlējušies, lai tiek tiek nodrošinātas. Atbildes ir kodētas ar burtiem, kur burts "A" nozīmē lekcijas, burts "B" nozīmē semināri, burts "C" nozīmē praktiskie darbi, "D" ir treniņplāna izstrāde, "E" ir mājas darbi, ar burtu "F" tiek apzīmēta prakse, burts "G" nozīmē meistarklases, burts "H" ir gala projekts, burts "I" ir pārbaudes darbi, burts "K" ir diskusijas, domu apmaiņa, ar burtu "L" tiek apzīmēts – neko nevēlos mainīt. Darba autore izveidoja 3.2.3. tabulu, kurā ir salīdzināti abi jautājumi. 3.2.3. tabula uzskatāmi parāda, ka lielāka daļa no mācību procesa aizņem lekcijas, savukārt sporta treneru viedoklis par mācību metodēm atšķiras, piemēram, sporta treneri mācību laikā biežāk vēlētos seminārus, praktiskos darbus. Kā iepriekš neminēta metode tiek minēta meistarklašu nodrošināšana, kuru atzīmē 5 respondenti, savukārt divi respondenti uzskata, ka nav nepieciešams neko mainīt. Lielākā daļa respondentu jeb 53% aptaujāto

uzsver, ka mācību laikā pārsvarā izmantotās mācību metodes ir bijušas lekcijas, semināri un praktiskie darbi. Jāņem vērā, ka 5 respondenti jeb 16% aptaujāto uzskata, ka mācību laikā tika izmantotas tikai lekcijas kā mācību metode. Nepieciešamību pēc prakses uzsver 28% jeb 9 aptaujāto, līdz ar to, var secināt, ka profesionālo pilnveides izglītības programmu pielietotās metodes ir labas, bet to proporcionālais sadalījums varētu būt izstrādāts tā, lai mācību procesa laikā tiktu vairāk nodrošināta iespēja teorētiskās zināšanas apgūt praktiski, kā arī lekcijas un seminārus veidot kā meistarklases.

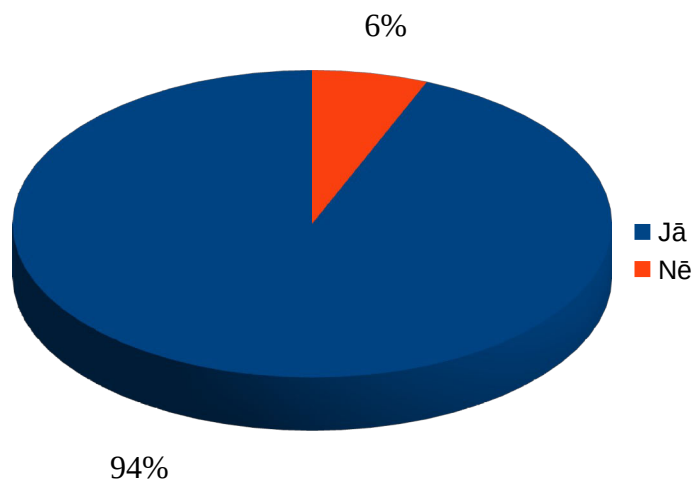
3.2.3. tabula

Jautājumu salīdzinājums par mācību procesa laikā nodrošinātajām mācību metodēm un sporta treneru viedokli par to, kādām mācību metodēm treneri vēlētos, lai tiek nodrošinātas (autores konstrukcija)

Nodrošinātās mācību metodes	Respondentu skaits	Sporta treneru ieteikumi mācību metodēm	Respondentu skaits
A	5	A, B, C	2
A, B, C	17	A, B, C, F	1
A, B, E, C, H	1	A, B, C, I	1
A, C	2	B	4
A, C, D, F	1	B, F	1
A, C, E, F	1	C	5
A, C, F	1	C, K	1
A, C, G	1	F	9
A, F	1	F, B	1
A, I	1	G	5
B, A, C	1	L	2

Respondenti uz jautājumu par to, vai viņi prot motivēt savus audzēkņus/klientus, 94% aptaujāto jeb 30 respondentu ir atbildējuši pozitīvi, savukārt, 6% jeb 2 respondenti ar atbildējuši noraidoši (sk. 3.2.13. attēlu). Lai gan lielākā daļa respondentu ir atbildējuši ar apstiprinošu atbildi, tomēr 6% respondentu ir atbildējuši noraidoši, kas liek domāt, ka šiem 6% aptaujāto, vadot treniņu procesu, ir grūti pildīt ikdienas darbu un uzdevumus, jo, pēc darba autores domām, sporta treneru vienām no galvenajām īpašībām ir jābūt spējai motivēt

audzēkņus, jo, neatkarīgi no treniņa mērķa, katram uzdevumam ir jābūt izpildītam ar lielu atbildības un pienākuma uzņemšanos, tādēļ, ar motivācijas trūkumu, var izveidoties situācijas, ka audzēknis/klients nevēlas turpināt nodarbības tikai tādēļ, ka sporta treneris nav pratis motivēt audzēkņus/klientus tiem nepieciešamajā brīdī. Treneris ir nepieciešama metodiskā kompetence, lai prastu motivēt savus audzēkņus/klientus.

3.2.13. attēls. Respondentu atbildes uz jautājumu “Es protu motivēt savus audzēkņus!”
(autores konstrukcija)

Lai saprastu, ar kādām metodēm sporta treneri motivē savus audzēkņus/klientus, darba autore izveidoja 3.2.4. tabulu, kurā ir atspoguļotas atbildes uz jautājumu par to, ar kādām metodēm sporta treneri motivē savus audzēkņus/klientus. Līdzīgi kā 3.2.3. tabulā, arī 3.2.4. tabulā kategorijas tika sadalītas, atbilstoši pētījuma teorētiskās daļas atziņām par trenerim nepieciešamajām kompetencēm, kas ir, profesionālā, personības, trenera kā līdera un saskarsmes kompetence. Vēl tika ievietota piektā kategorija ar nosaukumu “Cits”, kurā tika ievietotas divas atbildes. Viena atbilde “dažādi” neveicināja izpratni par respondenta konkretizētāku skatījumu uz jautājumu par metodēm, ar kādām tiek motivēti audzēkņi, kā arī otra atbilde sadaļā “Cits” tika minēta “Manuprāt, pašam cilvēkam ir jābūt motivētam, lai sasniegtu vēlamus rezultātus”, tika ievietota kategorijā “Cits”, jo tā nesniedza atbildi uz jautājumu par to, ar kādām metodēm sporta treneris no savas puses palīdz un motivē audzēkni/klientu mērķa sasniegšanai. Balstoties uz 3.2.4. tabulā aprakstītajiem datiem, darba autore secina, ka liela nozīme trenera spējai būt kompetentam savā profesionālajā darbībā ir profesionālās un saskarsmes spējas, jo balstoties uz šīm kompetencēm, tiek nodrošināta audzēkņu/klientu motivācijas attīstība. Mazāk tiek uzsvērtā saistība sporta trenera personības

kompetencei ar motivācijas nodrošināšanu audzēkņiem/klientiem, kas liek domāt, ka sporta trenera iepriekšējā dzīves laikā sporta sasniegumi nav galvenie un svarīgākie, lai mācētu veicināt audzēkņos/klientos motivāciju izpildīt uzdevumus, atbilstoši treniņa mērķim. Kā arī mazāk tiek akcentēta saistība ar trenera kā līdera kompetenci un audzēkņu/klientu motivēšanu, līdz ar to var teikt, ka profesionālās pilnveides izglītības programmās būtu jānodrošina optimāls profesionālās un saskarsmes kompetences attīstība sporta treneriem, lai vēlāk, šo kompetenču ietvaros, sporta treneri spētu nodrošināt motivācijas attīstību un noturību saviem audzēkņiem/klientiem.

3.2.4. tabula

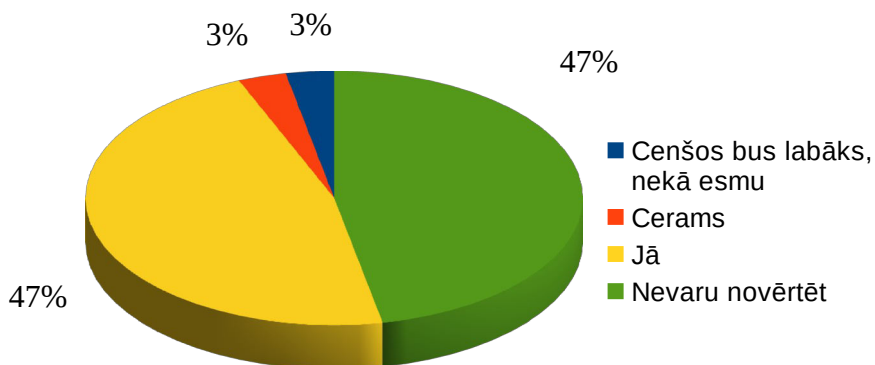
Respondentu atbildes uz jautājumu: “Kā Jūs motivējat savus audzēkņus/klientus?”

(autores konstrukcija)

Profesionālā kompetence	Personības kompetence	Trenera kā līdera kompetence	Saskarsmes kompetence	Cits
<ul style="list-style-type: none"> -Ar mērķa izvirzīšanu; -ar uzslavām; -ar uzslavām; -ar uzslavām; -Atrodot sportistiem mērķi uz ko tiekties; -Izvirzot mērķus un mobilizējot resursus, pārliecību par saviem spēkiem; -Palīdzu izvirzīt mērķus un plānus to sasniegšanai; -Pēc labi padarīta darba, paslavēju, ļauju izvēlēties vai iedodu pildīt uzdevumu, kas patīk, spēles uzdevumi, demotivācijas gadījumā - atgādinu, kāpēc kļūdas ir svarīgas un nepieciešamas, lai sasniegtu iecerēto; -Sākumā nospraužam mērķus, un ik pēc laika, 	<ul style="list-style-type: none"> -Ar piemēriem no dzīves; -Ar piemēru, emocijām, uzslavām un konstruktīvu kritiku; -Ar pieredzi. 	<ul style="list-style-type: none"> - ar savu piemēru; -ar vārdiem; -ar vārdiem, uzmundrinot -ar vārdiem, uzslavām; -iedrošinot; -rādot piemēru. 	<ul style="list-style-type: none"> -Ar individuālām sarunām; -Ar uzrunām, padomiem un apbalvojumiem; -ar žestiem, piemēram, sacensību laikā; -ja kaut ko aizrādu, pasaku arī labās lietas; -paskaidroju labās lietas, kuras treniņā ir izdarītas; -paskaidroju, kas bija labi, un ko darīt savādāk, kādas lietas pamainīt, lai uzlabotu treniņa kvalitāti; -Runājot ar viņam, radot viņas progresu - Slavējot, runājot par slaveniem 	<ul style="list-style-type: none"> -Dažādi; -Manuprāt, pašam cilvēkam ir jābūt motivētam, lai sasniegtu vēlamus rezultātus.

atskatāmajos uz rezultātiem, kas motivē turpināt iesākto. -uzmundrinot, neļaujot padoties.			futbolistiem, par viņu pieredzēm un smagi ieguldīto darbu; -spēlējot savā starpā spēles, katrai komandai pasaku plusus un mīnus.	
---	--	--	---	--

Lai noskaidrotu sporta treneru viedokli par to, vai viņi sevi uzskata par paraugu saviem audzēkņiem/klientiem, un analizētu sporta trenera viedokli par to, kā, pēc sporta treneru domām, tiek veicināta sava parauga kā līdera tēla veidošana, tika salīdzināti iegūtie dati no aptaujas jautājumiem, un iegūtās atbildes ir redzamas 3.2.14. attēlā un 3.2.5. tabulā. Apmēram puse no respondentiem jeb 47% aptaujāto uzskata, ka viņi ir paraugs saviem audzēkņiem/klientiem, tā pat arī 47% aptaujāto nevar novērtēt, vai viņi ir paraugs saviem audzēkņiem/klientiem. Pozitīvi vērtējams tas, ka respondentu atbildēs nav nolieguma formas, kas liek domāt, ka sporta treneri jūtas novērtēti savā darba vietā.

3.2.14. attēls. Respondentu atbildes uz jautājumu par apgalvojumu, ka viņi ir paraugi saviem audzēkņiem/klientiem (autores konstrukcija)

3.2.5. tabulas iegūtie rezultāti tika sastrukturēti kategorijās, tās tika sadalītas, atbilstoši pētījuma teorētiskās daļas atziņām par trenerim nepieciešamajām kompetencēm, kas ir, profesionālā, personības, trenera kā līdera un saskarsmes kompetence. Vēl tika ievietota piektā kategorija ar nosaukumu "Cits", kurā tika ievietotas sešas atbildes, jo šīs atbildes nesniedza pārliecinošus datus par treneru vajadzību būt kā piemēram/līderim saviem audzēkņiem/sportistiem. Salīdzinot 3.2.4. un 3.2.5. tabulu, redzamas diametrāli pretējas

atšķirības,- par nepieciešamajām sporta treneru kompetencēm. Jautājumā par to, ar kādām metodēm sporta treneri nodrošina sava līdera/parauga tēla veidošanu, galvenās kompetences tiek minētas personības un trenera kā līdera kompetence. Tiek minētas arī saskarsmes un profesionālās kompetences, taču lielākā daļa respondentu uzskata, ka sava parauga/ tēla veidošanai ir nepieciešamas personības un trenera kā līdera kompetences veiksmīgai audzēkņu/klientu uzskatu attīstībai, caur sporta trenera kompetencēm.

3.2.5. tabula

Sporta treneru atbildes uz jautājumu: “Kā Jūs veicināt savu kā līdera/parauga tēla veidošanu? Ar kādām metodēm?” (autores konstrukcija)

Profesionālā kompetence	Personības kompetence	Trenera kā līdera kompetence	Saskarsmes kompetence	Cits
-Ar pašiedvesmu un pašmotivācijas paņēmieniem; -pati esmu sportiska, sportoju, mācu par veselīgu dzīvesveidu.	- Kopš esmu treneris, neapmeklēju publiskus pasākumus, alkohola reibumā. Sekoju līdzī savam runas veidam, piemērotam apģērbam treniņa laikā; -Attieksmi pret darbu; -Uzturu sevi formā, cenšos būt pozitīvs; -Piedalos pats futbola spēles ; -Ar savu darbu un attieksmi un degsmi -ar savu tēlu, izskatu; - esmu tāds, kāds esmu; -nav īpaši izstrādātas metodes, cenšos būt es pats; -pati esmu sportiska, atbalstu sportisku	- Uzturot sevi labā formā, trenējoties reizēm kopā ar audzēkņiem, dalos ar jaunākajām treniņmetodikām, dodu padomus dažādās grūtās dzīves situācijās; -Pamazām ar mazām lietām ik dienu. Ar pārlicību. Cilvēciskās attiecības veidošana; -Ar sava tēla radīšanu; -Vadu ar piemēru; - Rādot paraugu treniņos un ikdienā; -Trenējoties līdzī un uzrādot rezultātu; -Rādot paraugu treniņos un ikdienā; -Uzturot sevi formā un bieži sportoju ar visiem kopā; -atbilstoši ģērbjos;	-Kontakta nodibināšana, atklātība, cieņa, atbrīvošanās no aizspriedumiem; -Cenšos neblaut, bet paskaidrot.	-Dažādi; - - - neko īpašu vai speciālu nedaru; -neko īpašu nedaru; - Nekā; - Nevaru novērtēt.

	dzīves veidu; -sportisks dzīvesveids; -esmu es pats; -pats sportoju, spēlēju basketbolu.	-ar savu attieksmi pret sportu, cilvēkiem.		
--	---	--	--	--

Balstoties uz aptauju anketu rezultātiem, darba autore secina, ka:

1. Balstoties uz teorijas atziņām (Webb, 2020) un sporta treneru viedokli par nepieciešamību uzlabot profesionālās pilnveides izglītības programmu (3.2.4. attēls), var teikt, ka profesionālās pilnveides izglītības programmās ir jānodrošina mācību satura pilnveide, pielāgošana jaunākajām un aktuālākajām tendencēm, kvalitatīva sporta trenera izglītības nodrošināšanai.
2. Balstoties uz teorijā gūtajām atziņām par to, ka ir jāuzlabo sporta treneru kompetences kvalitatīvu kontroli, un sportistu sagatavošanas sistēmas nepilnības (*World Health Organization*, 2018, Sporta politikas pamatnostādnes, 2021, , COM 12, 18.01.2011., OJ C252, 18.07.2018.) un salīdzinot 3.2.2. tabulu ar 3.2.4. attēlā attēloto treneru viedokli par nepieciešamajiem uzlabojumiem profesionālās izglītības pilnveides programmā, var teikt, ka C kategorijas treneru izglītībā ir nepieciešama metodiskā kompetences pašreizējā kvalitātes novērtēšana profesionālās, personiskās, saskarsmes un trenera kā līdera kompetenču attīstībā, kā arī jāmaina mācību metodes, lai tiktu nodrošināta metodisko kompetenču attīstīšana sporta treneriem.
3. Balstoties uz teorijā balstītajām paustajām par to, ka trenerim ir nepieciešamas zināšanas, prasmes un attieksmes, lai, treniņu laikā, samazinātu traumu risku, slodzi dozējot atbilstoši vecumposma īpašībām (Mustafins, 2003; Pontaga, Ūdre, 2008), var teikt, ka treneru viedoklis nav viennozīmīgs par to, vai mācību laikā tika nodrošinātas pietiekamas zināšanas, prasmes, attieksmes, lai veiksmīgi vadītu treniņu procesu atbilstoši vecumposmam (3.2.5. attēls), kā arī , balstoties uz 3.2.7. attēlā redzamo par to, ka mācību iestādēs mācību procesu realizē cilvēki kuri pēc izglītības iegūšanas trenē dažādus vecumposma audzēkņus/klientus, kā arī, balstoties uz uz 3.2.8. attēlā redzamo par to, ka treniņu plāni tiek veidoti, balstoties uz treniņa mērķi, darba autore uzskata, ka būtu nepieciešams pārskatīt profesionālo pilnveides izglītības programmas mācību saturu, iekļaujot vairāk stundu tieši treniņu vadīšanas nodarbībām, atbilstoši dažāda vecumposma trenēšanai un atbilstoši treniņa mērķim.

4. Mācību ilgums ir nepietiekams, lai treneris pilnībā apgūtu zināšanas, prasmes, attieksmes, metodiskās kompetences pielietošanu pēc izglītības iegūšanas (skat. 3.2.10. att.), kā arī metodiskā kompetence mācību laikā netiek pietiekami nodrošināta (skat.3.2.9. att.).
5. Sporta treneru profesionālās pilnveides izglītības programmās vairāk vajadzētu nodrošināt tādas mācību metodes, kā: semināri, prakse un meistarklases (skat. 3.2.3. tabulu), jo, pielietojos iepriekšminētās mācību metodes tiek veicināta sporta treneru lielākā iesaiste, un metodiskās kompetences attīstība.
6. Metodiskās kompetences attīstībai sporta treneru profesionālās pilnveides izglītības programmā, ir jānodrošina tādas mācību metodes un mācību līdzekļi, lai tiktu attīstīta treneru profesionālā, personības, trenera kā līdera un saskarsmes kompetence (skat. 3.2.4. tabulu un 3.2.5. tabulu).

3.2.2. Interviju iegūto datu apstrāde un analīze

Pētījuma ietvaros tika intervēti profesionālo pilnveides izglītības programmu vadītāji, lai atbildētu uz pētījuma jautājumu: Kā tiek nodrošināta metodiskās kompetences attīstīšana profesionālās pilnveides programmā?

Intervijas jautājumi ir redzami 4. pielikumā. Intervijas jautājumi tika sastrukturēti tādās kategorijās, kā: organizācijas pamatnostādnes, mācību saturs, mācību metode un attīstības virziens. Darba autore izveidoja 3.2.2.1. tabulu, lai atspoguļotu intervijas jautājumus sadalītajās kategorijās.

3.2.2.1. tabula

Intervijas jautājumu struktūra ar kategorijas sadalījumu (autores konstrukcija)

Organizācijas pamatnostādnes	Mācību saturs	Mācību metode	Attīstības virziens
<p>1. Cik ilgi nodrošināt C kategorijas kursu īstenošanu?</p> <p>2. Kāds ir izglītības programmas mērķis?</p> <p>3. Cik ilgi notiek mācības, lai students iegūtu C treneru kategoriju?</p> <p>4. Pēc C treneru kategorijas iegūšanas, kādā sporta veidā absolvents ir tiesīgs strādāt par treneri?</p> <p>5. Pēc C treneru kategorijas iegūšanas, kādā sporta kustību virzienā treneris ir tiesīgs strādāt?</p> <p>7. Cik studenti ir pabeiguši studijas, šīs izglītības programmas laikā (katrā gadā) ietvaros?</p>	<p>8. Kādi mācību priekšmeti tiek vadīti, lai topošie treneri iegūtu C kategoriju?</p> <p>10. Cik daudz lekciju/stundu tiek atvēlēts katra mācību priekšmeta apgūšanai?</p>	<p>11. Kā tiek nodrošināta atgriezeniskā saite studentiem katrā mācību priekšmetā, katra konkrētā priekšmeta noslēgumā?</p>	<p>6. Vai/kas ir mainījies mācību saturā, salīdzinot pirmos gadus C kategorijas treneru profesionālās izglītības programmā un pašreiz? (Vai pētījuma ietvaros būtu iespējams iepazīties ar mācību priekšmetu aprakstiem)?</p> <p>9. Kas, Jūsaprāt, ir trenerim nepieciešamā metodiskā kompetence?</p>

12. Kādi pasākumi tiek nodrošināti, ja students nav apguvis mācību priekšmeta noteikto saturu atbilstīgi kritērijiem sekmīgai programmas pabeigšanai?			
---	--	--	--

Darba autore iegūtos datus no interviju jautājumiem Nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 12 analizēja aprakstoši, savukārt, uz intervijas jautājumiem Nr. 8, 9, 11 tika veikta kontentanalīze. Ņemot vērā, ka intervijas bija anonīmas, viena profesionālās pilnveides izglītības programmas vadības atbildes tiek atzīmētas ar burtu “B”, savukārt, otras profesionālās izglītības programmas vadības atbildes tiek atzīmētas ar burtu “C”. Darba autore analizēja intervijas jautājumus, sadalot jautājumus kategorijās (3.2.2.1. tabula).

Kā pirmā kategorija tiek analizēta organizācijas pamatnostādnes, kurā tika analizēti jautājumi Nr. 1, 2, 3, 4, 5, 7, un 12. Uz pirmo jautājumu: “Cik ilgi nodrošināt C kategorijas kursu īstenošanu?” Gan “B” gan “C” respondentu atbilde bija vairāk kā 5 gadi (ņemot vērā faktu, ka šo profesionālo pilnveides izglītības programmas Latvijā nenodrošina daudzas mācību iestādes, darba autore, lai saglabātu anonimitāti, nenorādīja konkrētu ilgumu C kategorijas kursu īstenošanas laiku). Kā arī uz septīto jautājumu par to, cik studentu ir pabeiguši studijas, šīs izglītības programmas laika (katra gada) ietvaros, mācību iestāde “B” apgalvoja, ka tie ir vidēji 10 absolventu, savukārt, mācību iestāde “C” ar šo informāciju nedalījās. Šīs atbildes liecina par to, ka abām iestādēm ir labi izstrādāta sistēma, lai nodrošinātu C kategorijas kursu apgūšanas nepārtrauktību un interesi no potenciālo apmācāmo skata punkta. Uz otro jautājumu par to, kāds ir izglītības programmas mērķis, “B” iestādes vadītājs atbildēja: “Izglītības procesa rezultātā pilnveidot “C” kategorijas sporta speciālistu kompetences, dot iespēju apgūt sporta interešu izglītības un profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu īstenošanai nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes, sagatavot “C” kategorijas sporta speciālistus sertifikācijai, strādāt sporta jomā un rosināt turpināt tālākizglītību sporta speciālista profesionālās kompetences padziļināšanai.”, un “C” mācību iestādes vadītāja atbilde bija: “Nodrošināt iespēju iegūt C kategorijas treneru izglītību.” Darba autore secina, ka abām mācību iestādēm ir kopīgs mērķis, kas ir, caur profesionālās pilnveides izglītības programmas apmācībām nodrošināt nepieciešamās

zināšanas, prasmes un attieksmes, lai iegūtu tiesības trenēt ar C treneru kategoriju. Uz 3. jautājumu par to, cik ilgi notiek mācības, lai students iegūtu C kategoriju "B" mācību iestādes vadītājs atbildēja, ka mācības notiek vidēji 5-6 mēnešus, savukārt, "C" mācību iestādes vadītājs atbildēja, ka mācības notiek 360 stundas, 6 vai 10 mēnešus. Savukārt, uz 4. jautājumu par to, kādā sporta veidā absolvents ir tiesīgs strādāt par treneri pēc C treneru kategorijas iegūšanas, gan mācību iestāžu "B" un "C" vadītāju atbildes bija līdzīgas, respektīvi, "B" atbilde ir "tajos, kuros ir izvēlēties", un "C" atbilde ir "visos Latvijā atzītajos sporta veidos". Līdz ar to var teikt, ka balstoties uz teorijas pētījuma daļu, abas organizācijas vada mācību procesu, ievērojot ar tiem saistošos MK noteikumus. Uz piekto jautājumu "Pēc C treneru kategorijas iegūšanas, kādā sporta kustību virzienā treneris ir tiesīgs strādāt?" "B" mācību vadītājs atbildēja: "Treneris ir tiesīgs strādāt kā instruktors, treneris pieaugušiem, X sporta skolās darbā ar bērniem - jauniešiem ir nepieciešama vismaz B kategorija, bet pašreizējā likumdošana dod C kategorijas trenerim strādāt kā trenerim arī sporta skolās." Balstoties uz atbildēto, darba autore secina, ka pašreiz, pēc C trenera kategorijas iegūšanas, trenerim ir tiesības strādāt ar visa vecumposma audzēkņiem/klientiem, jebkurā sporta kustības virzienā, jebkādā treniņa formātā. Kā pēdējo jautājumu, kas ir attiecināms uz iestādes organizācijas pamatnostādņem, autore salīdzināja abu iestāžu vadītāju atbildes uz 12. jautājumu: "Kādi pasākumi tiek nodrošināti, ja students nav apguvis mācību priekšmeta noteikto saturu atbilstīgi kritērijiem sekmīgai programmas pabeigšanai?" Mācību iestādes "B" vadītājs atbildēja ar: "Neizpildot saistības pretendents tiek atskaitīts", savukārt, mācību iestādes "C" vadītājs atbildēja ar: "Viņam viņš ir jāapgūst. Viņš savādāk nekur tālāk netiek, ja viņš neizpilda prasības, neiegūst sekmīgu vērtējumu. Princips ir tāds, - katra mācību priekšmeta beigās ir eksāmens, pie eksāmenu pielaiž, ja apmeklējums ir bijis vairāk kā 50%, kārtu eksāmenu, eksāmens ir testa veidā 30 jautājumu, ja vienreiz nenokārto, ir tiesības kārtot otru reizi, ja nenokārto, tad tiek sasaukta komisija, ja pie komisijas nenokārto, tad viņam šis studiju kurss pēc gada mācību priekšmets ir jāapgūst atkārtoti, kamēr viņš tiek līdz sekmīgam rezultātam". Darba autore secina, ka, abās izglītības iestādēs ir izstrādāti nosacījumi un pamatnostādnes, pēc kādiem nosacījumiem tiek noteikts, vai studējošais ir apguvis konkrētu mācību priekšmetam visu nepieciešamo, atbilstoši izstrādātajiem kritērijiem. Izvērtējot jautājumu atbildes, kuras ir saistītas ar organizācijas pamatnostādņem, jāsecina, ka abu profesionālo pilnveides izglītības programmu mācību iestādes darbojas, balstoties uz Latvijā izstrādātajiem un spēkā esošiem MK noteikumiem, tas nozīmē to, ka, iespējams, noteikumu

ietvaros ir kādas pilnveides iespējas, jo, balstoties uz maģistra darba aktualitāti, jāsecina, ka pastāv nesakrītība starp maģistra darba aktualitāti, un izstrādātajiem MK noteikumiem.

Kā nākamā kategorija tiek analizēti intervijas jautājumi, kuri ir saistīti ar mācību saturu jeb jautājumi Nr. 8 un 10. Lai analizētu 8. jautājumu, tika izveidota kontentanalīze (skat. Pielikums Nr. 7, 7.1. tabula), savukārt, atbildes uz 10. jautājumu tika analizētas aprakstoši. Balstoties uz intervijas laikā sniegtajām atbildēm uz jautājumu "Kādi mācību priekšmeti tiek vadīti, lai topošie treneri iegūtu C kategoriju?", 7. pielikuma 7.1. tabulā kontentanalīzē uzskatāmi redzams, ka abas mācību iestādes nodrošina labu zināšanu bāzi profesionālās kompetences attīstībai. Tiek arī dota iespēja attīstīt savas prasmes, treneru profesionālās kompetences attīstībai, un tiek nodrošināta iespēja gūt zināšanas, saskarsmes kompetences attīstībai. Mācību iestāžu nodrošinātajos mācību priekšmetos, balstoties uz intervijas atbilžu jautājumiem un izveidoto kontentanalīzi, netiek nodrošinātas attieksmju attīstība, līdz ar to, arī profesionālās un saskarsmes kompetenču attīstīšanas iespējas mācību iestādēs ir ierobežotas. Kā arī netiek nodrošinātas trenera kā līdera kompetences attīstīšana un personības kompetences attīstīšana, kas, balstoties uz teorijā gūtajām atziņām, ir nepieciešams kvalitatīva trenera darba nodrošināšanai. Uz 10. jautājumu "Cik daudz lekciju/stundu tiek atvēlēts katra mācību priekšmeta apgūšanai?" "B" mācību iestāde nodrošina 64 stundas vispārīgās pedagoģijas, didaktikas, sporta pedagoģijas mācībām, 36 stundas tiek veltītas sporta psiholoģijas apguvei, anatomija un sporta fizioloģija tiek apgūta 56 stundas, sporta medicīnu, uzturu un higiēnu topošie treneri apgūst 68 stundas, 64 stundas tiek apgūtas sporta teorijas un sporta treniņu teorijas pamati, savukārt izvēlētajā sporta veida teorija tiek apgūta 10 stundu ietvarā. Prakse un projektu izstrāde izvēlētajā sporta veidā veido 22 stundas. "C" mācību iestāde ar šo informāciju nevēlējas dalīties. Balstoties uz aprakstīto, jāsecina, ka stundu sadalījums noteikti nav proporcionāls, respektīvi, zināšanu nodrošināšana notiek gandrīz nepārtraukti, kur prakse veido tikai 22 stundas. Bet, iespējas, teorijas apgūšanas laikā, tiek nodrošināta ne tikai zināšanu apguve, bet arī prasmju un attieksmju apguve, tādēļ tika uzdots jautājums, kurš ir saistīts ar mācību metožu nodrošināšanu.

Lai noskaidrotu mācību iestādēs nodrošinātās mācību metodes, tika analizēts jautājums Nr. 11 jeb "Kā tiek nodrošināta atgriezeniskā saite studentiem katrā mācību priekšmetā, katra konkrētā priekšmeta noslēgumā?", kur tika izveidota kontentanalīze (skat. 7. pielikumu, 7.2. tabulu). Balstoties teorijā gūtajām atziņām par to, ka metodiskās kompetences nodrošināšanai ir vajadzīga informācijas apmaiņa, pārliecinoties, ka informācija ir pareizi saprasta, jāsecina,

ka konkrētajās mācību iestādēs metodiskā kompetence tiek realizēta daļēji. Ja mācību iestādē “C” ir teikts, ka studentiem ir iespēja komunicēt ar mācībspēkiem caur e-vidi, tad mācību iestāde “B” atgriezeniskā saite tiek raksturota kā studentu zināšanu pārbaude ar dažādām metodēm, bez atgriezeniskās saites nodrošināšanu. Līdz ar to var teikt, ka metodiskā kompetence mācību iestādēs netiek nodrošināta pietiekami daudz, lai studenti, pirmkārt, zinātu, kas ir metodiskā kompetence, un, otrkārt, prastu metodisko kompetenci pielietot savās darba gaitās, pabeidzot profesionālās pilnveides izglītības programmu.

Lai analizētu mācību iestāžu attīstības virzienu, tika uzdoti divi jautājumi. Jautājums Nr. 6 jeb “Vai/kas ir mainījies mācību saturā, salīdzinot pirmos gadus C kategorijas treneru profesionālās izglītības programmā un pašreiz? (Vai pētījuma ietvaros būtu iespējams iepazīties ar mācību priekšmetu aprakstiem)?” un jautājums Nr. 9. jeb “Kas, Jūsaprāt, ir trenerim nepieciešamā metodiskā kompetence?” Abu jautājumu atbildes tika strukturētas kontentanalīzēs, atbildes uz jautājumu Nr.6 tika analizētas aprakstoši, savukārt, uz jautājumu Nr.9 tika izveidota kontentanalīze, ko var apskatīt 7. pielikuma 7.3. tabulā. Uz jautājumu: “Vai/kas ir mainījies mācību saturā, salīdzinot pirmos gadus C kategorijas treneru profesionālās izglītības programmā un pašreiz? (Vai pētījuma ietvaros būtu iespējams iepazīties ar mācību priekšmetu aprakstiem)?” Tika dotas sekojošas atbildes: “Saturu nosaka standarts un LSFP saturs” atbildēja “B” mācību iestādes vadība, savukārt “C” mācību iestādes vadība atbildēja uz jautājumu: “Nav plašu iespēju mainīt, jo MK noteikumi nosaka, kam tur ir jābūt. Ir brīvās nodarbības, ja kāds pasniedzējs netiek, tad ir praktiskās nodarbības, pieliek klāt citus viņiem interesējošus tematus, kas viņiem varētu būt aktuāli. Stundu ziņā uz vienu vai otru pusi, bet globāli nē. Ja pasniedzējs neatnāk, ieliek to, kas ir aktuāls. Sporta vadība, sabiedriskās attiecības, lietvedība, praktiskās nodarbības dažādas, pēc iespējas”. Pēc dotajām atbildēm var secināt, ka likumi un standarts ierobežo profesionālās pilnveides izglītības programmām veikt būtiskas izmaiņas un uzlabojumus, kas liek domāt par to, ka noteikumi nav būtiski mainīti un pilnveidoti pēdējos gadus. Uz jautājumu: “Kas, Jūsaprāt, ir trenerim nepieciešamā metodiskā kompetence?”, balstoties uz šī jautājuma izveidoto kontentanalīzi, kas redzama 7. pielikuma 7.3 tabulā, var teikt, ka profesionālās pilnveides izglītības programmu vadītāji vēlas, lai tiek nodrošināta metodiskā kompetence profesionālajā, personības un saskarsmes kompetences kategorijās, taču ,netiek minēta trenera kā līdera kompetence. Līdz ar to var teikt, ka mācību iestāžu vadītājiem ir vēlme nodrošināt metodiskās kompetences attīstību un pilnveidi mācību iestādēs, bet likuma ierobežojumi un ierobežotais

mācību ilgums liedz iespēju gan nodrošināt treneru metodisko kompetences pilnveidi izglītības procesā, gan sniegt pamatus metodiskās kompetences attīstībai trenerim, pēc profesionālās pilnveides izglītības programmas iziešanas.

Darba autore, salīdzinot sporta treneru aptauju rezultātus un profesionālās pilnveides izglītības programmas vadītāju atbildes uz intervijas jautājumiem, secina, ka profesionālās pilnveides izglītības programmas tiek īstenotas, balstoties MK noteikumiem, tas nozīmē, ka būtu jāievieš pārmaiņas likumdošanā, piemēram, pagarinot likumā noteikto mācību stundu apjomu, jo sporta treneri uzskata, ka pašreizējā mācību stundu laikā, pilnībā nav iespējams attīstīt un pilnveidot sporta treneru metodisko kompetenci (skat. 3.2.9. att.). Mācību saturā netiek nodrošināta trenera kā līdera kompetences attīstīšana, kaut arī tiek nodrošinātas dažādas mācību metodes. Kā arī katrai mācību iestādei ir sava interpretācija par to, kas ir metodiskā kompetence, līdz ar to var secināt, ka nav noteiktu izstrādātu kritēriju par to, kā veicināt metodiskās kompetences attīstīšanu sporta treneriem profesionālās izglītības pilnveides programmās.

3.2.3. Pašnovērtējuma ziņojumu analīze

Pētījuma ietvaros tika pētīti un analizēti profesionālo pilnveides izglītības programmu pieejamie pašnovērtējumu ziņojumi, lai atbildētu uz pētījuma jautājumu: Kā tiek nodrošināta metodiskās kompetences attīstīšana profesionālās pilnveides programmā?

Kopumā tika analizēti 4 pašnovērtējumu ziņojumi, katru iestādi apzīmējot ar burtiem: “C”, “D”, “F” un “G” (katrs burts mācību iestādei visa pētījuma laikā paliek nemainīgs), veidojot kontentanalīzi. Pašnovērtējumu ziņojumos tika analizēti tādi kritēriji, kā: mācību saturs (8. pielikuma 8.1. tabula), mācīšanas un mācīšanās kvalitāte (8. pielikuma 8.2. un 8.3. tabula), atbalsts personības veidošanā (8. pielikuma 8.4. tabula) un turpmākā attīstība (8. pielikuma 8.5. tabula).

Atspoguļojot mācība satura nodrošinājumu profesionālās pilnveides izglītības programmās (8. pielikuma 8.1. tabula), jāsecina, ka pašnovērtējumu ziņojumu apraksti par mācību saturu ir ļoti dažādi, piemēram, ja mācību iestāde “C” akcentē nepieciešamību nodrošināt zināšanas, prasmes un mācību metodes, tad mācību iestāde “D” ar mācību saturu saprot normatīvo aktu, jaunāko pētījumu un tendenču sekošanai līdzīgi, lai varētu aktualizēt mācību saturu. Savukārt, mācību iestāde “F” ar mācību saturu saprot mācību programmas īstenošanu un mācību iestāde

“G” mācību satura galveno darbības mehānismu saprot nodarbības, kuras notiek pēc apstiprināta nodarbību saraksta. Jādomā, ka mācību iestāžu “C” un “D” izpratne par to, kā veicināt un attīstīt mācību saturu, ir strukturētāka un kategorizētāka, ar konkrētiem izpildes soļiem, savukārt mācību iestāžu “F” un “G” izpratne par mācību saturu ir vispārinātāka. Līdz ar to var secināt, ka metodiskās kompetences nodrošināšana caur mācību saturu, iespējams, nenotiek, secīgi, liekot domāt, ka pabeidzot profesionālās pilnveides izglītības programmu, izglītojamajam nav izpratnes par to, kas ir metodiskā kompetence un kā to realizēt savā darbā caur mācību saturu.

Kā nākamais kritērijs tika apskatīts “mācīšanas kvalitāte” (8.2. tabula). Spriežot pēc profesionālo pilnveides izglītības programmu pašnovērtējuma ziņojuma aprakstiem, lielākā daļa no mācību iestādēm uzsver mācību līdzekļu, mācību metožu, mācību materiālu nepieciešamību kvalitatīvam mācīšanas procesam. “F” mācību iestāde arī uzsver nepieciešamību kvalitātes kontrolei, kas ir, pedagogu pašnovērtējuma ziņojumi, izglītojamo pedagogu vērtēšana, pildot aptaujas anketas, un administrācijas pedagogu pārraudzīšana darbā. Līdz ar to var teikt, ka balstoties, uz pašnovērtējuma ziņojumiem, mācību iestādēm ir visi nepieciešamie resursi, lai nodrošinātu kvalitatīvu mācīšanas procesu.

8. pielikuma 8.3. tabulā tika veikta kontentanalīze pašnovērtējumu ziņojumu aprakstiem par mācīšanās kvalitātes kritēriju. Mācību iestāde “C” uzsvēra nepieciešamību pēc informētības, mācību iestāde “D” uzskata, ka mācīšanās kvalitāte ir atkarīga no informētības, prasmī izmantot IKT rīkus un nozīmi piešķir praktiskajām nodarbībām. Līdzīgi arī mācību iestāde “F” uzsver nepieciešamību pēc praktisko nodarbību nodrošināšanas, vēl tiek minēta kavējumu uzskaitē, analīze, un tiek minēta pielietotās dažādās mācību metodes. Savukārt, mācību iestāde “G” uzskatā, ka mācīšanās kvalitāti vislabāk nodrošina direktora sekošanai līdzī apmeklējumam. Kritērijam “mācīšanās kvalitāte” tika izstrādātas vairākas kategorijas, un tās ir: “informētība”, praktiskās nodarbības”, “apmeklējums” un “mācību metodes”. Darba autore secina, ka, lai nodrošinātu kvalitatīvu mācīšanās procesu, ir nepieciešami visi iepriekšminētie kritēriji, jo katrs no tiem veido pilnvērtīgu mācīšanās procesu, kur var novērtēt mācīšanās kvalitāti. Pozitīvi vērtējams tas, ka visas minētās kategoriju rezultātus mācību procesa beigās, ir iespējams “izmērīt”, līdz ar to var skaidri definēt potenciālās pilnveides iespējās un darbības mācīšanās kvalitātes uzlabošanai.

8. pielikuma 8.4. tabula atspoguļo profesionālo pilnveides izglītības programmu pašnovērtējuma ziņojumu atklāstu par atbalstu personības veidošanā. Kā jau pētījuma teorijā

paustajās atziņās ir definēts, viena no svarīgām trenera kompetencēm ir personības kompetence un ir svarīgi, lai mācību procesa laikā tas tiktu nodrošināts. Jāatzīmē, ka, gan mācību iestādei “C”, gan mācību iestādei “D” nav izstrādātas vadlīnijas, kā attīstīt un atbalstīt izglītojamo personības veidošanā. Mācību iestāde “F” ir minējusi, ka tā nodrošina kursu – sporta psiholoģija, bet darba autorei nav skaidrs, vai šis kurss ir attiecināms tieši uz trenera personības attīstību vai arī uz trenera pienākumiem zināt un prast sastrādāties ar dažāda rakstura/temperamenta cilvēkiem. Līdz ar to, darba autore nav informācijas, vai šī sporta psiholoģijas kursa minēšana pašnovērtējuma ziņojumā ir uzskatāma par tiešu lekciju veidošanu ar mērķi atbalstīt personības veidošanu. Pozitīvi vērtējama mācību iestādes “G” minētais par atbalstu personas veidošanā, kur minēti ļoti konkrētas un nepieciešamas metodes, lai veicinātu atbalstīšanas veidošanu izglītojamiem, un minētās darbības ir: “lekcijas par psiholoģisku noturību”, komunikācijas prasmes, saskarsmē ar kolēģiem, sportistiem, viņu vecākiem”. Darba autore akcentē, ka vienīgā mācību iestāde, kura nodarbojas (vai arī vismaz ir dokumentāri aprakstījusi) ar saskarsmes prasmju pilnveidošanu ne tikai – treneris – audzēkņi, bet arī treneris – audzēkņi – vecāki. Darba autore uzskata, ka ir ļoti pozitīvi vērtējama šī darbība, jo, balstoties uz teoriju, treneriem ir jābūt ar labām komunikācijas prasmēm, jo bieži vien trenera vārdi tiek ņemti vērā ne tikai tiešajam klausītājam, bet arī apkārtējiem iesaistītajiem cilvēkiem.

Kā pēdējais kritērijs, kurš tiek analizēts profesionālo pilnveides izglītības programmu pašnovērtējuma ziņojumos, ir kritērijs ”turpmākā attīstība” (8.pielikuma 8.5. tabula). Kā galvenās kategorijas tika akcentētas “izglītības satura aktualizēšana”, “materiāltehniskais nodrošinājums” un “sadarbība”. Pēc darba autores domām, izglītības satura aktualizēšana un materiāltehniskais nodrošinājums vienmēr būs viena no prioritārajām darbībām, neskatoties uz jau esošu attīstību, jo mainās mācību metodes, mainās mācību materiāli un mainās trenerim nepieciešamās kompetences. Kā arī nepārtraukti attīstās jauni IKT rīki, kuri ir jāizvērtē lietošanai mācību iestādē, lai rīki dotu iespēju uzlabot mācīšanās kvalitāti un mācīšanās saturu. Kā arī darba autore uzsver, ka sadarbības prasmes vienmēr būs viena no prioritātēm trenera profesijas apgūšanai, jo bez sadarbības nevar pastāvēt kvalitatīvi treniņi, ar savstarpēju sapratni un cieņu. Kā arī darba autore uzskata, ka sadarbība mūsdienās ir kļuvusi par sarežģītāku procesu, jo, ņemot vērā to, ka arvien biežāk komunikācijas vietā tiek izmantoti IKT rīki, sadarbības prasmes kļūst grūtāk apgūstamas.

Analizējot profesionālās pilnveides izglītības programmas pašnovērtējuma ziņojumus, darba autore secina, ka metodiskās kompetences nodrošināšana caur mācību saturu, iespējams, nenotiek, liekot domāt, ka, pabeidzot profesionālās pilnveides izglītības programmu, izglītojamajam nav izpratnes par to, kas ir metodiskā kompetence un kā to realizēt savā darbā caur mācību saturu. Mācību iestādēm ir visi nepieciešamie resursi, lai nodrošinātu kvalitatīvu mācīšanas procesu, savukārt, nav kontroles sistēmas par to, kā un vai jēgpilni tiek pielietoti pieejamie resursi. Kā arī mācību iestāžu izpratne par to, kā veicināt atbalstu personības veidošanā ir dažāds. Līdz ar to var teikt, ka nenotiek savstarpēja komunikācija starp mācību iestādēm, lai sadarbotos un izstrādātu vienotus kritērijus atbalsta treneru personības veidošanā un turpmākai attīstībai.

NOBEIGUMS

Lai sasniegtu maģistra darba mērķi un atbildētu uz pētījuma jautājumu, tika analizēta literatūra un informācijas avoti par sporta treneru izglītības organizāciju un saturu, tika analizēta zinātniskā literatūra par sporta trenera metodisko kompetenci, tika raksturota normatīvie regulējumi sporta treneru izglītībai un tālākizglītībai Latvijā, tika analizēta sporta treneru programmas saturs un organizācija, kā arī tika veikta sporta treneru metodiskās kompetences empīriskā izpēte profesionālās pilnveides izglītības programmā aptaujājot sporta trenerus, intervējot sporta treneru profesionālās pilnveides izglītības programmas vadītājus un analizējot sporta treneru profesionālās pilnveides izglītības programmas pašnovērtējuma ziņojumus.

Sakarā ar pētījuma ierobežojumiem, kas ir aprakstīti 3.1. metodoloģijas daļā pie pētījuma organizācijas, jāatzīmē, ka pētījuma rezultāti ir vispārināmi, kuri iespējams vairāk attiecas tikai uz pētījumā iesaistītajiem dalībniekiem. No iegūtās un analizētās informācijas, tika secināts:

- Normatīvo aktu regulējums profesionālo pilnveides izglītības programmām C kategorijas sporta trenera kvalifikācijas nodrošināšanai nav vienots, aktualizēts un pilnveidots atbilstīgi mūsdienu prasībām trenera amata pildīšanai.
- Profesionālās pilnveides izglītības programmas mācību ilgums nav pietiekams, lai nodrošinātu treneriem nepieciešamo prasmju, attieksmju, metodiskās kompetences attīstīšanu, savukārt, labi tiek nodrošināta zināšanu attīstīšana.
- Mācību metodes profesionālās pilnveides izglītības programmās ir dažādas, taču proporcionāli tās ir sadalītas tā, lai attīstītu zināšanas, kur mazāk tiek sekmēta prasmju un attieksmju veidošanās, līdz ar to, - arī metodiskās kompetences attīstība.
- Metodiskās kompetences nodrošināšana profesionālās pilnveides izglītības programmā tiek veikta-, tikai nodrošinot informācijas apmaiņu, kas ir saistīti ar pārbaudes darbu rezultātiem un to izvērtējumu, , kā arī, novērtējot pasniedzēju darbu pēc kursa apgūšanas, veicot anketēšanu.
- Profesionālās pilnveides izglītības programmas ir labi nodrošinātas ar dažādiem mācību līdzekļiem, metodiskās kompetences attīstībai, taču,- nav vienotas pārbaudes sistēmas, lai pārbaudītu sporta treneru metodiskās kompetences attīstību, pielietojot dažādus mācību līdzekļus.

- Mācību saturā profesionālās pilnveides izglītības programmā galvenais uzsvars ir uz zināšanu un prasmju attīstību trenera profesionālās un saskarsmes kompetenču attīstībai, taču mācību saturā nav iekļauta nepieciešamā mācību nodrošināšana personības un trenera kā līdera kompetences attīstībai. Lai gan profesionālās pilnveides izglītības programmas vadība uzskata, ka tiek nodrošināta arī personības kompetence, taču, mācību saturā nav tādu mācību priekšmetu, kas uzskatāmi attēlotu trenera personības kompetences attīstību.
- Tikai vienā no četrām profesionālo pilnveides izglītības programmu pašnovērtējuma ziņojumiem, tika aprakstīta darbība – atbalsts personības veidošanā.
- Profesionālo pilnveides izglītības programmu vadītājiem ir dažādas izpratnes par to, kas ir sporta trenerim nepieciešamā metodiskā kompetence, līdz ar to, - sporta treneru metodiskās kompetences izpratne sporta treneriem var atšķirties, atkarībā no tā, kuru mācību iestādi sporta treneris ir pabeidzis.
- Latvijā nepastāv sporta treneru kvalitātes kontroles pārbaudes sistēmas sporta metodiskās kompetences pielietošanai praksē, līdz ar to, audzēkņiem/klientiem nav garantija, ka, uzsākot treniņa procesu, sporta treneris pratīs pielietot metodisko kompetenci, lai nodrošinātu audzēkņa/klienta drošību, veicinātu veselību un samazinātu traumu gūšanas risku treniņu procesā.

Ņemot vērā maģistra darbā iegūto informāciju un darba rezultātus, tika izveidoti ieteikumi profesionālās pilnveides programmu veidotājiem,- sporta treneru metodiskās kompetences attīstībai profesionālās pilnveides izglītības programmās:

- Aktualizēt sporta treneru profesijas standartu, ievērojot jaunākās aktualitātes un mūsdienu tendences par nepieciešamajām zināšanām, prasmēm un attieksmēm sporta trenera kvalitatīvas darbības nodrošināšanai;
- Pārskatīt un pilnveidot normatīvo aktu regulējumu profesionālās pilnveides izglītības programmu nodrošināšanai mācību ilguma, mācību satura pilnveides iespēju pilnveidei, veicinot metodiskās kompetences attīstību profesionālās pilnveides izglītības programmās;
- Veicināt absolventu iesaisti atgriezeniskās saites nodrošināšanai par mācību laikā pielietotajām mācību metodēm un to noderīgumu, patstāvīgi uzsākot darba gaitas, veicināt datu analīzi par mācību metožu nodrošināšanu un absolventu atgriezenisko saiti, metodiskās kompetences uzlabošanai ar mācību metožu pilnveidi.

- Attīstīt vadlīnijas un vadlīniju sasniedzamo rezultātu pārbaudi mācību līdzekļu pielietošanā, metodiskās kompetences attīstības veicināšanai mācību procesā laikā;
- Veicināt sadarbības iespējas profesionālo pilnveides izglītības programmu vadītājiem un dibinātājiem Latvijā, kopīgi aktualizējot mācību kvalitātes ietekmējošus faktorus un labās prakses piemērus, veidojot diskusijas un vienojoties par kopīgām mācību kvalitātes nodrošināšanas problēmām, vēršoties pie attiecīgajām institūcijām, lai pilnveidotu un nepārtraukti uzlabotu profesionālās pilnveides izglītības programmu, aktualizētu to atbilstoši jaunākajām tendencēm un normatīvajiem dokumentiem, lai nodrošinātu kvalitatīvu sporta treneru darba uzsākšanu, pēc C treneru kategorijas iegūšanas.

Maģistra darba izpildes laikā tika izpildīti izvirzītie uzdevumi. Tika sasniegts maģistra darba mērķis – izpētīt sporta treneru metodiskās kompetences pilnveides iespējas profesionālās pilnveides izglītības programmā, iegūstot C trenera kategoriju. Darbā tika atbildēts uz pētījuma jautājumu: “ Kā tiek nodrošināta metodiskās kompetences attīstīšana sporta treneru C kategorijas profesionālās pilnveides programmā?”

Profesionālās pilnveides izglītības programmu izpētē var veikt daudzus oriģinālus pētījumus, jo šī izglītības joma ir maz pētīta. Veikto pētījumu ir iespējams paplašināt, palielinot respondentu skaitu, kā arī, salīdzinot sporta trenerim nepieciešamās metodiskās kompetences, atkarībā no tā, vai sporta treneris strādā interešu izglītībā, profesionālās ievirzes izglītībā, individuāli vai komandā.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

1. Ābele, A. (2018). *Sporta psiholoģija: teorija un prakse*. Raka.
2. Beļickis, I., Blinkena, A., Blūma, D., Koķe, T. un Skujiņa, V. (2000). *Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca*. Zvaigzne ABC.
3. Chiu, L. K., Mahat., N. I., Marzuki, N. A. & Hua, K. P. (2014). *Student-Athletes' Evaluation of Coaches' Coaching Competences and Their Sport Achievement Motivation*. Canadian Center of Science and Education. Pieejams: <http://www.ccsenet.org/journal/index.php/res/article/view/34453> (Skatīts 15.04.2021)
4. Čujko, A., Jeričević, M., Lara – Bercial, S. McGeehin, M. & Ulp, K. (2020). *Prasmju un cilvēkresursu attīstības sportā ekspertu grupa. (Vadlīnijas par minimālajām prasmju un kompetences prasībām treneriem)*. Eiropas komisija.
5. Dohelsten, J., Ronnerman, K. & Lindgren, E. C. (2021). *Swedish elite athletics coaches' professional development in practices of organized coaches' meetings*. Routledge:Taylor & Francis Group. Pieejams: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/20004508.2021.1876299?needAccess=true> Skatīts: 30.04.2021
6. Duvētos, R., Gērts, Dž., Vēbersfelda, F. un Klakvina, K. (2012). *Pieaugušo izglītības treneru pedagoģiskās kompetences novērtējuma un validācijas rokasgrāmata*. Latvijas Universitāte.
7. Eiropas Parlamenta 2017. gada 2. februāra rezolūcija par integrētu pieeju politikai sporta jomā. Integrēta pieeja politikai sporta jomā – laba pārvaldība, pieejamība un integritāte (2017). OJ C252, 18.07.2018., 2-13. lpp. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52017IP0012#ntr6-C_2018252LV.01000201-E0006 (Skatīts 06.04.2021)
8. Erpenbeck, J. & Scharnhorst A., (2005). *Metakompetenzen und Kompetenzentwicklung. Schriften zur beruflichen Weiterbildung (Development of competence and metacompetence. Steps for professional development)*. Heft 95/Teil I., Berlin, 197., 198. 199. p. (In German) Pieejams: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/105493/1/515556971.pdf> (Skatīts 05.04.2021)
9. Fadels, Č., Bialika M. un Trilings, B. (n.d). *Četru dimensiju izglītība. (6. nodaļa, meta-mācīšanās dimensija)*. Center for Curriculum Redesign.
10. Fernāte, A. (2002). *Sporta treniņu teorijas pamati 2. daļa*. LSPA.

11. Fernāte, A. Un Jansone, R. (2020). *Sporta pedagoģija*. (Nacionālā enciklopēdija.) Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/26206-sporta-pedago%C4%A3ija> (Skatīts 07.03.2021)
12. Hagglund, M., Walden, M. & Ekstrand, J. (2007). *Lower Reinjury Rate with a Coach – Controlled Rehabilitation Program in Amateur Male Soccer: A Randomized Controlled Trial*. Sage Journals. Pieejams: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0363546507300063> (Skatīts 21.03.2021)
13. *Ievads pedagoģijā un ieskats kompetenču izglītībā*. (n.d.) Pieejams: <https://pedagogs.lv/2018/02/12/ievads-pedagogija-un-ieskats-kompetencu-izglitiba/> (Skatīts 28.03.2021)
14. Izglītības kvalitātes valsts dienests. (2014). *Profesionālās izglītības iestāžu darbības un profesionālās izglītības programmu īstenošanas kvalitātes novērtēšanas rezultāti ar ekspertu komisiju 2012.-2013.gadā*. Pieejams: https://ikvd.gov.lv/wp-content/uploads/2018/03/Zinojums_akreditacija_prof_ar_ek_2014.pdf (Skatīts 27.03.2021)
15. Izglītības kvalitātes valsts dienests. (2017). *Iekšējie noteikumi*. (Valsts augstskolu, vidējās izglītības iestāžu, valsts un pašvaldību izglītības iestāžu vadītāju profesionālās darbības novērtēšanas metodika). Pieejams: https://ikvd.gov.lv/wp-content/uploads/2018/03/Iek%C5%A1%C4%93jie_noteikumi_izgl%C4%ABt%C4%ABbas_iest%C4%81%C5%BEu_vad%C4%ABt%C4%81ju_v%C4%93rt%C4%93%C5%A1anas_metodika_c.pdf (Skatīts 24.01.2021)
16. Izglītības un zinātnes ministrija, 2019. *Noteikumi par sporta speciālistu sertifikācijas kārtību un sporta speciālistam noteiktajām prasībām*. Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/noteikumi-par-sporta-specialistu-sertifikācijas-kartibu-un-sporta-specialistam-noteiktajam-prasibam> (Skatīts 21.01.2021)
17. Izglītības un zinātnes ministrija, 2021. *Sporta politikas pamatnostādnes 2021. - 2027. gadam*. Ministru kabineta rīkojums. Rīga.
18. Jakovļeva, M. (2012). *Tālākizglītības aspekti sporta speciālistu kompetences pilnveidē*. Scientific Journal of Riga Technical University.
19. Jakovļeva, M. (2013). *Treneru profesionālās didaktiskās kompetences pilnveide tālākizglītībā*. [Promocijas darbs, Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija] . Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija.

https://www.lspa.lv/files/students/Promotion/Monta_JAKOVLEVA_promocijas_darbs.pdf

(Skatīts: 27.04.2021)

20. Kao, F. S., Hsieh, M. H. & Lee, P. H. (2017). *Coaching competency and trust in coach in sport teams*. International Journal of Sports Science & Coaching. Pieejams: https://www.researchgate.net/publication/317404615_Coaching_competency_and_trust_in_coach_in_sport_teams (Skatīts 15.04.2021)

21. Kazāke, D. un Šteinberga, A. (2018). *Skolotāju kompetences struktūra un saturs*. Pieejams: <http://journals.ru.lv/index.php/SIE/article/view/3173/3038> (Skatīts 28.03.2021)

22. Kerr, Z. Y., Yeargin, S., Valovich McLeod, T. C., Nittoli, V. C., Mensch, J., Dodge, T., Hayden, R. & Dompier, T. P. (2015). *Comprehensive Coach Education and Practise Contact Restriction Guidelines Result in Lower Injury Rates in Youth American Football*. The Orthopaedic Journal of Sports Medicine. Pieejams: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2325967115594578> (Skatīts 21.03.2021)

23. Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai. Attīstīt Eiropas dimensiju sportā. (2011). COM 12, 18.01.2011. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex:52011DC0012> (Skatīts 06.04.2021)

24. Kristapsons, S. (2008). *Zinātniskā pētniecība studiju procesā*. Biznesa augstskola Turība.

25. Kristapsons, S. (2020). *Statistiskās analīzes metodes pētījumā*. Biznesa augstskola Turība.

26. Kuznecova, A. (2010). *Inovācijas augstskolu didaktikā: to loma izglītības un sporta darba speciālistu profesionālās kompetences veidošanā un attīstībā*. Scientific Journal of Riga Technical University.

27. Ķīsis, I. (2002). *Sporta teorija 1. daļa*. LSPA.

28. Latvijas futbola federācija (n.d.) *C-LFF LICENCE* Pieejams: <https://lff.lv/izglitiba/treneriem/treneru-licencesana/c-lff-licence/> (Skatīts: 21.03.2021)

29. Langer, H. & Keller, J. (2019). *Coach Training: Context, Competencies, Methodology and Practice. (Professional Coaching: Principles and Practice)*. Edited by: English, S., Sabatine, J., M., Brownell, Ph. Springer Publishing Company.

30. Lara-Berical, S., North, J., Petrovic, L., Oltmanns, K., Minkhorst, J., Hamalainen, K. & Livingstone, K. (2016). *Enhancing Coaches' Learning, Mobility and Employability in the European Union (Qualification Frameworks and Employment and Mobility Tools in the European Union Implications for Sport Coaching and the European Sport Coaching*

- Framework). European Commision. Pieejams: https://www.coachlearn.eu/_assets/files/coachlearn-qualification-frameworks-in-europe-web.pdf (Skatīts 11.04.2021)
31. Latvijas Sporta federācijas padome. (n.d.) *Sertifikācijas kārtība*. Pieejams: <https://lsfp.lv/sertifikacija/sertifikācijas-kartiba> (Skatīts 20.01.2021)
32. Latvijas Sporta federācijas padome. (n.d.) *Sporta speciālisti*. Pieejams: https://lsfp.lv/sporta_registrs/sertificetie_sporta_specialisti (Skatīts 27.03.2021)
33. Latviešu literārās valodas vārdnīca. (2011). *Kompetence*. Rīga: Zinātne. Pieejams: <https://tezaurs.lv/#/sv/kompetence> (Skatīts 23.01.2021)
34. Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija, 2012. *Pirmā līmeņa profesionālā augstākās izglītības programma "Izglītības un sporta darba speciālists" (kods 41813)*. Pieejams: https://www.lspa.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=867&Itemid=375 (Skatīts 20.01.2021)
35. Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija. (2013). *LSPA profesionālās pilnveides un mūžizglītības centra nolikums*. Pieejams: https://www.lspa.lv/files/documents/2013/Profesionalas_pilnveides_centrs_2013.pdf Skatīts: 30.04.2021
36. Leeder, T. M. & Sawiuk, R. (2020). *Reviewing the sports coach mentoring literature: a look back to take a step forward*, *Sports Coaching Review*. Taylor and Francis. Pieejams: https://www.researchgate.net/publication/343528905_Reviewing_the_sports_coach_mentoring_literature_a_look_back_to_take_a_step_forward Skatīts: 30.04.2021
37. LTV "Rīta Panorāma", Latvijas Radio. (15.03.2018). *Sporta nozari satrauc plānotās izmaiņas treneru sertifikācijas sistēmā*. Radio raidījums. Latvijas Sabiedrisko mediju ziņu portāls. <https://www.lsm.lv/raksts/sports/sporta-politika/sporta-nozari-satrauc-planotas-izmainas-treneru-sertifikācijas-sistema.a271435/> (Skatīts 21.01.2021)
38. Maslo, I. (2006). *No zināšanām uz kompetentu darbību. (2. daļa – Plaša kompetences izpratnē teorijā un praksē)*. Latvijas Universitāte.
39. Mārtinsons, K., Pipere, A. un Kamerāde, D. (2016). *Pētniecība: teorija un prakse*. Raka.
40. Ministru kabinets. (2010). *Ministru kabineta noteikumi Nr.77. Noteikumi par sporta speciālistu sertifikācijas kārtību un sporta speciālistam noteiktajām prasībām*. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/204329-noteikumi-par-sporta-specialistu-sertifikācijas-kartibu-un-sporta-specialistam-noteiktajam-prasibam> (Skatīts 20.01.2021)

41. Ministru kabinets. (2014). *Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu.* (Noteikumi Nr.512, 5.2., 7., 21. punkts). Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/268761-noteikumi-par-otra-limena-profesionalas-augstakas-izglitibas-valsts-standartu>
42. Ministru kabinets. (2014). *Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu.* (Noteikumi Nr.240, 3., 4., 15. punkts). Pieejams: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=266187>
43. Ministru kabinets. (2016). *Profesijas standarta, profesionālās kvalifikācijas prasību (ja profesijai neapstiprina profesijas standartu) un nozares kvalifikāciju struktūras izstrādes kārtība.* (Noteikumi Nr.633, 3. pielikuma 1.2. punkts). Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/285032-profesijas-standarta-profesionalas-kvalifikācijas-prasību-ja-profesijai-neapstiprina-profesijas-standartu-un-nozares-kvalifikac...> (Skatīts 24.01.2021)
44. Ministru kabinets. (2017). *Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju.* (Noteikumi Nr.322, 1. pielikums, 2. tabula). Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/291524-noteikumi-par-latvijas-izglitibas-klasifikaciju> (Skatīts 24.01.2021)
45. Mustafins, P. 2003. *Trenera rokasgrāmata. (Sporta medicīna: dažādu vecumu un dzimumsportistu psihofizioloģiskās īpatnības).* Latvijas Treneru tālākizglītības centrs.
46. Myers, N., D., Feltz, D., L. & Maier, K. S. 2006. Athletes' Evaluations of Their Head Coach's Coaching Competency. Pieejams: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/02701367.2006.10599337?needAccess=true> (Skatīts 15.04.2021)
47. Nacionālās izglītības iespēju datubāze. (n.d.) *Treneris.* Pieejams: http://www.niid.lv/niid_search?qy=treneris&ct=&tg=&page=2 (Skatīts 20.01.2021)
48. Nacionālās izglītības iespēju datu bāze. (2019). *Arhīvs – jaunās studiju programmas augstākās izglītības iestādēs 2019./2020. studiju gadā.* Pieejams: http://www.niid.lv/jaunas_program_2019 (Skatīts 20.01.2021)
49. Nash, C., Sproule., J., Horton, P., 2016. Continuing professional development for sports coaches: a road less traveled. Pieejams: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17430437.2017.1232414?scroll=top&needAccess=true> Skatīts: 30.04.2021
50. Namsone, D., Volkinšteine, J., Lāce, G. (2018). *Mācīšanās lietpratībai. (6. nodaļa - skolotājam nepieciešamās kompetences).* LU Akadēmiskais apgāds.

51. Pauliņa, I. (2017). *Profesionālās ievirzes sporta izglītības kvalitātes pilnveidi ietekmējošie faktori*. [Maģistra darbs, Latvijas Universitāte]. Dspace Home. <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/37452>
52. Pontaga, I., Ūdre, V. (2008). *Bērnu un pusaudžu trenera rokasgrāmata (Bērnu un pusaudžu fizisko spēju attīstīšanas bioloģiskais pamatojums)*. Latvijas Treneru tālākizglītības centrs. 54. lpp. Pieejams: https://www.treneruizglitiba.lv/files/dokumenti/2014/2008_LTTC_gramata.pdf (Skatīts 11.04.2021)
53. Pontaga, I. (2012). *Vecumposmu fizioloģija, 1. daļa. (Vecumposmu periodizācija)*. LSPA.
54. Root, H. J., Beltz, E. M. & DiStefano L. J. (2019). *Influence of a Pre-season Coaches' Education Workshop Strategy on Athlete Injury Risk Assessment*. The Orthopaedic Journal of Sports Medicine. Pieejams: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2325967119S00027> (Skatīts 20.03.2021)
55. Saeima. (1995). *Augstskolu likums*. (3. pants, 6. daļa). Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=37967> (Skatīts 23.01.2021)
56. Saeima. (1998). *Izglītības likums*. (8. pants, Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra). Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/50759-izglitibas-likums> (Skatīts 23.01.2021)
57. Saeima. (1999). *Profesionālās izglītības likums (Profesionālā pilnveide)*. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=20244> (Skatīts 23.01.2021)
58. Saeima. (2002). *Sporta likums. (Sporta speciālists)*. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/68294-sporta-likums> (Skatīts 07.03.2021)
59. Santos, S., Mesquita, I., Graca, A. & Rosado, A. (2010). *Coaches' Perceptions of Competence and Actknowledge of Training Needs Related to Professional Competences*. Journal of Sports Science and Medicine. Pieejams: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3737976/> (Skatīts 15.04.2021)
60. Sports Coach UK. (2020). *Minimum standarts for for active coaches – core guidance*. Pieejams: <https://www.ukcoaching.org/getattachment/e5788542-c23e-4e2d-9762-26c49e614810/attachment.aspx> (Skatīts 23.03.2021)
61. Strauch, G. U., Wasche, H. & Jekauc, D. (2019). *Coach Competences to Induce Positive Affective Reactions in Sport and Exercise—A Qualitative Study*. Sports (Basel). Pieejams: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6359371/> (Skatīts 11.04.2021)

62. Thelwell, R. (2018). *Professional Advances in Sports Coaching*. United Kingdom: Routledge.
63. Thompson, P. (2009). *Introduction to Coaching. The Official IAAF Guide to Coaching Athletics*. International Association of Athletics Federations. Pieejams: <https://athleticsfiji.com/wp-content/uploads/2017/07/iaaf-introduction-to-coaching.pdf> (Skatīts 01.05.2021)
64. Trudel, P., Culver, D. & Werthner, P. (2012). *Routledge Handbook of Sports Coaching (Looking at coach development from the coach – learner’s perspective)*. Routledge: London and New York. Edited by Potrac, P., Wade G., Denison, J.
65. Valsts izglītības attīstības aģentūra. (n.d). *Nacionālā izglītības iespēju datubāze (Izglītības sistēma Latvijā)*. Pieejams: <http://niid.lv/izlgsist> (Skatīts 27.03.2021)
66. Voldby, C. R. & Rasmus, K. D. (2019). *“I thought we were supposed to learn how to become better coaches”: developing coach education through action research*. Taylor and Francis. Pieejams: <https://datubazes.lanet.lv:3977/doi/full/10.1080/09650792.2019.1605920> (Skatīts 20.03.2021)
67. Webb, K., Leeder, T. M. (2020). *Dispositions and coaching theories: understanding the impact of coach education on novice coaches’ learning*. Taylor and Francis. Pieejams: <https://datubazes.lanet.lv:3977/doi/full/10.1080/13573322.2021.1887846> (Skatīts 23.03.2021)
68. Westera W. (2001). *Competenes in Education: A confusion og tongues*. Journal of Curriculum Studies. Taylor and Francis. Pieejams: https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00220270120625?casa_token=jM0jCtUqevUAAAAA:oM879A8Y8-VCTrfbCu45m43ppj8y0NBOREbj2FcEyhsx5BWz42Wg0BXjIaumFp9UZgwpCFOk9OOA (Skatīts 15.04.2021)
69. World Health Organization, 2018. *Promoting Physical Activity in The Health Sector*. Pieejams: https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0008/382337/fs-health-eng.pdf (Skatīts 05.04.2021)

PIELIKUMI

1. pielikums

Aptaujas anketa sporta treneriem izmēģinājuma pētījuma ietvaros

Labdien!

Esmu Dita Blumberga, Latvijas Universitātes 1. kursa studente maģistru studiju programmā "pedagoģija". Veicu pētījumu, lai pētītu izglītības programmas saturu treneru izglītībā. Šī anketa tiks analizēta, lai varētu secināt, vai ir nepieciešamas izglītības programmas satura pārmaiņas treneru izglītības programmās.

Aptauja aizņems neilgu laiku, dati ir anonīmi, tiks izmantoti datu apstrādei.-

Paldies par piedalīšanos!

1) Kāda ir Jūsu izglītība?

- a) C kategorijas treneris
- b) B kategorijas treneris
- c) A kategorijas treneris
- d) nav izglītība
- e) studēju, lai kļūtu par C kategorijas treneri
- f) studēju, lai kļūtu par B kategorijas treneri
- g) studēju, lai kļūtu par A kategorijas treneri

2) Kāda ir Jūsu darba pieredze trenera darbā?

- a) nav pieredze
- b) 0-1 gads
- c) 2-5 gadi
- d) 5-10 gadi
- e) 10 un vairāk gadi

3) Vai Jūs, pirms ieguvāt trenera izglītību, strādājāt par treneri?

- a) jā
- b) jā, kā students, 1. gadu pēc pirmā studiju kursa beigšanas, iesniedzot sava sporta veida federācijā iesniegumu
- c) nē
- d) strādāju par treneri, nav trenera izglītība un nestudēju
- e) cits variants _____

4) Vai studiju laikā Jums likās, ka dažu mācību priekšmetu iegūtās zināšanas nebūs nepieciešamas, strādājot trenera specialitātē? (Likerta skalas jautājums 1. punkts – pilnībā nepiekrītu, 5. punkti – pilnībā piekrītu)

- a) 1 – pilnībā nepiekrītu
- b) 2 – drīzāk nepiekrītu
- c) 3 - grūti novērtēt
- d) 4 – drīzāk piekrītu
- e) 5 – pilnībā piekrītu

5) B kategorijas praktiskie mācību priekšmeti ir: vingrošanas, akrobātikas, aerobikas, vieglatlētikas, handbola, volejbola un basketbola pamati un didaktika. Vai Jūs pielietojat uzskaitīto mācību priekšmetu iegūtās zināšanas savā trenera darbā?

(Likerta skalas jautājums 1. punkts – pilnībā nepiekrītu, 5. punkti – pilnībā piekrītu)

- a) 1 – pilnībā nepiekrītu
- b) 2 – drīzāk nepiekrītu
- c) 3 - grūti novērtēt
- d) 4 – drīzāk piekrītu
- e) 5 – pilnībā piekrītu

6. Vai Jūs uzskatāt, ka studējot anatomiju, fizioloģiju, vecumposmu fizioloģiju, sporta fizioloģiju, Jums tika sniegtas pietiekami daudz zināšanas, kas jāzina trenerim?

(Likerta skalas jautājums 1. punkts – pilnībā nepiekrītu, 5. punkti – pilnībā piekrītu)

- a) 1 – pilnībā nepiekrītu
- b) 2 – drīzāk nepiekrītu
- c) 3 - grūti novērtēt
- d) 4 – drīzāk piekrītu
- e) 5 – pilnībā piekrītu

7. Vai Jūs piekrītat apgalvojumam, ka studiju laikā apgūtie priekšmeti vairāk noderēja “populārajiem” sporta veidiem (piem., basketbols, futbols, hokejs), un mazāk zināšanu tika iegūts “nepopulārā” sporta veida pārstāvjiem (piem. mākslas vingrošana, šortreks)?

(Likerta skalas jautājums 1. punkts – pilnībā nepiekrītu, 5. punkti – pilnībā piekrītu)

- a) 1 – pilnībā nepiekrītu
- b) 2 – drīzāk nepiekrītu
- c) 3 - grūti novērtēt
- d) 4 – drīzāk piekrītu
- e) 5 – pilnībā piekrītu

8. Vai Jūs piekrītat apgalvojumam, ka C treneru kategoriju iegūtā izglītība ir pietiekama, lai varētu strādāt par treneri?

(Likerta skalas jautājums 1. punkts – pilnībā nepiekrītu, 5. punkti – pilnībā piekrītu)

- a) 1 – pilnībā nepiekrītu
- b) 2 – drīzāk nepiekrītu
- c) 3 - grūti novērtēt
- d) 4 – drīzāk piekrītu
- e) 5 – pilnībā piekrītu

9. Vai Jūs piekrītat apgalvojumam, ka B treneru kategoriju iegūtā izglītība ir pietiekama, lai varētu strādāt par treneri?

(Likerta skalas jautājums 1. punkts – pilnībā nepiekrītu, 5. punkti – pilnībā piekrītu)

- a) 1 – pilnībā nepiekrītu
- b) 2 – drīzāk nepiekrītu
- c) 3 - grūti novērtēt
- d) 4 – drīzāk piekrītu
- e) 5 – pilnībā piekrītu

10. Vai Jūs uzskatāt, ka vajadzētu mainīt C, B vai A kategorijas treneru programmas saturu, lai uzlabotu izglītības kvalitāti?

(Likerta skalas jautājums 1. punkts – pilnībā nepiekrītu, 5. punkti – pilnībā piekrītu)

- a) 1 – pilnībā nepiekrītu
- b) 2 – drīzāk nepiekrītu
- c) 3 - grūti novērtēt
- d) 4 – drīzāk piekrītu
- e) 5 – pilnībā piekrītu

11. (Atbild tikai tie cilvēki, kuri uz iepriekšējo jautājumu atbildēja apstiprinoši). Kuru treneru programmas saturu, Jūsaprāt, vajadzētu mainīt?

- a) C kategorijas treneru programmas saturu
- b) B kategorijas treneru programmu saturu
- c) A kategorijas treneru programmas saturu

12. Jūsaprāt, cik kontaktstundas (lekcijas (viena lekcija 1h 30min)) vajadzētu nodrošināt, lai pilnībā apgūtu mācību priekšmeta vielas saturu?

- a) līdz 5
- b) 5-9
- c) 10-14
- d) 15-19
- e) 19 un vairāk
- f) cits variants

13. Vai esat apmierināti ar izglītības kvalitāti treneru kvalifikācijas saņemšanai?

(Likerta skalas jautājums 1. punkts – pilnībā nepiekrītu, 5. punkti – pilnībā piekrītu)

- a) 1 – pilnībā nepiekrītu
- b) 2 – drīzāk nepiekrītu
- c) 3 - grūti novērtēt
- d) 4 – drīzāk piekrītu
- e) 5 – pilnībā piekrītu

14. Kādus tematus Jūs ieteiktu iekļaut treneru sagatavošanas programmās?

Garās atbildes teksts _____

15. Ko Jūs ieteiktu mainīt izglītības kvalitātes paaugstināšanai?

- a) mani viss apmierina
- b) veidot interesantākas lekcijas
- c) mainīt/uzlabot programmas saturu
- d) dažu lektoru maiņa
- e) Cits _____

Anketa praktizējošiem treneriem ar C kategorijas treneru izglītību

Labdien! Esmu Dita Blumberga Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes, Pedagoģijas zinātņu 2. kursa studente. Maģistra darba ietvaros veicu pētījumu "Sporta treneru metodiskās kompetences izpēte profesionālās pilnveides izglītības programmā" un būtu ļoti pateicīga, ja Jums būtu iespēja elektroniski atbildēt uz manis uzdotajiem jautājumiem, saistībā ar C kategorijas sporta treneru izglītību Latvijā. Aptaujas rezultāti tiks izmantoti tikai maģistra darba ietvaros un tiek nodrošināta anonimitāte. Aptauja paredzēta treneriem, kuriem ir iegūta vismaz C treneru kategorija un kuri strādā vai ir strādājuši par treneriem, pabeidzot C treneru kategoriju. Liels paldies par atvēlēto laiku!

1. Jūsu vecums:

- a) līdz 19
- b) 20-25
- c) 26+

2. Jūsu dzimums:

- a) Sieviete
- b) Vīrietis

3. Jūsu izglītība:

Īsās atbildes teksts _____

4. Trenera C kategorija iegūta _____ gadā.

Īsās atbildes teksts _____

5. Strādāju par treneri _____ gadus.

Īsās atbildes teksts _____

6. C kategorijas trenera izglītību ieguvu _____ izglītības iestādē.

Garās atbildes teksts _____

7. Ikdienā trenēju šādu vecumposmu:

Garās atbildes teksts _____

8. Ikdienā trenēju sportistus, kas klasificējas, kā:

- a) Augstu sasniegumu sports
- b) Sacensību sports
- c) Veselības sports
- d) Sports visiem
- e) Cits _____

9. C kategorijas treneru mācību laikā vislabāk man patika iepazīties ar līdzīgi domājošiem cilvēkiem: (Likerta skalas jautājums, kur: 5- noteikti piekrītu, 4- drīzāk piekrītu, 3- grūti teikt, 2- drīzāk nepiekrītu, 1 - galīgi nepiekrītu)

- a) 1 – galīgi nepiekrītu

- b) 2 – drīzāk nepiekrītu
- c) 3 – grūti teikt
- d) 4 – drīzāk piekrītu
- e) 5 – noteikti piekrītu

10. C kategorijas treneru mācību laikā man patika mācību procesā iegūtās zināšanas, prasmes un attieksmes: (Likerta skalas jautājums, kur: 5- noteikti piekrītu, 4-drīzāk piekrītu, 3- grūti teikt, 2- drīzāk nepiekrītu, 1 - galīgi nepiekrītu)

- a) 1 – galīgi nepiekrītu
- b) 2 – drīzāk nepiekrītu
- c) 3 – grūti teikt
- d) 4 – drīzāk piekrītu
- e) 5 – noteikti piekrītu

11. C kategorijas treneru mācību laikā iegūtās zināšanas man noder praktiski: (Likerta skalas jautājums, kur: 5- noteikti piekrītu, 4-drīzāk piekrītu, 3- grūti teikt, 2- drīzāk nepiekrītu, 1 - galīgi nepiekrītu)

- a) 1 – galīgi nepiekrītu
- b) 2 – drīzāk nepiekrītu
- c) 3 – grūti teikt
- d) 4 – drīzāk piekrītu
- e) 5 – noteikti piekrītu

12. C kategorijas treneru mācību laikā iegūtās prasmes man noder praktiski: (Likerta skalas jautājums, kur: 5- noteikti piekrītu, 4-drīzāk piekrītu, 3- grūti teikt, 2- drīzāk nepiekrītu, 1 - galīgi nepiekrītu)

- a) 1 – galīgi nepiekrītu
- b) 2 – drīzāk nepiekrītu
- c) 3 – grūti teikt
- d) 4 – drīzāk piekrītu
- e) 5 – noteikti piekrītu

13. C kategoriju mācību laikā iegūtās attieksmes man noder praktiski: (Likerta skalas jautājums, kur: 5- noteikti piekrītu, 4-drīzāk piekrītu, 3- grūti teikt, 2- drīzāk nepiekrītu, 1 - galīgi nepiekrītu)

- a) 1 – galīgi nepiekrītu
- b) 2 – drīzāk nepiekrītu
- c) 3 – grūti teikt
- d) 4 – drīzāk piekrītu
- e) 5 – noteikti piekrītu

14. C kategoriju mācību laikā iegūtā metodiskā kompetence man noder praktiski: (Likerta skalas jautājums, kur: 5- noteikti piekrītu, 4-drīzāk piekrītu, 3- grūti teikt, 2- drīzāk nepiekrītu, 1 - galīgi nepiekrītu)

- a) 1 – galīgi nepiekrītu
- b) 2 – drīzāk nepiekrītu
- c) 3 – grūti teikt
- d) 4 – drīzāk piekrītu

e) 5 – noteikti piekrītu

15. Kādas mācību metodes tika izmantotas mācību laikā, treneru C kategorijas iegūšanai? (lekcijas, semināri, praktiskie darbi, utt.)

Garās atbildes teksts _____

16. Kādas mācību metodes Jūs vēlētos, lai tiek izmantotas mācību laikā, treneru C kategorijas iegūšanai? (lekcijas, semināri, praktiskie darbi, utt.)

Garās atbildes teksts _____

17. Mācību apjoms C kategoriju apmācību laikā bija pietiekams, lai pēc C treneru kategorijas iegūšanas, es strādātu par treneri: (Likerta skalas jautājums, kur: 5- noteikti piekrītu, 4- drīzāk piekrītu, 3- grūti teikt, 2- drīzāk nepiekrītu, 1 - galīgi nepiekrītu)

a) 1 – galīgi nepiekrītu

b) 2 – drīzāk nepiekrītu

c) 3 – grūti teikt

d) 4 – drīzāk piekrītu

e) 5 – noteikti piekrītu

18. Mācoties C kategorijas treneru programmā, man tika dota atgriezeniskā saite par kļūdām/ieteikumiem kontroldarbos/praktiskajos darbos. (Likerta skalas jautājums, kur: 5- noteikti piekrītu, 4- drīzāk piekrītu, 3- grūti teikt, 2- drīzāk nepiekrītu, 1 - galīgi nepiekrītu)

a) 1 – galīgi nepiekrītu

b) 2 – drīzāk nepiekrītu

c) 3 – grūti teikt

d) 4 – drīzāk piekrītu

e) 5 – noteikti piekrītu

19. Strādājot par treneri pēc C kategorijas iegūšanas, man nebija nepieciešami papildus mācību materiāli. (Likerta skalas jautājums, kur: 5- noteikti piekrītu, 4- drīzāk piekrītu, 3- grūti teikt, 2- drīzāk nepiekrītu, 1 - galīgi nepiekrītu)

a) 1 – galīgi nepiekrītu

b) 2 – drīzāk nepiekrītu

c) 3 – grūti teikt

d) 4 – drīzāk piekrītu

e) 5 – noteikti piekrītu

20. Uzskatu, ka būtu nepieciešami uzlabojumi C kategorijas izglītības programmā, jo, uzsākot patstāvīgu treniņu vadīšanu, sapratu, ka neesmu pietiekami gatavs, lai vadītu treniņu procesu. (Likerta skalas jautājums, kur: 5- noteikti piekrītu, 4- drīzāk piekrītu, 3- grūti teikt, 2- drīzāk nepiekrītu, 1 - galīgi nepiekrītu)

a) 1 – galīgi nepiekrītu

b) 2 – drīzāk nepiekrītu

c) 3 – grūti teikt

d) 4 – drīzāk piekrītu

e) 5 – noteikti piekrītu

21. Mācības C kategorijas treneru programmā man nodrošināja pietiekamas un vērtīgas zināšanas, prasmes un attieksmes, lai veiksmīgi vadītu savu vecumposma sportistus. (Likerta skalas jautājums, kur: 5- noteikti piekrītu, 4- drīzāk piekrītu, 3- grūti teikt, 2- drīzāk nepiekrītu, 1 - galīgi nepiekrītu)

- a) 1 – galīgi nepiekrītu
- b) 2 – drīzāk nepiekrītu
- c) 3 – grūti teikt
- d) 4 – drīzāk piekrītu
- e) 5 – noteikti piekrītu

22. Mācības C kategorijas treneru programmā man nodrošināja pietiekamas un vērtīgas zināšanas, prasmes un attieksmes, lai veiksmīgi vadītu treniņu procesu, atbilstoši treniņa mērķim. (Likerta skalas jautājums, kur: 5- noteikti piekrītu, 4- drīzāk piekrītu, 3- grūti teikt, 2- drīzāk nepiekrītu, 1 - galīgi nepiekrītu)

- a) 1 – galīgi nepiekrītu
- b) 2 – drīzāk nepiekrītu
- c) 3 – grūti teikt
- d) 4 – drīzāk piekrītu
- e) 5 – noteikti piekrītu

23. Pirmās grūtības, ar ko es saskāros, uzsākot trenera darbu pēc izglītības (C treneru kategorijas) iegūšanas:

Garās atbildes teksts _____

24. Es vadu tās sporta nodarbības, kurās pats/i esmu kādreiz trenējies/jusies!

- a) Jā
- b) Nē

25. Kādu sporta veidu vadāt/esat trenējies?

Garās atbildes teksts _____

26. Es protu motivēt savus audzēkņus/klientus!

- a) Jā
- b) Nē

27. Kā Jūs motivējat savus audzēkņus/klientus?

Garās atbildes teksts _____

28. Esmu paraugs saviem audzēkņiem/klientiem!

- a) Jā
- b) Nē
- c) Nevaru novērtēt
- d) Cits _____

29. Kā Jūs veicināt savu kā līdera/parauga tēla veidošanu? Ar kādām metodēm?

Garās atbildes teksts _____

30. Strādājot par treneri, esmu secinājis, ka C kategorijas izglītības programmā vajadzētu papildus nodrošināt šādus kursus _____(uzskaitīt zemāk), lai, iegūstot C kategoriju, treneris patstāvīgi varētu vadīt treniņu procesu:
Garās atbildes teksts _____

Sporta treneru anketas 30. jautājuma atbildes uz jautājumu:

“Strādājot par treneri, esmu secinājis, ka C kategorijas izglītības programmā vajadzētu papildus nodrošināt šādus kursus _____ (uzskaitīt zemāk), lai, iegūstot C kategoriju, treneris patstāvīgi varētu vadīt treniņu procesu” (autores konstrukcija)

Profesionālā kompetence	Personības kompetence	Trenera kā līdera kompetence	Saskarsmes kompetence	Cits
<ul style="list-style-type: none"> - sporta psiholoģija, treniņu metodika, fizioloģija, pedagoģija (pietuvinātu sportam); - vairāk praktiskās nodarbības; - vairāk praktiskās nodarbības; - plānošana, periodizācija, lietvedība; - vairāk psiholoģiju un pedagoģiju; - specializācija konkrētā sporta veidā; - sākumā praktiskos pārbaudījumus (vai kā citādi noteikt praktiskās prasmes), un atkarībā no rezultāta padarīt obligātas praktiskās nodarbības izvēlētajā sporta veidā; - kurss speciāli izvēlētajā sporta veidā, ar praktiskām, teorētiskām nodarbībām, profesionāļu pārraudzībā; - psiholoģiju nedaudz vairāk; - praktiskās nodarbības ar dažādu sporta inventāru; - vecumposmu fizioloģija; - konkrētāk treniņu plānus bērnu vecumposmam; - uzturs un treniņu plāna 	<ul style="list-style-type: none"> - mentorings. 	<ul style="list-style-type: none"> -jābūt praksei ar vismaz 2-3 dažādiem treneriem, atgriezeniskai saitei; -līderība; - motivācijas trenēšana. 	<ul style="list-style-type: none"> -dalīšanās pieredzē; - svešvalodas kursi; - komu - nikācijas, saskarsmes īpatnības. 	<ul style="list-style-type: none"> - pamatlietas ir nodrošinātas, pats pēc tam meklē informāciju; - jaursos visu apgūst, tad apjoms ir pietiekams; - nav ieteikumu; - grūti teikt; - - - - - viss labi.

<p>veidošana;</p> <ul style="list-style-type: none"> - fizioloģija, pirmā palīdzība, treniņu plānu izstrāde; - uzturzinātne, cilvēku psiholoģiskie aspekti; - vairāk atbilstoši sporta veida specifikai; - vairāk bērnu psiholoģiju, pedagogiju; - plašāk apgūt treniņu plānošanu, atbilstoši klienta vēlmēm; - praksi; - vairāk kursus par medicīnu, ķermeņa mijiedarbību, kā arī uztura zinātni; - praktiskie treniņi dažādām vecuma grupām; - vairāk sporta fizioloģiju; - gada plāna izstrāde. 				
--	--	--	--	--

Intervijas jautājumi profesionālo pilnveides izglītību programmu vadītājiem

Labdien!

Esmu Dita Blumberga Latvijas Universitātes pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes, pedagoģijas zinātņu 2. kursa studente. Maģistra darba ietvaros veicu pētījumu *Sporta treneru metodiskās kompetences izpēte profesionālās pilnveides izglītības programmā* un būtu ļoti pateicīga, ja Jums (iestādes vadītājam/ai) būtu iespēja elektroniski atbildēt uz manis uzdotajiem jautājumiem, saistībā ar C kategorijas sporta treneru izglītības nodrošināšanu Latvijā. Intervijas rezultāti tiks izmantoti tikai maģistra darba ietvaros un tiek nodrošināta anonimitāte.

Es būtu ļoti pateicīga, ja Jūs atbildētu uz e-pastu ar piekrišanu vai nepiekrišanu elektroniskajai intervijai. Ja esat nolēmis/usi piedalīties intervijā, pielikumā varat iepazīties ar intervijas jautājumiem, un sev ērtā laikā uz tiem atbildēt, atsūtot atbildes uz e-pastu: blumberga.dita@gmail.com.

Ar cieņu,

Latvijas Universitātes

Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes

Pedagoģijas zinātņu 2. kursa studente

Dita Blumberga

Intervijas jautājumi profesionālās pilnveides izglītības programmu vadītājiem

1. Cik ilgi nodrošināt C kategorijas kursu īstenošanu?
 2. Kāds ir izglītības programmas mērķis?
 3. Cik ilgi notiek mācības, lai students iegūtu C treneru kategoriju?
 4. Pēc C treneru kategorijas iegūšanas, kādā sporta veidā absolvents ir tiesīgs strādāt par treneri?
 5. Pēc C treneru kategorijas iegūšanas, kādā sporta kustību virzienā treneris ir tiesīgs strādāt?
 6. Vai/kas ir mainījies mācību saturā, salīdzinot pirmos gadus C kategorijas treneru profesionālās izglītības programmā un pašreiz? (Vai pētījuma ietvaros būtu iespējams iepazīties ar mācību priekšmetu aprakstiem)?
 7. Cik studenti ir pabeiguši studijas, šīs izglītības programmas laika (katra gada) ietvaros?
 8. Kādi mācību priekšmeti tiek vadīti, lai topošie treneri iegūtu C kategoriju?
 9. Kas, Jūsuprāt, ir trenerim nepieciešamā metodiskā kompetence?
 10. Cik daudz lekciju/stundu tiek atvēlēts katra mācību priekšmeta apgūšanai?
 11. Kā tiek nodrošināta atgriezeniskā saite studentiem katrā mācību priekšmetā, katra konkrētā priekšmeta noslēgumā?
 12. Kādi pasākumi tiek nodrošināti, ja students nav apguvis mācību priekšmeta noteikto saturu atbilstīgi kritērijiem sekmīgai programmas pabeigšanai?
- Paldies par atvēlēto laiku!

Atbildes uz intervijas jautājumiem - Mācību iestāde "B"

1. Cik ilgi nodrošināt C kategorijas kursu īstenošanu?

5 un vairāk gadus (autores piezīme)

2. Kāds ir izglītības programmas mērķis?

Izglītības procesa rezultātā pilnveidot "C" kategorijas sporta speciālistu kompetences, dot iespēju apgūt sporta interešu izglītības un profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu īstenošanai nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes, sagatavot "C" kategorijas sporta speciālistus sertifikācijai, strādāt sporta jomā un rosināt turpināt tālākizglītību sporta speciālista profesionālās kompetences padziļināšanai.

3. Cik ilgi notiek mācības, lai students iegūtu C treneru kategoriju?

5-6 mēnešus

4. Pēc C treneru kategorijas iegūšanas, kādā sporta veidā absolvents ir tiesīgs strādāt par treneri?

Tajos, kuros ir izvēlēties

5. Pēc C treneru kategorijas iegūšanas, kādā sporta kustību virzienā treneris ir tiesīgs strādāt?
Treneris ir tiesīgs strādāt kā instruktors, treneris pieaugušiem, Liepājā sporta skolās darbā ar bērniem -jauniešiem ir nepieciešama vismaz B kategorija, bet pašreizējā likumdošana dod C kategorijas trenerim strādāt kā trenerim arī sporta skolās. (Pašreiz ceļā ir jaunais trenera standarts un izmaiņas šajā jomā, kāds tas būs redzēsim, kad tiks apstiprināts)

6. Vai/kas ir mainījies mācību saturā, salīdzinot pirmos gadus C kategorijas treneru profesionālās izglītības programmā un pašreiz? (Vai pētījuma ietvaros būtu iespējams iepazīties ar mācību priekšmetu aprakstiem)?

Saturu nosaka standarts un LSFP saturs skat.PDF pielikumu

7. Cik studenti ir pabeiguši studijas, šīs izglītības programmas laika (katra gada) ietvaros?

Ap 10-12 pretendentu C kategorijas treneru

8. Kādi mācību priekšmeti tiek vadīti, lai topošie treneri iegūtu C kategoriju?

Skat. PDF pielikumu un <https://www.liepu.lv/lv/900/c-kategorijas-sporta-specialistu-pilnveide>

9. Kas, Jūsaprāt, ir trenerim nepieciešamā metodiskā kompetence?

Būt lietpratīgam savā sporta veidā un prast iemācīt to saviem audzēkņiem vai klientiem.

10. Cik daudz lekciju/stundu tiek atvēlēts katra mācību priekšmeta apgūšanai?

Skat. <https://www.liepu.lv/lv/900/c-kategorijas-sporta-specialistu-pilnveide>

11. Kā tiek nodrošināta atgriezeniskā saite studentiem katrā mācību priekšmetā, katra konkrētā priekšmeta noslēgumā?

Pārbaudes darbi, ieskaites, eksāmens, prakses aizstāvēšana.

12. Kādi pasākumi tiek nodrošināti, ja students nav apguvis mācību priekšmeta noteikto saturu atbilstīgi kritērijiem sekmīgai programmas pabeigšanai?

Neizpildot saistības pretendents tiek atskaitīts

Paldies par atvēlēto laiku!

Atbildes uz intervijas jautājumiem - mācību iestāde "C"

(autores transkripcija)

1. Cik ilgi nodrošināt C kategorijas kursu īstenošanu?

Vairāk kā 5 gadus – autores komentārs

2. Kāds ir izglītības programmas mērķis?

Nodrošināt iespēju iegūt c kategorijas treneru izglītību

3. Cik ilgi notiek mācības, lai students iegūtu C treneru kategoriju?

360 stundas, 2 etapi – 6 mēneši, gan 10 mēneši (septembris-jūnijs)

4. Pēc C treneru kategorijas iegūšanas, kādā sporta veidā absolvents ir tiesīgs strādāt par treneri?

Piešķir apliecību, ka ir apgūta programma. Visos Latvijā atzītajos sporta veidos. 96 federācijas

5. Pēc C treneru kategorijas iegūšanas, kādā sporta kustību virzienā treneris ir tiesīgs strādāt?

6. Vai/kas ir mainījies mācību saturā, salīdzinot pirmos gadus C kategorijas treneru profesionālās izglītības programmā un pašreiz? (Vai pētījuma ietvaros būtu iespējams iepazīties ar mācību priekšmetu aprakstiem)?

Nav plašu iespēju mainīt, jo MK noteikumi nosaka, kam tur ir jābūt. Ir brīvās nodarbības, ja kāds pasniedzējs netiek, tad ir praktiskās nodarbības, pieliek klāt citus viņiem interesējošus tematus, kas viņiem varētu būt aktuāli. Stundu ziņā uz vienu vai otru pusi, bet globāli nē. Ja pasniedzējs neatnāk, ieliek to, kas ir aktuāls. Sporta vadība, sabiedriskās attiecības, lietvedība, praktiskās nodarbības dažādas, pēc iespējas

7. Cik studenti ir pabeiguši studijas, šīs izglītības programmas laika (katra gada) ietvaros? No galvas nepateikšu, tendence ir dinamiska

8. Kādi mācību priekšmeti tiek vadīti, lai topošie treneri iegūtu C kategoriju?

Mājas lapā ir informācija par C kategoriju, tur ir visi priekšmeti uzskaitīti. Tie ir no MK noteikumiem, kas ir jāapgūst

9. Kas, Jūsaprāt, ir trenerim nepieciešamā metodiskā kompetence?

Vajadzētu izprast treniņa procesu struktūru, plānošanu. Pašmācība, pilnveidošanās ir pats par sevi saprotams. Pamats ko ir jāieliek – treniņu process, gada plāns, iesildīšanās, atsildīšanās, kā tas ir jāorganizē un kas ir saturā

10. Cik daudz lekciju/stundu tiek atvēlēts katra mācību priekšmeta apgūšanai?

Programmā ir. Jāpaprasa, lai sagatavo informāciju par absolventiem un stundām

11. Kā tiek nodrošināta atgriezeniskā saite studentiem katrā mācību priekšmetā, katra konkrētā priekšmeta noslēgumā?

Visu laiku ir atgriezeniskā saite un saite ar viņiem ir nepārtraukta, it īpaši šajā attālinātā procesā. Mēs nodrošinām vispārējo izglītības procesu caur e klasi vai e vidi, kur viņi saņem gan materiālus, gan lekcijas, gan viņi var aizpildīt pasniedzēju novērtējuma anketas, bet mēs daudz ar viņiem komunicējam un mēs dabūjam atpakaļ feedbacku, kas viņiem patīk vai nepatīk, ar ko viņi ir vai nav apmierināti, kas viņiem pietrūkst, ko viņi gribētu vairāk vai savādāk. E vide to nodrošina, pēc būtības, bet mums tā komunikācija notiek intensīvi jebkurā gadījumā mācību procesā. Mēs ātri vien no pieaugušiem cilvēkiem dabūjam atpakaļ vai ir labi vai nav labi. E vide pastāv gadus sešus

12. Kādi pasākumi tiek nodrošināti, ja students nav apguvis mācību priekšmeta noteikto saturu atbilstīgi kritērijiem sekmīgai programmas pabeigšanai?

Viņam viņš ir jāapgūst. Viņš savādāk nekur tālāk netiek, ja viņš neizpilda prasības, neiegūst sekmīgu vērtējumu. Princips ir tāds, - katra mācību priekšmeta beigās ir eksāmens, pie eksāmenu pielaiž, ja apmeklējums ir bijis vairāk kā 50%, kārtu eksāmenu, eksāmens ir testa veidā 30 jautājumu, ja vienreiz nenokārto, ir tiesības kārtot otru reizi, ja nenokārto, tad tiek sasaukta komisija, ja pie komisijas nenokārto, tad viņam šis studiju kurss pēc gada mācību priekšmets ir jāapgūst atkārtoti, kamēr viņš tiek līdz sekmīgam rezultātam.

Interviju kontentanalīze (7.1., 7.2., 7.3. tabula)

7.1. tabula

Jautājuma: “Kādi mācību priekšmeti tiek vadīti, lai topošie treneri iegūtu C kategoriju?” kontentanalīze (autores konstrukcija)

Respondents	Satura vienība	Kategorija	Jēdziens
“B”	“anatomija” “sporta fizioloģija” “sporta medicīna” “sporta teorija” “sporta treniņu teorijas pamati” “izvēlētā sporta veida teorija” “uzturs, higiēna”	zināšanas	Profesionālā kompetence
“C”	“anatomija” “sporta fizioloģija” “sporta medicīna” “treniņu teorija” “sportistu uzturs”		
“B”	“Prakse, prakses projektu izstrāde izvēlētajā sporta veidā “	prasmes	
“C”	“sporta prakses projekta izstrāde un aizstāvēšana”		Saskarsmes kompetence
“B”	“vispārējā pedagogija, didaktika, sporta pedagogija. sporta psiholoģija”	zināšanas	
“C”	“sporta pedagogija, sporta psiholoģija”		

Jautājuma: “Kā tiek nodrošināta atgriezeniskā saite studentiem katrā mācību priekšmetā, katra konkrētā priekšmeta noslēgumā?” kontentanalīze

Respondents	Satura vienība	Kategorija	Jēdziens
“B”	“pārbaudes darbi, ieskaītes, eksāmens, prakses aizstāvēšana”	Informācijas apmaiņas nodrošināšana	Metodiskā kompetence
“C”	“pasniedzēju novērtējuma anketas” “komunikācija caur e-vidi” “komunikācija”		

Jautājuma: “Kas, Jūsaprāt, ir trenerim nepieciešamā metodiskā kompetence?”kontentanalīze (autores konstrukcija)

Respondents	Satura vienība	Kategorija	Jēdziens
“B”	“Būt lietpratīgam savā sporta veidā un prast iemācīt to saviem audzēkņiem vai klientiem.”	Profesionālā kompetence	Metodiskā kompetence
“C”	“Vajadzētu izprast treniņa procesu struktūru, plānošanu. Pašmācība, pilnveidošanās ir pats par sevi saprotams . Pamats ko ir jāieliek – treniņu process, gada plāns, iesildīšanās, atsildīšanās, kā tas ir jāorganizē un kas ir saturā”.	Saskarsmes kompetence Personības kompetence	

Pašnovērtējuma ziņojumu kontentanalīze (8.1., 8.2., 8.3., 8.4. un 8.5. tabulas)*8.1. tabula***Profesionālās pilnveides izglītības programmu pašnovērtējumu ziņojumu kontentanalīze
“mācību saturs” kritērijam (autores konstrukcija)**

Respondents	Satura vienība	Kategorija	Jēdziens
“C”	“nodrošināt zināšanas un prasmes” “sekmēt atbilstošāko mācību metožu izvēli, pilnveidot prasmi strādāt ar IKT”	Nodarbības	Mācību saturs
“D”	“sekojot līdzi normatīvajiem aktiem, jaunākajiem pētījumiem, tendencēm, atgriezeniskās saites no absolventiem, tiek aktualizēts mācību priekšmeta saturs” “pilnveide tiek veikta, lai rosinātu izglītojamo patstāvīgi meklēt papildus jaunāko informāciju”		
“F”	“īsteno mācību programmu”	Mācību programma	
“G”	“nodarbības notiek pēc apstiprināta nodarbību saraksta”		

8. pielikuma turpinājums

*8.2. tabula***Profesionālās pilnveides izglītības programmu pašnovērtējumu ziņojumu kontentanalīze
“mācīšanas kvalitāte” kritērijam (autores konstrukcija)**

Respondents	Satura vienība	Kategorija	Jēdziens
“C”	“izstrādāta izglītības vadības sistēma” “ir lekcijas, metodiski praktiskās nodarbības, praktiskās nodarbības” “lektoriem pieejami visi mācību procesā nepieciešamie materiālie mācību līdzekļi”	Materiālie mācību līdzekļi	Mācīšanas kvalitāte
“D”	“mācību procesa un pedagogu darba kvalitātes vērtēšana”	Mācību	

“F”	<p>“pedagogiem ir pieejami nepieciešamie mācību līdzekļi”</p> <p>“mācību metodes daudzveidīgas”</p> <p>“mācību metodiskie materiāli tiek regulāri papildināti un uzlaboti”</p> <p>“pedagogu pašvērtējuma kopsavilkums”</p> <p>“izglītojamo mācību procesa vērtēšana aptaujas anketās”</p> <p>“pedagogu darbu un mācību procesu pārrauga administrācija”</p>	<p>metodes,</p> <p>Mācību materiāli</p> <p>Kvalitātes vērtēšana</p>	
“G”	<p>“ir pieejami metodiskie materiāli (gan pedagogiem, gan izglītojamajiem) – profesionālā literatūra, audio un video”</p>		

8. pielikuma turpinājums

8.3. tabula

Profesionālās pilnveides izglītības programmu pašnovērtējumu ziņojumu kontentanalīze “mācīšanās kvalitāte” kritērijiem (autores konstrukcija)

Respondents	Saturs vienība	Kategorija	Jēdziens
“C”	<p>“mācību priekšmeta sākumā lektori informē par mācību saturu, vērtēšanas kritērijiem, utt”</p>	Informētība	
“D”	<p>“uzsākot programmu, izglītojamie tiek informēti par mācību saturu, vērtēšanas kritērijiem, utt”</p> <p>“mācību procesā izmanto IKT”</p> <p>“praktiskajos darbos pilnveido komunikācijas, sadarbības prasmes”</p>	<p>Praktiskas nodarbības</p> <p>Apmeklējums</p> <p>Mācību metodes</p>	Mācīšanās kvalitāte
“F”	<p>“kavējumu uzskaitē, iemeslu analīze”</p> <p>“pedagogu dažādās mācību metodes”</p> <p>“uzmanība pievērsta praktiskajām nodarbībām”</p>		
“G”	<p>“nodarbību kvalitātei, apmeklējumam seko līdzī direktore”</p>		

8. pielikuma turpinājums

**Profesionālās pilnveides izglītības programmu pašnovērtējumu ziņojumu kontentanalīze
“atbalsts personības veidošanā” kritērijam (autores konstrukcija)**

Respondents	Satura vienība	Kategorija	Jēdziens
“C”	“nevērtē”	Lekcijas	Atbalsts personības veidošanā
“D”	“nevērtē”		
“F”	“kurss – sporta psiholoģija”		
“G”	“lekcijas par psiholoģisko noturību” “komunikācijas prasmes, saskarsmē ar kolēģiem, sportistiem, viņu vecākiem”		

8. pielikuma turpinājums

**Profesionālās pilnveides izglītības programmu pašnovērtējumu ziņojumu kontentanalīze
“turpmākā attīstība” kritērijam (autores konstrukcija)**

Respondents	Satura vienība	Kategorija	Jēdziens
“C”	“aktualizēt izglītības programmas saturu” “attīstīt materiāltehnisko bāzi” “pilnveidot, dažādot mācību un izdales materiālu klāstu”	Izglītības satura aktualizēšana	Metodiskā kompetence
“D”	“turpināt un paplašināt sadarbību ar sporta organizācijām” “jaunu mācību metodisko līdzekļu izstrāde”		
“F”	“sniegt pedagogiem iespēju apmeklēt kvalifikāciju paaugstināšanas kursus” “organizēt iespēju iegūt mācību materiālus elektroniski”	Materiāltehniskais nodrošinājums	
	“nepieciešamības gadījumā aktualizēt, atjaunināt un papildināt mācību centra darbību reglamentējošos iekšējos normatīvos dokumentus”	Sadarbība	

“G”	“nodrošināt materiālo bāzi” “iesaistīt plašāka profila speciālistus” “aicinājums speciālistus vērot sacensības, ko vada profesionāļi” “piesaistīt radniecīgu nozaru lektoros”		
-----	---	--	--